

II PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC

Sept. 1928 - 1929- 6 iun.'30

II PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC.....	1
Sept. 1928 - 1929- 6 iun.'30.....	1
.....	8
Guvernul V.Brătianu.Legislatura I .Sesiunea II. Oct. 1928.....	8
.....	9
1) PNȚ: asaltul spre putere	9
1 a) Interviu cu Iuliu Maniu , 9 iul.'28 ("Curentul").....	9
1.b) Declarația lui Maniu , Cluj , 21 sept.'28.....	9
1 c) Biroul PNȚ , 26 sept.'28.....	9
1 d) Comitetul de direcție al PNȚ , 28 sept.'28.....	9
1 e) Conferințele regionale ale PNȚ , duminică, 8 oct.'28.....	10
* Iuliu Maniu, caracterizat de Ion Dogaru . ("Parlamentul" an I, nr.3, 16 nov.'27,p.4)...10	
1 f) Demisia guvernului Brătianu (4 nov.).....	13
Instalarea guv.Maniu (11 nov.'28).....	13
1.g) Manifestul Program al guvernului Maniu , 29 nov.'28.....	13
1 h) Marea întrunire electorală PNȚ , 11 dec.'28.....	14
Maniu / 11 dec.'28.....	15
▫ Ordine, libertate	15
1 i) Alegeri (vezi pe larg la Alegeri).....	15
1 j) Mărturii ulterioare despre 1928.....	15
▫ N.Iorga (Senat) , 24 nov. 1932 / retro '28.....	15
▫ Adonis Popov (ardelean, PT-Lupu) , 30 aug.1932.....	15
2 N.Ghiulea (PNȚ) , 12 dec.'29 [context : Lupeni'29].....	16
2a N.Bogdan (??), 12 dec.'28.....	16
2b Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , 28 nov.'29.....	16
2c D. Moldovan (PNȚ) , 3 oct.'32.....	16
2d C.Stere (Ex. PNȚ) , apr.'30.....	17
2e Lotar Rădăceanu (PSD) , 1 dec. 1930.....	17
2f N.Polizu -Micșunești (PNȚ) , 13 dec.'29.....	17
2h I.Petrovici (ex PNȚ , proaspăt"majoritar " PND-Iorga) , 1 iul.'31.....	17
2i. Victor Iamandi (PNL) , 23 aug.'32.....	18
2j Iuliu Maniu (PNȚ) , 12 dec.'29.....	18
.....	18
Guvernul Maniu .Legislatura I . Sesiunea I , 1928 - 1929.....	18
.....	18
3.) Declarații , la deschiderea dezbaterilor la Mesaj, 28 dec.'28.....	18
3 a) I.G.Duca -Declarație la Mesaj, 28 dec.'28,p 89.....	18
3.b) Gh.Bethlen (P.Magh.din Ardeal) , Declarația la Mesaj, 28 dec. 1928.....	18
3c) Iosif Fischer (P.Sionist din Ardeal, Clubul parlamentar evreesc) ,.....	19
3 d)Ionel Țăranu,(ziarist , evreu,Dorohoi , PNȚ-București) ,28 dec.'28.....	19
▫ Încredere în regimul PNȚ.....	19
3e) Dr. Hans Otto Roth (P.G) , Declarație la mesaj, 28 dec.'28.....	19
▫Mesajul Regal	19
3 f) C.Krakalia , Declarație la mesaj, 28 dec.'28.....	20
3g) Petru Haneș (PNȚ) ,Concluzii la declarații, 28 dec.'28.....	20
4.)Petre Andrei ,Discurs la Mesaj, 28 ian.'29.....	20
Generații.....	20
▫Regimul național -țărănesc.....	20
▫ Opoziția PNȚ (înainte).....	21
▫Coroana.....	21
▫Parlamentul.....	21
▫ Criza parlamentarismului	21
▫ Prestigiul parlamentului.....	22

▣ Extremismul anti-parlamentar	22
▣ Compromisul politic.....	22
▣ Omul nou.....	23
5.) Mihai Ralea, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928.....	23
▣ Maniu : neo- junimist democrat	23
▣ Generația tînă ră	23
6.) D.Bogos (PNȚ) , Discurs la mesaj, 18 ian.'29.....	24
▣ Regimul PNȚ.....	24
▣ Basarabia	24
▣ Partidele politice în Basarabia.....	24
▣ Specificul Basarabiei.....	24
▣ Starea dezastruoasă a Basarabiei ,.....	24
▣ Regimul PNȚ.....	25
▣ În mormîntarea oligarhiei române . (Vezi la PNL).....	25
7.) Polizu Micșunești (PNȚ) ,Discurs la mesaj, 16 ian.'29.....	25
▣ Socialiștii români (vezi la PSDR).....	25
▣ P.Poporului (replică lui Goga) (Vezi la PP).....	25
▣ PNȚ.....	25
8.) O.Goga (P.P.) ,Discurs la Mesaj, 15 ian.1929.....	25
▣ Regionalismul PNȚ.....	25
▣ Alianța PNȚ cu PSDR	25
▣ Izolaționismul ardelenesc.....	26
Al.Vaida -Voevod (PNȚ, ministr. Interne) /'29.....	26
▣ Izolaționismul ardelen ?.....	26
▣ Iuliu Maniu.....	26
Goga- Vaida - Mihalache /'29.....	27
▣ Polemică : "socialiști" - "comuniști"	27
Goga /'29.....	27
▣ Alianța PNȚ cu P.Evreesc.....	27
▣ PNȚ și minoritățile.....	27
Vaida /'29 -Intervenție -.....	28
▣ Minorități	28
9.)O.Goga (PP), Comunicare [pericolul bolșevic],1 febr.'29.....	28
Virgil Madgearu (Ministr. Industr.)/ 20 febr.'29.....	29
▣ Răspuns lui Goga ,.....	29
▣ "Pericolul" bolșevic în Basarabia ?.....	29
▣ Țărănimea din Basarabia	29
▣ Iresponsabilitatea lui Goga	29
▣ Guvernul PNȚ- comuniștii	29
10) dr. N.Lupu (PT) , Discurs la mesaj, 29 dec. '28.....	30
▣ Agricultură / "Țărănism" Vezi la Țărănism și PT.....	30
11) N.Iorga , a) Discurs la mesaj (guv. PNL) ,1 nov.'28.....	31
▣ Răspunsul la mesajul guv.PNȚ (vezi pe larg la PND).....	31
▣ Capitalul străin (Vezi argumente la PND).....	31
▣ Controlul averilor (Vezi pe larg la Etică).....	31
▣ Problema agrară. (Vezi pe larg la PND).....	31
▣ Rotativa guvernamentală	32
▣ Popularitatea	32
▣ Legea electorală a fost creată într-un moment nenorocit, prin surprindere.....	32
▣ Minorități.....	32
▣ Ardeleni - regăteni.....	32
12)I.Fluraș, Discurs la mesaj, 18 ian.'28.....	33
▣ PSD ,Mișcarea social democrată.....	34
▣ Chestiunea țărănească.....	34
▣ Recurs istoric : social-democrația română.....	34
▣ PSD / PNR .Revoluția din 1918	34
▣ 1918	34
▣ 1918. PNR - PSD.....	35
▣ PNR - PNL,1918.....	35
▣ Ardeleni- regăteni.....	35
▣ PSD.....	35

13.)V.Toncescu (raportor la mesaj) Discurs final , 28 ian.'29.....	35
▪ Consens parlamentar.....	35
▪ Goga - Ardealul - Vechiul Regat.....	36
▪ Comentarii pe marginea alegerilor.....	36
▪ Legislația	36
▪ Jandarmeria (vezi la Legislație).....	36
▪ Politica economică a PNL: <Prin noi înșine ! > (p. 587-588).....	36
▪ Încurajare excesivă a industriei.....	36
▪ Politica PNL față de capitalul străin.....	37
▪ PNȚ : < Porți deschise!>.....	37
▪ PNL și democrația.....	37
▪ PNȚ, adevăratul partid "liberal ".....	38
▪ PNȚ și reprezentarea provinciilor.....	38
14.) Legea jandarmeriei rural e, 5mart.'29.....	38
14.a.C.Vicol (raportor).....	38
14b.Lotar Rădăceanu (PSD) , la legea jandarmeriei, 8 mart.'29.....	39
15.) Legea Organizării și administrării pe baze comerciale a întreprinderilor și avuțiilor de stat, 19 februarie, 1929.....	40
Madgearu / 19 febr ' 29.....	40
▪ Capital național / capital străin.....	40
16.) Proiectul de <i>Buget general</i> al exercițiului 1929	41
Hoiescu /'29.....	41
▪ Retrospectivă istorică.....	41
▪ "Porți deschise ".....	41
17) a) Dionisie Roman (PNȚ) , Comunicare: emigrația în SUA , 20 febr.'29.....	41
▪ Emigrarea în SUA	42
b) Voicu Nițescu (ministru de Stat): răspuns lui D.Roman.....	42
▪ Ardeleni / Regățeni	42
▪ Emigrările în SUA și Canada.....	42
18.) Exportul de brațe de muncă românești , 12-13 mart.'29.....	42
19) Ratificarea Tratatului Kellog.Protocolul de la Moscova . 1929.....	43
-----	43
Guvernul Maniu. Legislatura I .Sesiunea II. 1929/ 1930.....	43
-----	43
20.) Proiectul de Răspuns la mesaj, 22 nov.'29.....	43
21) "Un bilanț controversat ", Iuliu Maniu , 10 nov.'29 [aniversarea unui an].....	44
▪ Atmosferă politică	44
Maniu / '29.....	44
▪ Guvernul, după un an. (vezi discursul în întregime, la Guvern).....	44
22.) Virgil Grossu (PNȚ, țărănist, deputat Brăila) , discurs la Mesaj, 26 nov.'29.....	44
▪ Parlamentarism- doctrine- partide. (vezi pe larg la Parlamet).....	44
▪ "Moștenirea " guvernării / bilanț anual. (vezi pe larg la Guvern).....	44
▪ Regimul constituțional democratic, în pericol !.....	44
▪ PNȚ : regimul democratic. (vezi pe larg la Doctrine).....	45
23. . Pompiliu Ioanițescu (PNȚ, țărănist, deputat Buzău) , discurs la mesaj,.....	45
▪ Omagiu regentului Buzdugan (vezi la Monarhie).....	45
▪ Schimbarea guvernului , în 1928 (vezi la Guvern).....	45
▪ Parlamentul.Legiferarea . Aplicarea. (vezi la Parlament).....	46
▪ Opoziția extraparlamentară . (vezi la PNL).....	46
▪ Starea muncitorimii: Lupeni'29. (vezi la Muncitorime).....	46
▪ Protecție socială.....	46
▪ Statutul funcționarilor publici / PNȚ.....	46
▪ Legea electorală . (vezi la Regim electoral).....	47
▪ Starea de asediu / PNȚ (Vezi la Guvern).....	47
▪ Parlamentul / PNȚ (Vezi la Parlament).....	47
▪ Minorități / PNȚ (vezi la Statut minorități).....	47
▪ Drepturile omului / PNȚ.....	48
24.) Viorel V.Tilea (PNȚ,ardelean,chemărist, dep.Cluj) , discurs la mesaj, 28 nov.'29.....	48
▪ Absența calculată a opoziției (Vezi la PNL).....	48
▪ Un an de guvernare PNȚ. (Vezi la Guvern).....	48
▪ Biserica. (vezi la Biserică).....	49

▣ "Chemăriștii " "Voinicii"	49
▣ Monarhia, Regența.....	49
▣ Armata	50
▣ Politica externă . (vezi la Politică externă).....	50
▣ Opțiunii unguri . Revizionismul maghiar. (vezi la Politică externă).....	50
▣ "Imaginea României " / Propaganda	50
▣ Minoritățile . (Vezi la Minorități).....	50
▣ Învățămint.....	50
▣ Agricultură.Țărănism.....	51
▣ PNȚ / parlamentarii / tineretul.....	51
25.) Petre Haneș (PNȚ, țărănist, deputat Ialomița), discurs la mesaj, 28 nov.'29	51
▣ Monarhia. (Vezi la Monarhie).....	51
▣ Eroii, orfanii de război.....	51
▣ Plîngerile Minorităților . (Vezi pe larg la Minorități).....	51
▣ Originile ideologice ale țărănismului . (Vezi pe larg la Țărănism).....	52
▣ Țărănismul politic. (Vezi pe larg la Țărănism).....	52
▣ "Țărănismul " guvernului PNȚ (Vezi la Guvern și Legislație).....	52
▣ Presa.Intelectualii . Artiștii . (Vezi la Presă, Cultură, Artă).....	53
26.) Eugen Crăciun (PNȚ, Tulcea,), discurs la mesaj, 30 nov. 1929.....	53
▣ Parlament - Guvern (Vezi la Parlament).....	53
▣ Generația de 40 ani.....	54
▣ Recurs istoric :Vechiul Regat . (Vezi la Etică, mentalități).....	54
▣ PNL	54
▣ Guvernarea PNȚ . (vezi pe larg la Guvern).....	55
▣ Partidul.....	55
27.) Ion Petrovici (pe atunci PNȚ), discurs la mesaj, 5 dec.'29.....	55
▣ Parlament. Parlamenrarism. (vezi pe larg la Parlament).....	55
▣ Boicotul parlamentar.....	55
▣ Mitul PNL . (vezi la PNL).....	56
▣ Opoziția PSD (Vezi la PSD).....	56
▣ Partidul Maghiar . (vezi la Maghiari).....	56
▣ Opoziția extraparlamentară : PNL, PP (vezi la PNL și Guvern).....	56
28.)Teodor Iacobescu (PNȚ,Basarabia, țărănist, deputat Cetatea Albă) , 9 dec.'29.57	57
▣ Monarhia (vezi la Monarhie).....	57
▣ Țăranul basarabean (Vezi la Țărănism).....	57
▣ PNȚ / Pericolul comunist (vezi la PCR).....	57
▣ Retro-Basarabia 1917-1918.....	57
▣ PNL / PNȚ (vezi la Guvern).....	58
▣ Minoritățile . (vezi la Minorități).....	58
▣ Starea de asediu.....	59
▣ Administrația românească.....	59
▣ Guvern / Opoziție	59
29) I.Vasilescu-Notara (PNȚ, Ilfov), discurs la mesaj, 10 dec.'29.....	59
▣ Retragera opoziției din Parlament (Vezi la Parlament).....	59
30) Mișa Vasiescu (PNȚ, țăran, Timiș -Torontal).....	59
31.) Virgil Madgearu (ministr.Finanțe), răspuns la Interpelare,12 dec.'29.....	60
▣ Conduite PNL / PNȚ (vezi pe larg la Economie și Legislație).....	60
▣ "Cooperația" / Băncile Populare / CRR.....	60
32.) Iuliu Maniu (prim ministru):Guvernarea.(deoseberi PNL- PNȚ;sucesiunea).....	61
▣ Declarația PNL.....	61
▣ Nelegitimitatea declarației PNL.....	61
▣ Legitimitatea PNȚ.....	61
▣ Rotativa ?.....	61
33) N.Ghiulea*(PNȚ, stînga țărănistă, deputat de Cluj) , 12 dec'29.....	62
▣ Lupeni '29.....	62
▣ Implicări politice.....	62
▣ Independența parlamentară.....	63
▣ Adunarea de la Alba Iulia (6 mai'28).....	63
▣ Deculpabilizarea PNȚ.....	64
34.) Ion Răducanu (ministrul Muncii) , răspuns lui Ghiulea, 12 dec.'23.....	64
35.) N.Bogdan (PNȚ, deputat Hunedoara),Interpelare:Lupeni'29, 12 dec.'29.....	64

▣ Contractul colectiv , 1926.....	65
▣ Adunarea de la Alba Iulia (6 mai'28) (p. 268-269).....	65
Maniu / '29.....	66
▣ PNȚ și Valea Jiului.....	66
Bogdan /'29.....	66
▣ Răspunderea prefectului Rosvan.....	67
36.) Costache Leanca (PNȚ, unionist, țărănist, basarabean, deputat Bălți),.....	67
▣ Parlament, parlamentarism. (Vezi la Parlament).....	67
▣ Școala. (vezi la Învățămînt).....	67
▣ Aparatul administrativ- funcționăresc (vezi la Guvern).....	67
▣ Armata . (vezi la Armată).....	67
▣ Reforma administrativă. (vezi la Guvern).....	67
▣ Legislația (vezi la Legislație).....	67
▣ "Stînga" PNȚ. "Basarabenismul". (vezi pe larg la Etică, mentalități).....	68
37.) N. Polizu-Micșunești (PNȚ, deputat Dorohoi), discurs la mesaj, 13 dec. '29.....	68
▣ Minoritățile. (vezi pe larg la Statutul minorităților).....	68
▣ PNȚ-PSD (vezi pe larg la PSD).....	69
▣ Denunțarea cartelului electoral PNȚ-PSD.....	69
▣ PND-Iorga. (vezi pe larg la Iorga).....	69
▣ PT-Lupu (vezi pe larg la PT).....	69
▣ Democratismul PNȚ.....	70
▣ Autocritica PNȚ.....	70
▣ " Generația de 50 de ani ".....	70
38) I. Isac (PNȚ- deputat Dolj) , discurs mesaj, 13 dec. '29.....	71
▣ Rugă la Dumnezeu (Vezi la Etică).....	71
39) M.D. Ralea, (PNȚ, deputat Fălciu) , discurs la mesaj, 16 dec. '29.....	71
▣ Parlamentul , Mesajul, Răspunsul. (vezi la Parlament).....	71
▣ Partidul Național Liberal (vezi la PNL).....	71
▣ Dușmanii democrației. (vezi la Doctrină).....	71
▣ Democrația. (vezi la Doctrină).....	72
▣ Democratizarea României.....	72
▣ Europeanizarea României (vezi pe larg la Doctrină).....	72
▣ PNȚ : "Zuruck" la program !.....	73
40.) P.C. Andrei (PNȚ, stînga țărănistă) , discurs la mesaj, 16 dec. '29.....	73
▣ PNȚ.....	74
▣ PNȚ - PSD (vezi pe larg la PSD).....	74
▣ Liberalism (PNL) -Democratism (PNȚ) (vezi pe larg la Doctrină și Țărănism).....	75
▣ Agrarism = Țărănism ? (Vezi pe larg la Țărănism).....	75
▣ Stat cultural-democrat - Țărănesc (vezi pe larg la Cultură).....	76
▣ Legea electorală . (vezi pe larg la Regim electoral).....	77
▣ Biserica (Vezi pe larg la Biserică).....	77
▣ PNȚ-PNL (Vezi pe larg la PNL).....	77
▣ Realizările guv. PNȚ (vezi la Guvern).....	78
41.) dr. N. Lupu (PT, deputat de Fălciu), discurs la mesaj, 11 decembrie 1929.....	78
▣ Atmosferă parlamentară (vezi pe larg la Parlament).....	78
▣ Legiferomania PNȚ . (Vezi la Legislație).....	78
▣ Cultul lui Maniu.....	78
▣ Criza economică. (Vezi pe larg la Economie).....	79
▣ Țărănism (ante- și post- fuziune) (Vezi pe larg la Țărănism).....	79
▣ Exproprierea a III-a ?.....	79
▣ Legea circulației bunurilor !.....	79
▣ Etică politică. (Vezi la Etică, Moravuri).....	80
42.) N. Lupu, (PT) Întrebare : -privind aplicarea Legii administrative pe malurile Prutului.....	80
▣ Aplicarea Legii administrative . (Vezi pe larg la PT).....	80
43.) dr. Iacob Pistiner, (PSD, deputat Cernăuți), discurs la mesaj, 27 nov. '29.....	81
▣ Critica guvernării liberale.....	81
▣ PSD versus PNȚ (Vezi la PSD).....	81
44.) I. I. Mirescu (PSD , deputat de Ilfov), discurs la mesaj , 2 dec. '29.....	82
▣ Guvernul Maniu . (vezi pe larg la Guvern).....	82
▣ Traficul de carne vie ; Casele de toleranță . (vezi la Moravuri).....	82

▪ Învățămintul religios.	(vezi la Învățămint)	82
▪ Industria - ca "interes politic".	(vezi pe larg la Economie)	82
▪ PSD versus PNȚ		82
45.) Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29		82
▪ PSD - partid independent.	(vezi pe larg la PSD)	82
▪ Guvernarea Maniu		83
▪ "Voinicii " țărăniști versus "sportivii " socialiști		83
46.) Eftimie Gherman (PSD), Chestiune personală , 12 dec.'29		83
▪ Cazul "Muntean" : PCR (retro)	(vezi pe larg la PSD)	84
▪ Mentalitatea minerească	(vezi pe larg și context la Muncitorime)	84
47.) Lotar Rădăceanu (PSD), discurs la mesaj, 16 dec.'29		84
▪ Regimul PNȚ		84
48) N.Iorga (PND,deputat Brăila; supleant la Dolj;), discurs la mesaj, 9 dec.'29		85
▪ Partidele și Legea electorală	(vezi pe larg la Regim electoral)	85
49.) Hegedus Nandor(PNM, gazetar, deputat Bihor) , discurs la mesaj, 26 nov.'29		85
▪ Argumente istorice românești ,pentru cauza minorităților		86
▪ Rezoluția de la Alba Iulia		86
▪ Tradiții istorice și principii administrative românești		86
▪ "Ardelenii "		86
▪ Paralelă : regimul maghiar - regimul român		87
50) Mihail Ghelmegeanu (PNȚ, raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail)		87
▪ Tradiție parlamentară		88
▪ PNȚ-PSD		88
▪ Iorga		88
▪ PT-Lupu	(vezi pe larg la PT-Lupu)	88
▪ PNȚ		88
▪ Sistem de partid .	(Vezi pe larg la Sistem de partid)	89
▪ Stânga -Centru -Dreapta		89
▪ Dispută Țărănistă	(Vezi pe larg la Țărănism)	89
▪ Legea circulației bunurilor.	(Vezi pe larg la Legislație)	90
▪ Formula "Guvern național"		90
▪ Parlament , parlamentrism		90
▪ Regimul PNȚ		90
▪ PNȚ : Pedagogie politică		91
51.) Voicu Nițescu (Ministru de Stat) , discurs final la Mesaj, 17 dec.'29		91
▪ "Împăcarea " națională		91
▪ basarabeni -ardeleni - regățeni		92
▪ PNȚ		92
52.) General Averescu (P.P.) despre regimul PNȚ ,nov.'29		92
▪ Regimul PNȚ		92
▪ Reforma administrativă		93
53) I.G.Duca, Declarație la Congresul PNL de la Orhei, nov.'29		93
▪ Regimul PNȚ	Vezi integral la Guvern)	93
▪ Poziția PNL		93
54.) N.N.Matheescu , "Afacerea Stere" , 30 aprilie'30		93
▪ Stere și Unirea		94
55.) Alexandru Topliceanu, "Constantin Stere" , 10 apr.'30		94
56) N.N.Matheescu , " Profesorul țărănismului" , 6 iunie'30		94
▪ Abandonările lui Mihalache		94
▪ PNȚ		94
57.I.Paleologu , "Între Stere și Maniu" , 6 iunie'30		95
Restaurația. Carol II .8 iun.1930.	Vezi în fișier PNȚ, III	95
		95

Documentele în ordinea introducerii pe calculator :

Guvernul Vintilă Brătianu.Legislatura I. Sesiunea II.oct.1928

- **C.Argetoianu,Memorii**..... '28-'30 **Vezi fișier PNȚ-I**
- **Armd.Călinescu,Însemnări politice** , 1916-1939

// 1928. Ofensiva PNȚ spre putere //concertare Maniu // 6 mai , Alba Iulia //
// '28-'30. **Guvernare Maniu**. [Lipsă din Jurnal !] **Vezi fișier PNȚ -I**
 ▣ **N.Crainic, Zile albe, zile negre** , '26-'45 **Vezi fișier PNȚ -I**
// '28-'30-Ziariști independenți pe listele PNȚ/
// Democrația țărănistă = instrument de exploatare a averii statului //
 // Maniu- nihilist incapabil //

-
- 1 . **Asaltul spre putere PNȚ ; PNȚ la guvernare** , 1928
a) Conferințe - întruniri : **Iași, Chișinău, Arad, Ploiești, Cluj** sept.- oct.1928 ;
 Ședințe, consfătuiri, ale comit.regionale și centrale ;
b) Răsturnarea **gouv.V.Brătianu** 4 nov.'28
c) **Instaurarea guv.I.Maniu** 11 nov.'28
d) **Programul guvernului Maniu** 29 nov.'28
e) **Marea întrunire PNȚ** , București, 11 dec.' 28
f) Mărturii ulterioare despre ... 1928

Guvernul Maniu .Legislatura I . Sesiunea I , 1928 - 1929

- ▣ **N.Crainic, Zile albe, zile negre** , '26-'45 **Vezi fișier PNȚ -I**
// '28-'30-Ziariști independenți pe listele PNȚ/
// Democrația țărănistă = instrument de exploatare a averii statului //
 // Maniu- nihilist incapabil //
2. Deschiderea **Parlamentului PNȚ** ,
3. **Declarații**, 28 dec.'28
 a) **Duca**, b) **Bethlen**, c) **Fischer**, d) **Roth**,
 e) **Krakalia**, f) **Țăranu**, g) **Haneș**.
4. . **Petre Andrei**, discurs la mesaj , 16 ian.'29
5. **M.Ralea**, (PNȚ),discurs la mesaj, 29 dec.'28
6. **D.Bogos** (PNȚ), discurs la mesaj,18 ian.'29
7.. **Polizu Micșunești**(PNȚ), discurs la mesaj , 16 ian.'2
8. **O .Goga** (PP), discurs la mesaj, 15 ian.'29
9. **O.Goga** (PP), Comunicare [pericolul bolșevic],1 febr.'29
 a)V.Madgearu (PNȚ), b)N.Iorga (PND), c)N.Corodeanu (PNȚ),
 d)Stratan (PNȚ) replici la comunicarea lui Goga, 1 febr.'29
10. **dr.N .Lupu** (PT), Discurs la mesaj, 29 dec.'28
11 . **N.Iorga** (PND) , discurs la mesaj (**legisl.PNL**) , 1 nov.'28
 , discurs la mesaj (**legisl.PNȚ**) , 16 ian.'29
12. **I.Flueras**, (PSD), discurs la mesaj, 18 ian.'29
13. **V.Toncescu** (PNȚ), raportor la mesaj.Răspunde, 28 ian.'29
14 . **Legea jandarmeriei rurale**, 5 , 7, 8 mart.'29
 a.**C.Vîntu** (PNȚ) , b.**R.Franasovici** (PNL) ,
 c. **Lot.Rădăceanu** (PSD) d. **Vaida Voevod** (PNȚ)
15.. **Legea Organizării și administrării pe baze comerciale**
 a întreprinderilor și avuțiilor de stat, 19 februarie, 1929
 Polemică **Madgearu** (PNȚ) - **Duca** (PNL)
16. **C.Hoisescu**, Expunerea de motive **Bugetul general '29** , 30 dec.'28
17. **Dionisie Roman** (PNȚ) , **Emigrația românească în SUA**, 20 febr.'29
 Voicu Nițescu (PNȚ, ministru de Stat): răspuns, 20 febr.'29
 Nicolae Iorga , intervenție polemică , 20 febr.'29
18 . **Exportul de brațe de muncă românești** , 12-13 mart.'29
 I.Răducanu (ministr.Muncii) **C.Banu** (PNL) Iorga (PND)
 I.Bilțiu -Dăncuș (PNȚ) I.Buzdugan (PT)
19 . **GGMironescu** ,Ratificarea **Tratatului Kellog.Protocolul de la Moscova** . 1929.

Guvernul Maniu .Legislatura I . Sesiunea II ,1929/1930

- ▣ **I.G.Duca** (PNL) , Declarație, Congresul Orhei, nov.'29
 / retragerea PNL din Parlament /
 ▣ **General Averescu** (P.P.) , despre regimul PNȚ,nov.'29
20. **Ghelmegeanu**(PNȚ -Basarabia) , Proiectul de **Răspuns la mesaj**, 22 nov.'29
21. **Iuliu Maniu** : un an de guvernare, 10 nov.1929

22. **Virgil Grossu** (PNT) , discurs la Mesaj , 26 nov.'29
 ▣ **Hegedus Nandor** (PNM), discurs la mesaj, 26 nov.'29
 ▣ **Dr.Iacob Pistiner** (PSD), discurs la mesaj, 27 nov.'29
23. **Pompiliu Ioanițescu** (PNT) , discurs la mesaj, 28-29 nov.'29
24. **Viorel V.Tilea** (PNT) , discurs la mesaj, 28 nov.'29
25. **Petre Haneș** (PNT) discurs la mesaj, 28 nov.'29
- 26.**Eugen Crăciun** (PNT) , discurs la mesaj, 30 nov.'29
 ▣ **I. Mirescu** (PSD) , discurs la mesaj, 2 dec.'29
27. **Ion Petrovici** (pe atunci PNT) , discurs la mesaj , 5 dec.'29
 ▣ **Nic.Iorga** (PND) discurs la mesaj, 9 dec.'29
- 28 **T.D.Iacobescu** (PNT), discurs la mesaj, 9dec.'29
- 29 **I.Vasilescu-Notara** (PNT) , discurs la mesaj, 10-11dec.'29
30. **Mișa Vasiescu** (PNT) , discurs la mesaj, 11 dec.'29
 ▣ **Dr.N.Lupu** (PT), discurs la mesaj, 11 dec.'29
 ▣ **Iosif Jumanca**(PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29
31. **Virg.Madgearu**(ministr.), răspuns interpelare:conflictul PNL-PNT, 12 dec.'29
32. **Iuliu Maniu** (primministr.), complectare Madgearu , 12 dec.'29
- 33 **N.Ghiulea**(PNT) ,interpelare :**Lupeni'29**, 12 dec.'29
- 34 **I.Răducanu** (ministr.Muncii):**Lupeni'29**, răspunde lui Ghiulea, 12 dec.'29
- 35 **N.Bogdan** (PNT),Interpelare :**Lupeni'29**, 12 dec.'29
 ▣ **Eft.Gherman** (PSD) , chestiune personală [Lupeni] , 12 dec.'29
- 36 **C.Leanca** (PNT-Basarabia) , discurs la mesaj, 13 dec.'29
37. **N. Polizu -Micșunești** (PNT), discurs la mesaj, 13 dec.'29
38. **I.Isac** (PNT) , discurs la mesaj, 13 dec.'29
39. **M.D.Ralea** (PNT) , discurs la mesaj, 16 dec.'29
40. **Petre Andrei** (PNT) , discurs la mesaj, 16 dec.'29
41. **Dr.N.Lupu** (PT), discurs la mesaj, 11 dec.'29
42. **Dr.N.Lupu**, (PT) , Întrebare : jud. Fălciu , 3 dec.'29
43. **Dr.Iacob Pistiner** (PSD), discurs la mesaj, 27 nov.'29
 ▣ **Ilie Moscovici**,Articole în **rev."Mișcarea Socială "** ,1930-1932 **Vezi fișier PNT I**
 // '29.Succesul electoral PNT,nu din dragoste , ci din ura antiliberală //
 // Directivele Moscovei : sprijin, intrarea în PNT, formarea stîngii //
 // '30.Eclectismul ideologic și politic al PNT : de la ultra -democrați, la fasciști //
 // '30.Greșelile grave în guvernare : crima de la Lupeni / neonorarea promisiunilor /
44. **I. Mirescu** (PSD) , discurs la mesaj, 2 dec.'29
45. **Iosif Jumanca**(PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29
- 46 **Eft.Gherman** (PSD) , chestiune personală [Lupeni] , 12 dec.'29
47. **LotarRădăceanu** (PSD),discurs la mesaj, 16 dec.'29
48. **Nic.Iorga** (PND) discurs la mesaj, 9 dec.'29
49. **Hegedus Nandor** (PNM), discurs la mesaj, 26 nov.29
50. **M.Ghelmegeanu** (PNT, raportor)discurs final,la Răspuns, 17 dec.'29
51. **Voicu Nițescu** (ministr.de Stat),discurs-concluzie, la Mesaj, 17 dec.'29
52. **General Averescu** (P.P.) , despre regimul PNT,nov.'29
53. **I.G.Duca** (PNL) , Declarație, Congresul Orhei, nov.'29
- Cazul Stere** -----
54. N.N.Matheescu,"**Afacerea Stere**" , 30 aprilie'30
55. Alexandru Topliceanu , "**Constantin Stere**", 10 aprilie'30
56. N.N.Matheescu,"**Profesorul țărănismului**", 6 iunie'30
57. I.Paleologu," Între **Stere și Maniu**", 6 iunie'30

Restaurația.Carol II

L.D: vezi continuarea la fișier PNT, III

1) PNȚ: asaltul spre putere .

Consfătuiri, conferințe, întruniri, interwie-uri , vara-toama 1928
Mărturii ulterioare despre ...

1 a) Interviu cu Iuliu Maniu , 9 iul.'28 ("Curentul")

- I.Maniu :Viața politică a **României este în criză** de cînd defunctul **I.I.C.Brătianu a forțat mîna regelui Ferdinand** (pe patul de moarte) să înlăture guv.Știrbey și **să-i dea lui puterea** ; după decesul lui Ferdinand, **criza latentă a devenit acută**, devenind **un guvern personal "al Regenței"** ; decedînd și IICBrătianu, numindu-l pe **Vintilă Brătianu**, s-a intrat în **"criză de guvern"**, deoarece el, sub pretextul împrumutului și stabilizării , **se cramponează de guvernare**;
- I.M. : **politica lui V.B** [împrumutul extern] constituie cea mai evidentă **imoralitate politică** de a deține puterea **" pe baza unei idei , față de care V.B. a opus 8 ani de zile un NU categoric [...]** prin **persecuțiile** la care a supus **capitalul străin "**
- I.M. : **o nouă amînare**, după 8 luni de tăgădare, este **"absolut inadmisibilă"**, sub orice pretext s-ar cere.**Guvernul VB trebuie să plece imediat .**
- I.M. : **PNȚ a opus rezistență**, pînă la proporțiile adunării de la **Alba Iulia**, va opune o acțiune și **mai viguroasă** ; **PNȚ** își va ține **separat** sedințele cu **parlamentarii săi.** ("Curentul", 9 iul.'28)

1.b) Declarația lui Maniu , Cluj , 21 sept.'28

/Criza latentă de guvern s-a pronunțat imediat **după moartea lui Ionel Brătianu** ; ea nu a fost "absolvită" prin venirea lui **Vintilă Brătianu**;
s-a agravat prin **insuccesul împrumutului**; falimentul politicii liberale este evident ; **schimbarea de guvern** trebuie să se întîmple **curînd**.
/ **Venirea la guvern a PNȚ este o necesitate de stat** ; PNȚ a continuat cu energie **lupta de răsturnare**, pentru **a stimula voința țării** și a nu lăsa loc intrigilor mărunte, dorința unora de a veni la guvernare, fără popularitate.
/ La Cluj, Maniu s-a întîlnit cu fruntașii organizației , iar seara s-a reîntors la București.
/ "**Chemăriștii**" ,sub conducerea lui **V.V.Tilea** , **se pregătesc de acțiune.**
("Dimineața", 23 sept.'28)

1 c) Biroul PNȚ , 26 sept.'28

/ La sediul partidului: **Maniu, Stere, Mihalache, Iunian, Madgearu, Mirto.**
Campania de "toamnă" a PNȚ poate fi considerată începută.
/ **Deschiderea parlamentului** la 15 oct, este **o sfidare a regulilor** elementare constituționale ; **PNȚ**, probabil, va organiza în acea zi, **o mare demonstrație populară**, aducînd la București, **100 de mii de oameni.**
/La dorința lui **Goga, Mihalache** s-a întîlnit la el acasă ,cu Goga (probabil, fără rezultat)
("Dimineața", 27 sept.'28)

1 d) Comitetul de direcție al PNȚ, 28 sept.'28

/ Întrunit la București . Expunere -Iuliu Maniu. **Hotărîre.**
" Considerînd situația extrem de gravă în care a fost adusă țara, prin prelungirea guvernării actuale și **necesitatea națională de a se înlătura fără amînare acest guvern ;**
"A hotărît să pășească imediat la continuarea luptei pentru răsturnarea guvernului.
" În vederea mobilizării cadrelor partidului din întreaga țară ,se convoacă conferințe regionale la București, Cluj, Iași, Arad, Chișinău și Craiova,
la cari vor lua parte delegații comitetului de direcție
pentru ca , împreună cu toți membrii comitetelor județene
să pună în aplicare programul de acțiune și să ia ultimile măsuri
pentru pregătirea reprezentanților tuturor comunelor din țară la București,
menită să pună capăt guvernării actuale." ("Dimineața",30 sept.'28)

1 e) Conferințele regionale ale PNȚ, duminică, 8 oct.'28

- Iași, Chișinău, Craiova, Arad -

Diverse ședințe : **Ploiești, Cluj, București,**

[L-D.Întreaga pagină, sub formă de reportaj, este semnată de I.Vermont

Nici nu știu ce să fac cu aceste texte imunde.Să le pun la Etică ?

Limbajul "cazon" al lui Maniu;limbajul de mahala al celorlalți !

Folosit - oare întâmplător?- numai în Moldova și Basarabia!

Arma folosită :amenințări, incitarea la violență, șantaj.

Penibilă pagină pentru "democratul" Maniu !]

Iași .Conferința regională cu delegații din Moldova și Bucovina,

sala cinematografului "Elisabeta" .Paricipă Maniu (șeful PNȚ) ,

Nicu Cănanău (președ. de onoare al PNȚ local), prof. Nicolae Costăchescu (președ.

activ) alții. Maniu * :

*** Iuliu Maniu,caracterizat de Ion Dogaru . ("Parlamentul" an I, nr.3, 16
nov.'27,p.4)**

Temutul lider "minoritar" din guvernul de la Budapesta,

**la București nu s-a arătat nici mare luptător de rampă,nici de anvergură retorică
covârșitoare .Este omul îndârjitei legalități.**

Oratorul moderației nuanțate și persuasive, înfrînat și personal.

Nu-i mare orator ,dar e vorbitor de rasă parlamentară.

Glas slab pentru forum, impune tăcerea și atenția.

Are , totdeauna de făcut o "rezervă".

" Călugăr deghizat în laic " -zicea cineva odată.

**Călugăr prin viața-i sobră, lipsită de patimi ,ascetică, o viață de om sărac și cinstit [...]
ochi spălăciți și reci.Sinceră dragoste pentru țară.**

În viața lui poate au fost șovăeli trecătoare , greșeli nobile,dar totul a fost curat".

Maniu / 8 oct '28

**/ Impresionat de prezența compactă ; a vrut să treacă în revistă "ofițerii și trupa "
partidului, pentru a ști pe cine se bizuie ;conferința nu are de scop să arate "popularitatea
" partidului , nici să dezbată programul (fiind bine cunoscute) , ci chipul cum se va
continua "lupta" ,pînă la "izbînda finală" . Face un expozeu privind situația generală,
urmînd ca după aceea, delegații să meargă la Clubul PNȚ pentru instrucțiuni.**

**/ Tot la Iași s-a început în primăvară campania întrunirilor de răsturnare a guvernului,
care au culminat cu Alba Iulia [6 mai'28] (unde chiar adversarii au recuoscut
că nu s-a mai văzut o asemenea întrunire de masse țărănești și muncitorești) ,
dovadă a popularității și disciplinei .**

Tot acolo el a arătat mizeria și anarhia care s-au abătut asupra țării.

Maniu / 8 oct '28

**/ A crezut că, după acea manifestare ,PNL se va trezi "în al 11-lea ceas",
că guvernul va pleca.Dar guvernul a rămas, sub pretextul refacerii economice.**

**Vint.Brătianu, care a criticat politica economică a PNȚ, acum s-a văzut silit să o
"împrumute" , dar nu-l mai crede nimeni. Sfidînd țara, a convocat parlamentul.**

/ De aceea , PNȚ a hotărît să-și reia lupta."Pornim la o acțiune de curățire morală.[...]

**Aceasta nu o pot face liberalii , ai căror șefi sunt pînă-n gît în morcila " . Din cauza
guvernării liberale, românii sunt socotiți " cei din urmă oameni". "Nu vrem numai
înlăturarea guvernului liberal, ceea ce ar constitui doar o acțiune negativă, ci vrem ca
guvernul să fie al partidului național-țărănesc."**

Maniu / 8 oct '28

/Între liberali și țară este Regența.

" PNȚ este stăpînit de sentimente monarhice și dinastice.

**Noi respectăm pe cei ce reprezintă Țara și Coroana, îi recunoaștem,
și-i rugăm ca fără amîinare să judece procesul dintre liberali și țară,
și să pună grabnic în aplicare verdictul ."**

17 milioane de locuitori consideră guvernarea liberală "o rușine" ;

" să ne facem și noi datoria dîndu-le ajutor să scape de liberali .

Avem dorința, **nu de a forța mîna Regenței**, ci **de a forța pe Vintilă Brătianu să plece**, să nu mai nenorocască țara."

Maniu / 8 oct '28

"Am convocat **delegații** ca să le spun **să fie gata și pentru război și pentru pace**. Dacă guvernul **nu pleacă de bună voie, îl vom sili noi** [...]

Nici o jefă nu e prea scumpă ...

----- Maniu -----

Virgil Madgearu (secretar general) / 8 oct '28

" [...] **Noi suntem contra revoluției de sus și contra celei de jos** ",
în concordanță cu sentimentele noastre democratice .

Dar să nu se creadă că se poate repeta **"un nou 1907 !"**

Așteaptă de la înțelepciunea Regenței, să împiedice "lupta fratricidă".

După conferință, **Maniu** și **Madgearu** au primit **delegațiile județene**, explicîndu-le **programul de acțiune** al partidului.

Seara s-au întors la București. ("Dimineața", 10 oct.'28)

Chișinău .Conferința s-a ținut la Clubul PNȚ.Au fost "Sfaturile" din toate cele **9 județe**.

Au participat : **I.Mihalache, C.Stere , Ed.Mirto și Mihai Popovici**.A prezidat **Pan Halipa**.

- **P.Halipa** : pentru PNȚ încep să se ivească "zorile"; "întunericul" se face mai compact , "frigul" se întărește; **apropierea sfîrșitului lungii nopți**;
- **C.Stere** : succintă recapitulare a celor 10 ani; **"zilele călăului Basarabiei și al țării întregi sunt numărate"** ; **"liberalii sunt pe moarte"** ;
"va fi gonit peste puțin timp" ; "un neam întreg e în picioare " ;
"să fim pregătiți sufletește pentru ziua de mîine" .
- **Ed.Mirto** : **"mult rău face ideea liberală în Basarabia"**; **"țaranul basarabean crede că toți regătenii sunt la fel cu percepatorii, jandarmii și funcționarii regăteni trimiși de liberali "** ...
- **M.Popovici** :face o comparație între viața economică ce pulsează în străinătate și inactivitatea din România ; **a trecut vremea vorbelor, să trecem la fapte !**
Cuvîntul de ordine este : "la luptă!" "Înainte", sub steagul PNȚ !
- **I .Mihalache * / 8 oct.28**

*** Mihalache**, prezentat de M.Sevastos. ("Parlamentul" , an I,nr.2 , 9 nov.'27, p.7)

În Cameră, **modest, timid**, nu te tutuește , nu spune porcării.Vorbește cu o **politețe** aristocratică.Partener **plăcut** de discuție - **dușman redutabil la tribună**.

Oratorie clară, sobră

Mihalache / oct.'28

Să asculte glasul unui **"păcătos de regătean"** ;simte **durere în suflet** ,
ca **român** și ca **luptător pentru unire**

"Adevărata unire nu s-a făcut !"; pînă atunci să nu se facă greșala
să se socotească regatul cu " **scursorile cluburilor liberale**" ;

"este țigănia regatului, care este un amestec între grecul din Bizanț
și țiganul care i-a muncit la moșie" ;

PNȚ luptă împotriva **"ciocoiului regătean "**,

Scopul acestor întruniri : pregătirea **bătăliei decisive** și **înscăunarea PNȚ**

la guvern.Nu mai poate fi vorba de **guverne de "amăgire"** , sau de **"slugi liberale"**.

Nu guvern Averescu-Iorga , nici Știrbey !

..... A urmat o **consfătuire intimă** cu **comitetele județene și orășenești**,
la care s-a vorbit despre **înlăturarea , cu oricepreț, a guvernului**.

În Basarabia, lupta de rezistență va fi condusă de **C.Stere și P.Halipa**.

("Dimineața", 10 oct.'28)

Craiova .Participă **2000 de delegați** din județele oltene.Participă : **Virgil Potîrcă**

(președ. Dolj) , **Gr.Iunian** (deputat) și **Ion Răducanu** (senator de Dolj)

[L.D : singurele texte rezonabile , politice, din ziua aceea]

- **V.Potîrcă** : să se pună capăt "urgiei liberale " ;
- **Gr.Iunian** :expozeu privind situația ; **criza trebuie rezolvată**

prin **aducerea la guvern a PNT**; **PNT** va avea o guvernare grea, dar va fi **opera sa cea mai de seamă**.

- **I.Răducanu** : **succesiunea** nu poate reveni decât **PNT**, care are de partea sa , poporul și omogenitatea. ("Dimineața", 10 oct.'28)

Arad.[**L.D.**Interesant! aici, în Ardeal, limbajul este decent, nu incitator .

Oare cum se explică ? erau siguri pe ei, sau... la moldoveni și basarabeni au folosit anume un **limbaj primitiv, vulgar?**

Să fie și acesta un semn al **disprețului ardelenesc față de regăteni !?**]

Participă delegațiile din **Arad, Bihor, Timiș și Caraș** și numeroși săteni.

În casa istorică a lui **Cicio Pop**. Participă **Vaida-Voevod** și **Aurel Vlad**.

- **Vaida -Voevod** : un discurs inimos; a venit vremea ca "**legea să fie lege**"; enumeră faptele lui **Maniu**, în inima căruia clocotește "**suferința întregului Ardeal**".
- **Aurel Vlad, Sever Bocu, Ionel Lugoșianu, rostesc cuvântări**.
La sfârșit, are loc o **consfătuire intimă**.("Dimineața" , 10 oct.'28)

Ploiești. Consfătuirea organiz. regionale **Prahova** (145 organiz. comunale)Urmău să fie alegeri locale județene . De la centru, **I.Mihalache, C.Stere, D.R.Ioanițescu**.

- **Mihalache** : **expozeu** privind situația ; luptă pentru cucerirea alegerilor locale;
"la abuz, răspundeți cu abuz, la violență, cu violență, la fără de lege, cu fără de lege " încheie el cuvântarea.
("Dimineața", 10oct.'28)

Cluj. **Conferința regională**, 11 oct.'28. La Clubul **PNT**.

pe bulevardul Regina Maria, cca **5-6.000** oameni.

Clujul are aspectul unei cetăți asediate;

la poliție sunt **arestați conducătorii tipografiilor** care au tipărit rezoluția de la Arad și ziarul "Patria". **Delegații celor 18 județe ale Ardealului**.

- **Iuliu Maniu** : Scopul întrunirii : salvarea țării, mîntuirea neamului.

De 10 ani, PNT protestează împotriva felului greșit în care liberalii conduc economia și finanțele țării. **Prin glasul specialiștilor săi, Mihai Popovici și Virgil Madgearu** , s-a cerut **împrumutul și stabilizarea**,

dar nu în condițiile liberalilor, prin **persecutarea capitalului străin**, iar **azi cerșim cu pălăria în mînă , din ușă în ușă**.

/ **Coroana** are dreptul și datoria să spună hotărîrea sa ; acum cîteva luni , prezentîndu-se la **Regență**, i s-a spus că ea **va aviza după dreptate** și la **momentul oportun**. "Noi nu mai putem să tolerăm situația care pune **Coroana**

în aspectul că n-ar fi **arbitru peste partide**, ci **protectoarea unui partid**.

[...] **vrem să ajutăm Coroana** ca să iasă din aspectul trist și dureros că n-ar fi peste toți

[...] Cum o putem ajuta ? **Prin luptă** .Să luptăm ca **să scăpăm țara** de sub **teroarea guvernului și a dlui Vintilă Brătianu**.

[.....]

Conducerea partidului a hotărît să convoace **o mare adunare la București** , cu **delegați din toată țara**. Delegații sunt aleși, așteaptă hotărîrea.

PNT este gata de "război sau pace " ; "ofițerii și trupele " sunt pregătiți să-i alunge; etc, etc, etc. (**aplauze furtunoase, peste 15 minute**)

- **Aurel Vald** : cea mai bogată țară umblă **cerșind** cu pălăria după împrumuturi ; țara a fost guvernată de "**nebuni și de mișei** " ; în străinătate , avem **reputația unor "faliți"** ;

"Numai popoarele minore sunt tutelate de alte țări " ;

"Spiritul mulțimii e copt pentru fapte " ;

"Îl asigurăm pe **bunul nostru președinte** că atunci cînd **va da semnalul**

îl vom urma cu hotărîre pînă la izbînda decisivă " ;

guvernul este "buboiul cu baccili care infectează trupul țării, [...]

rana trebuie operată, cauterizată și microbii eliminați[...]".

- **Virgil Madgearu** : adunarea de la **Alba Iulia [6 mai '28]** a fost o **piatră de hotar**, între două epoci : "**epoca dinastiei Brătianu și epoca în care poporul vrea să se conducă singur "**.

Adversarii întreabă **de ce nu s-a dezlănțuit revoluția atunci,**

de ce s-a făcut doar o jumătate de revoluție !?

Duca a rămas cu **mîna încleștată pe telefon** și n-a mai avut timp să se ocupe

de cei **80.000 cetățeni** care manifestau în Capitală...

Guvernele păcătoase au înfipt adânc **germenele revoluției** în sufletul poporului; **străinătatea** se întreabă **de ce nu s-a pus atunci mîna pe putere ?!** ;

"Răspunderea care apăsă pe Iuliu Maniu era mare .

El care e chintesența cuminenței politice , a oprit furtuna."

Brătianu pune țara la dispoziția capitalului din Londra și New-York; schimbă legile statului după cererile financiarilor străini...

- **Al.Vaida-Voevod** : în 1918,**Iuliu Maniu** a potolit furia soldaților răzunători ; a venit România Mare, **Ardealul " fără ardeleni"** ,iluziile s-au spulberat ;
"România a devenit **o mlaștină liberală "** ;
"Azi stau **față-n față Iuliu Maniu și Vintilă Brătianu**, simbolizînd întreaga situație "
"Regența , prin compoziția sa , se aseamănă cu **Sfînta Treime**.
Să de Dumnezeu ca **sfîntul Duh** care e pentru ea **rațiunea**, s-o lumineze"
- **Viorel Tilea** : cere ca adunarea să primească **Hotărîrile de la Arad**.
Se acceptă.Hotărîrile devin și ale Clujului. **[LD : lipsă doc.]**
- **N.Ghiulea** : propune o **Moțiune** , care se aprobă :
aderarea la hotărîrile de la Alba Iulia [mai'28] ;
finalul moțiunii : dacă, dacă etc etc..."**conferința invită conducerea centrală a partidului să dea cuvîntul de ordine."**

Cluj.Întrunirile din stradă.

Vorbesc: **dr.Poleacu** (chemărist din Bucovina: să se înscrie cu toții în

"oastea generalului Maniu") ,

protopop **Breban**(Baia Mare: să luptăm conform **jurămîntului** de la Alba Iulia !

Ghiță Văleanu (Sălaj), **Ghiță Pop** (deputat de Sălaj) , **Aurel Vlad** ,

V. Gărnăveanu (chemărist), **Simion Nemeș** :

așteaptă **"comanda generalului Maniu"** , dr **Valer Moldovan** (Turda) ,

- **Iuliu Maniu** : în adunarea de la **Alba Iulia**, guvernul a fost declarat

"dușman al poporului" , sau întrunit ca să hotărască **lupta finală**;

- **Virgil Madgearu** :salutul vechiului regat; **marșul început la Alba Iulia**, continuă ;

așteaptă ca regența să-l demită pe Brătianu ;

dacă nu, **"declaram război"** ; cînd va întreba **d.Maniu** dacă sunteți gata ,

să răspundeți **"gata"!**

Au urmat : ședința intimă cu instrucțiuni, masa la restaurantul "New-York", toasturi...

("Dimineața", 13 oct.'28)

1 f) Demisia guvernului Brătianu (4 nov.)

Instalarea guv.Maniu (11 nov.'28)

prima lună de guvernare **(vezi la Guvern)**

1.g) Manifestul Program al guvernului Maniu , 29 nov.'28

("Dimineața", 30 nov.'28)

[LD: sublinierile, f adausul din paranteze drepte, îmi aparțin.]

"Conștiința națională și jefele grele ale tuturor românilor , înfăptuind acum zece ani

Unirea, grija de căpetenie a PNT a fost ca în toată această vreme ,**consolidarea**

României întregite și înălțarea politică și socială a poporului ei.

"Întemeiat pe realități istorice și politice , PNT a nutrit totdeauna credința că noul stat român trebuie să se așeze pe temeliile constituționale și legale pe care statele occidentale s-au ridicat la înflorirea și prestigiul lor de azi.

" Făcîndu-și din această convingere crezul său, PNTa luptat timp de zece ani cu îndrîjire și statornicie pentru biruința lui.

"Susținut în lupta sa de enorma majoritate a națiunii , PNT se găsește astăzi la putere.

O eră nouă în viața țării [concept Iuliu Maniu]

"Venirea noului guvern la cîrma statului deschide o eră nouă în viața țării

era guvernelor de opinie publică, întemeiate pe acordul desăvîrșit

dintre Coroană și Națiune. [...] [...] [...] [...]

Apel către națiune.[spirit național, neprovincialist,antiliberal, Iuliu Maniu]

"Națiunea strîns adunată în jurul Tronului , provinciile liberate pe veci unite cu

vechea României , toate păturile muncitoare și producătoare ale țării , fără deosebire de neam sau de credință , împărtășindu-se de același crez de unitate al Statului român , de ordine legală , de libertate politică și economică , de dreptate socială , de muncă nestinjenită , trebuie să pună definitiv temeliile nesdruncinate ale României de mâine" [...]

Programul guvernului Iuliu Maniu (29 nov. '28)
(vezi pe la larg la Guvern, Rotativă)

1 h) Marea întrunire electorală PNȚ , 11 dec.'28

Programul de guvernare expus de Maniu, Madgearu, Vaida.

(reportaj) ("Dimineața", 12 dec.'28)

Sala "Dacia" arhiplină. Guvernânții primiți în urale. Deschide ședința.

prof.univ. Sabba Ștefănescu, dr. Ilie Rădulescu , G. Aslan, R. Georoceanu, V. Toncescu , Dem Dobrescu, Pompiliu Ioanițiu, Em. Fagure (candidați)

- D.R. Ioanițescu (subsecretar la Interne) : venirea la guvern a PNȚ

a realizat "două simboluri" și "o revoluție politică".

Străinătatea se întreba de ce "generația eroică a vechilor provincii " era înlăturată de la guvernare.

Primul simbol : România apare acum ca "una și nedespărțită " .

Al doilea simbol: aparatul de stat este în afara luptelor politice.

- Pompiliu Ioanițescu : pentru prima oară în România, Majestatea sa poporul a fost de acord cu capul statului. De la venirea lui Maniu , se trăește liber, se muncește liber, pentru că Maniu a redat libertățile cetățenești .

(face apologia miniștrilor- Madgearu, Răducanu, etc etc.)

- Em. D. Fagure (dir.ziar "Lupta") : cuvînt de mulțumire pentru PNȚ și Maniu, pentru că a desrobit presa de cenzură și starea de asediu .

- Virgil Madgearu (secretar gralPNȚ, ministr. industrie și comerț) :

Atmosfera sufocantă în regimul de "dictatură" s-a sfîrșit ;

partidele politice "pretins" de guvernămînt... "au dispărut" ;

au apărut , însă , 2 organizații noi: PCR și UER. Partidul comunist trebuie să știe că e considerat de noi ca o forță politică infimă. Iar cetățenii trebuie să știe că ,

în regimul trecut , el a fost o imensă forță a Siguranței generale [LD !?] ,

iar acum , pentru că fondurile Siguranței sunt îndreptate pe căi mai folositoare statului,

acei dintre comuniști care au fost agenții Siguranței, sunt deadreptul în solda

partidului liberal. [Atenție LD !?]

Lumea burgheză știe că "într-o țară de țărani, nu e posibil să fie comunism " ;

"mîna de comuniști care există totuși " , să știe că la cîrma țării este un guvern care ,

fără stare de asediu și cenzură,

poate să aplice toată autoritatea contra uzurpărilor."

Filderman s-a lamentat regentei, că, odată cu venirea PNȚ la guvern, au reînviat mișcările antisemite . Și el , și Costăchescu, au dat ordine precise ca studenții să nu se mai amestece în agitațiuni antisemite.

"Să se știe că guvernul Maniu este guvernul libertăților publice,

rezemat exclusiv pe lege. Și că va ști să-și afirme autoritatea contra tuturor acelor cari vor încerca să turbure liniștea țării."

/ Programul guvernului va fi aplicat, după consfințirea țării :

- În ordinea economică, se va schimba orientarea "nefirească" .

- "Suntem o țară de agricultori și vom face o politică agrariană "

- Buget de constrîngere , pentru ispășirea păcatelor lui Vint. Brătianu.

- Sabotajele vor fi aspru pedepsite.

- Dem Dobrescu : "Guvernul Maniu ne-a scăpat de guvernul bolșevicilor, pentru că nu poporul român, ci guvernul liberal era bolșevic" [LD : !?]

Fura, bătea , aresta , și dacă se protesta, "ne făcea bolșevici".

"Guvernul Maniu a dat România Nouă,

desrobînd România Mare de sub România Mică."

A dat o "monarhie populară" , în locul "monarhiei de seră " a liberalilor.

A dat un șef de guvern "european" ,

Ionel Brătianu fiind ultimul ministru "fanariot"

A fost delegat primar al Capitalei,

să curățe "grajdurile" lui Costinescu.

- **Vaida Voevod** (ministr. Interne): În fiecare zi, **Viitorul** scrie că "ardelenii urăsc regătenii". Este adevărat că pe **Brătianu, Tătărescu, Franasovici, Tancred**, nu-i iubește nimeni în Ardeal.
- Comunismul ? - "invenție liberală"

Maniu / 11 dec.'28

▣ Ordine, libertate

/ **PNȚ**, de **80 de ani** în ramura ardeleană, de **10 ani** în ramura din Regat Basarabia și Bucovina, a luptat pentru "**eliberarea națională, politică și cetățenească**" a țării.

/ Din copilărie, legat de acest partid, deși strâns **legat de acest partid**

"**până la ultima zi a mea**", **totuși nu este "un sectar"**, și atunci spune :

"**Voteze fiecare** acolo încotro îl mână inima lui și **judecata-i de cetățean**

conștient. Departe de el gândul ca, prin vreo măsură oarecare, s

ă forțez pe cineva să voteze altfel decât îl îndeamnă **hotărîrea sa**.

" Căci **a forța** pe cineva **să voteze** cu cine nu-l duce sufletul,

e ceva artificial, și pe artificial, **nimic bun nu se poate întemeia**."

"Cred, dar, că **ordine fără legalitate** nu se poate, pentru că ar însemna **absolutism**.

Dar nici libertate fără ordine, pentru că ar însemna **anarhie**."

(**adunările organizate de PNȚ, de la Alba Iulia, 6 mai, marșul spre București...**

până la cucerirea puterii, dovedesc cum știe PNȚ să păstreze ordinea.

Fără armată și fără jandarmi, cu vorba blîndă...)

Dacă nu este capital, nu se pot exploata bogățiile țării.

"**Capitalul străin va trebui chemat la colaborare și pe cale particulară**

și în raporturile sale cu statul." ("Dimineața", 12 dec.'28)

- adunarea electorală, 11 dec.'28 -

1 i) Alegeri (vezi pe larg la Alegeri)

1 j) Mărturii ulterioare despre 1928

Culisele rotației . Mărturii, clarificări ulterioare .

▣ **CICBrătianu** (Cameră), 17 august 1932

Oct.'28, el era la Paris. Fratele său **Vintilă I-a chemat**. S-a întors dar... **criza**

ministerială era declanșată. Regența a dorit schimbarea guvernului,

deși **Vintilă Brătianu** considera **momentul inoportun: un partid nou, cu oameni**

neexperimentați, nu puteau face față.

Vintilă Brătianu a propus Regenței : Să se facă un **guvern de concentrare,**

"național " (PNL+PNȚ), numai pentru **votarea bugetului și perfecționarea stabilizării**

Dizolvarea parlamentului, cu **preluarea guvernului de către PNȚ**.

Regența a răspuns : Iuliu Maniu respinge soluția. Dorește întreaga răspundere

(DAD, MO. 11/ '32, șed. 17 aug.'32.-Legislatura II PNȚ, ses. extraord. p. 238-239)

▣ **N.Iorga** (Senat), 24 nov. 1932 / retro '28

/ "**Eu nu voiam să vie PNȚ la putere**, pentru că mi se părea că **aduce o atmosferă revoluționară**, care **nu se potrivea cu rosturile țării**. "

Titulescu a trecut pe la el, și i-a spus :< **Sunt însărcinat să formez un minister**

național. Nu mă adresez la dta, fiindcă știu că nu am dreptul să mă adresez la persoana dtale, dar **cer concursul dtale, pentru minister național**.>

Important este că dvs. "**erați contra venirii la putere a partidului** [PNȚ]

cu reprezentanții căruia și sub șefia căruia lucrați azi.[1932] " (p. 49)

(DS, MO. 4 / '32, șed. 24 nov.'32, Legisl. II PNȚ, ses. ord. '32/'33)

Iorga

▣ **Adonis Popov** (ardelean, PȚ-Lupu), 30 aug.1932

/ **În 1928, PNȚ a exploatat mentalitatea "de frondă "** a țăranilor ardeleni,

pentru a **sili Regența să-i dea guvernarea.**

Un adevărat "**marș**" **se îndrepta spre București**, de la Alba Iulia. Fusese o "stare revoluționară" **Războiul civil a fost evitat** prin înțelepciunea lui **Tătărescu** (Interne).

"Ardealul nostru a fost prefăcut într-o țară " în stare de revoltă ".

De la sate, au fost aduși **mii de țărani** cu traista plină de merinde, încartiruiți prin case, alții dormind în aer liber, dar cu toții având **un singur scop și un singur consemn**, să nu părăsească orașul, **să stea să preseze de acolo**, regența,

pentru ca ecoul acestei frământări generale,

pe întreg Ardealul, să poată determina **Înalta regență să dea guvernul PNȚ."**

"Tinerii universitari și redactori ai ziarului "Patria" [chemăriștii], au pornit în capul acestor țărani și i-au antrenat la **primele mișcări de stradă."**

"Au năvălit în cancelaria prefectului de poliție, a loc. col.Mihai, **și au cerut**, nici mai mult nici mai puțin, decât **să-și dea demisia** în mâinile lor. "

- **Aurel Buteanu (PNȚ) : "Și să ceară scuze poporului**, de pe balcon, ceea ce a și făcut " (**DI.Buteanu confirmă episodul.**)

"Asemenea scene au fost repetate în mai toate orașele ardelenesti .

" Vă doare, pentru că erati liberal, pe vremea aceea."

- **Adonis Popov : "Da, am făcut și crima aceasta ! "**

"Acest eveniment n-a fost un act spontan de revoltă a unor tineri,

care au avut de suferit de pe urma unui prefect de poliție,

ci a fost un act metodic de antrenare a masselor

la nerespectul față de autorități, și la lupta civilă de cucerire a puterii prin violență ". În sate, au fost dați afară jandarmi, perceptori,

învățători și medici .Medicul Grapini de la Ciucea ,

și-a pierdut viața în acest "război civil" în județul Cluj.

- **D.Iuca (PNL) : țărani aceia aveau merinde, noi nu avem, termină mai repede !**

- **Popov : "Antrenarea masselor din partea conducătorilor PNȚ,**

le-a făcut [țăranilor] o școală periculoasă , asemănătoare cu marșul în coloană [aluzie la Mussolini], în campanie și batalioane, care a fost făcut de **populația ardeleană către Alba Iulia**, la **6 mai 1928**, marș care a fost cât pe ce să se

transforme într-o **mișcare**, care să pună **în primejdie ordinea în stat**,

dacă abilitatea onorabilului deputat de azi, d. **Tătărescu**, nu ar fi putut din timp să **dejoace intenția** cu care acea țărănime a fost adusă la Alba Iulia. "

Dvs l-ați antrenat, dar nu le-ați dat în schimb nimic,

decît **înșelăciune** (p. 442-494)

(DAD, MO 19 /'32, șed. 30 aug. 1932, p. 442- 494.Legisl.II PNȚ, ses. extraord.)

Adonis Popov retro '28

2 N.Ghiulea (PNȚ) , 12 dec.'29 [context : Lupeni'29]

(DAD, MO 12, 12 dec.'29, p. 261- 262)

(Citînd din **Raportul unui inspector** al muncii despre **propaganda PNȚ printre**

muncitori, înainte,în timpul și după preluarea puterii, pentru a-i copta în lupta de

răsturnare: demagogie, promisiuni...), **considera Raportul de rea-voință, interesat, polițist, provocator, în slujba PNL .**

2a N.Bogdan (??), 12 dec.'28

(DAD, MO, 12/'30, șed. 12 dec.'29, p. 268-269)

Rolul PNȚ în aducerea a peste **20.000 muncitori la Alba Iulia** (6 mai '28)

Amenințări că-i așteaptă : arestări ! temnița Sibiului ! schingiurii!

2b Pompiliu Ioanițescu (PNȚ) , 28 nov.'29

(DAD, MO 5, șed. 28nov. 1929, p. 73)

/ Date privind pregătirea " deblocării" rotativei înțepenite ,

în ședințele **Clubului parlamentar PNȚ, în afara Parlamentului.**

2c D. Moldovan (PNȚ) , 3 oct.'32.

(DAD, MO. 42, șed. 3 oct.'32, p. 1648-1652)
/Deziluzia , minia, revolta , "țăranistului " ce era(deputat de Vatra Dornei,
din Cîmpulung Moldovenesc,țăranist convins,) ,
cînd și-a dat seama că **PNȚ**voia de fapt ... să ia locul **PNL** !

2d C.Stere (Ex. PNȚ) , apr.'30

(Rev."Parlamentul românesc" ,30 apr.'30 , p. 13)

(dezvăluiri dintr-o scrisoare , privind **asaltul spre putere al PNȚ**)

S-au făcut **grave greșeli** privind **unitatea națională : asaltul spre București,**
șantajul Coroanei, adjudecarea guvernului.

/ Fuziunea din 1926 , avea acest scop :

Sacrificarea țăranistilor (Mihalache, Lupu, Stere, Iunian) ;

Rolul preponderent asumat de **ardeleni și regățeni takiști ;**

Pierderea prestigiului și credinței " țăraniste" ;

2e Lotar Rădăceanu (PSD) , 1 dec. 1930

(DAD, MO. 10, șed. 1 dec.'30, p. 125-126, ses. III-a)

/ Cartelul electoral **PNȚ-PSD** (1928).

[L.D : este greu de stabilit adevărul.Se contrazic si se învinuesc reciproc:
care pe care s-a atras ; care pe care a amăgit; polemică dură, cu etichetări
neparlamentare ;]

Madgearu : dta n-ai să te mai alegi niciodată în parlamentul românesc !

Mirescu : dta n-ai să mai stai niciodată pe banca ministerială !

Madgearu : N-o să mai facem cartele electorale să **vă ducem în circă !**

Flueras : cine a urcat scările dvs ?

Jumanca : (pune lucrurile la punct, cu tact, cu simț politic.)

2f N.Polizu -Micșunești (PNȚ) , 13 dec.'29

(DAD, MO.13 , 13 dec.'29 , p. 297-298)

/ Cartelul electoral **PNȚ-PSD**, din 1928 : primii au făcut **un pas spre stînga ;**
al doilea, **un pas spre dreapta.**

/ PSD va denunța cartelul pe chestia . Lupeni '29 ; bătăi la Poliție , înzestrarea armatei ;

2g Al.Măță (încă PNȚ, "sfat basarabean") , 25 nov.'30

(DAD, MO5, 25 nov.'30, p. 45)

Își anunță **ruptura de PNȚ.**

/ **PNȚ a primit guvernarea de la Regentă** (nu de la un guvern neutru, de alegeri)
care a **pus condiții** , iar **PNȚ a făcut concesii .**

/ Au existat 4- 5 runde, dar **Basarabia n-a fost reprezentată real ;**

/ **PNȚ** nu a mai făcut **Congres**, iar **CC** a nu mai era cel ales , avea **30 de membri noi;**

/A introdus **practica " demisiilor în alb"** , care în loc să fie cerute de partid, sunt cerute
de **ministrul de Interne , Vaida !**

Madgearu : **Vaida este vicepreșed. PNȚ !** Noi i-am cerut să ceară parlamentarilor
anume condiții statutare !

- **Matcă :** **Parlamentul a fost înjosit cu aceste demisii în alb !**

2h I.Petrovici (ex PNȚ, proaspăt"majoritar " PND-Iorga) , 1 iul.'31

(DAD, MO 14, 1 iul.'31, p. 414)

Justificînd migrarea sa de la un partid la altul.

/ **GGMironescu** , membru marcant și ministru în Guv. **PCD- Take Ionescu ...**
acum este **membru marcant în PNȚ !**

/ **El Petrovici, a venit la PNȚ**, simțindu-se izolat ; cineva i-a atras atenția că a greșit
anunțîndu-se "național-țăranist " .Trebuia să se anunțe **ori una , ori alta** , altfel
rămînea al **"nimănui"****Aceasta este coeziunea PNȚ !**

[LD.Atenție ! alătură cu un discurs anterior]

2i. Victor Iamandi (PNL) , 23 aug.'32

(DAD, MO 15, șed. 22 aug.' 32, p. 331. Legislatura II, ses. extraord.)
/ În momentul **cînd PNȚ pășea spre putere**, partidul de **abia realizase fuziunea** dintre ramurile țărănistă și ardeleană, neconsolidată, formală.

"Fără o înjghebare serioasă , fără o doctrină unitară, fără un program precis , fără experiență, produs al frământărilor de după război, **PNȚ nu ieșise încă din faza dibuirilor și a agitațiilor demagogice "**.

/ **Contradicții** de tot felul între **doctrinile celor două ramuri**, între părintele real al țărănismului , **Stere, și Madgearu** , care voia să devină doctrinarul oficial al partidului fuzionat .

2j Iuliu Maniu (PNȚ) , 12 dec.'29

(DAD, MO 12, șed. 12 dec.'29, p. 250 și urm. Legisl. I, ses. II .'29-'30)
/Evocă condițiile în care s-a produs **demisia PNL** și a fost chemat **PNȚ la guvern**.
/Argumentează **legitimitatea parlamentului și guvernului**.

Mărturii ulterioare

Guvernul Maniu .Legislatura I . Sesiunea I , 1928 - 1929

3.) Declarații , la deschiderea dezbaterilor la Mesaj, 28 dec.'28.

- a) **Duca** (PNL),b) **Bethlen**(unguri),c) **Fischer**(evrei) d) **Roth** (germani) ,
f) **Krakalia** (ucraineni),g) **I.Țăranu**(ziarist evreu,PNȚ) ,h) **P.Haneș** (PNȚ).
(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Viitorul", "Dimineața", 30 dec.'28)

3 a) **I.G.Duca** -Declarație la Mesaj, 28 dec.'28,p 89

/ În tradiția parlamentară românească, dezbaterile la Mesaj trebuia să fie un prilej pentru **examinarea situației politice generale**, și pentru lămurirea **concepțiilor partidelor parlamentare** , asupra problemelor la ordinea zilei." În împrejurările de față o asemenea cercetare și o asemenea lămurire, ne par **de prisos "**

/ "**Iar PNȚ se înfățișează după 10 ani de opoziție sterilă, de învrăjbire între frați și de agitațiuni primejdioase** , cu un **program** care , dacă ar fi să judecăm după **Mesaj**, cuprinde mai mult **desființarea celor îndeplinite decît** vestirea unor **reforme noi**."

/În asemenea condiții, "vă așteptăm la muncă " , și , cu toate că trecutul PNȚ de "violente și negațiune" justifică legitime interogări, **dacă** va consacra eforturile sale "**continuării unei opere constructive**", va afla la PNL aceea conlucrare de care vorbește Mesajul, iar **dacă** activitatea sa va avea un "**caracter distructiv**",

va avea **împotrivirea hotărîtă a PNL**.(**Aplauze PNL, ilaritate la PNȚ**)

/"Sunt totuși , trei puncte în Mesajul regal,asupra cărora toți românii trebuie să fie uniți : **Coroana (aplauze unanime)** , **armata (aplauze unanime)** și **politica externă (aplauze unanime)** . (Vezi la fișier **Coroana , armata, polit.ext.**)

/ Cu rezerva acestor trei puncte , " neavînd putința să ne solidarizăm **nici cu programul, nici cu acțiunea actualului guvern** și al actualelor majorități, reprezentanții **PNL** din Adunarea Deputaților se văd nevoiți să voteze **împotriva Proiectului de Răspuns la Mesajul Tronului "** (**aplauze PNL**) IGDuca

3.b) **Gh.Bethlen** (P.Magh.din Ardeal) , Declarația la Mesaj, 28 dec. 1928

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Dimineața", 28 dec.'29)

/ **Cere și așteaptă** de la legislație și guvern , în interesul ungarilor și al Statului român, **realizarea grabnică a "doleanțelor"** care s-au adunat în cei 10 ani trecuți, **realizarea Hotărîrilor de la Alba Iulia** și a dispozițiilor **Tratatului de la Paris** , adică drepturile ce se cuvin.

/ Cum **acceptarea Răspunsului la mesaj** ar însemna o "**declarație de încredere**

politică" , declară că "nu este în stare să-l primească".

Bethlen

3c) **Iosif Fischer** (P.Sionist din Ardeal, Clubul parlamentar evreesc) ,

Declarație la mesaj, 28 dec. 1928

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28; "Dimineața", 28 dec.'29)

Fischer /'28

"Este un moment solemn din viața poporului evreesc din România Mare acum când pentru prima oară îi este dat să vorbească prin reprezentanții săi ieșiți din alegeri de o exemplară legalitate și libertate

/ "Grupul format din acești parlamentari evrei [Ardeal] , cari s-au constituit în deplină înțelegere și cu personalități conducătoare evrești din Vechiul Regat, ar trebui privit ca fracțiune parlamentară a unui Partid Evreesc din întreaga țară, ca organ parlamentar al minorității etnice evrești din Români

/În fruntea programului Clubului , este înscris principiul fundamental al neamului evreesc din România Mare, "nestrămutata credință către ideea statului român , supunere devotată față de Tron și Dinastie , dragoste nețărmurită pentru marea noastră patrie română, se simte contopit sufletește cu națiunea română."

/ Democrație, libertate, egalitate, fratenitate. [L.D . : liberalism clasic !]

Fischer

3 d)**Ionel Țăranu**,(ziarist , evreu,Dorohoi , PNT-București) ,28 dec.'28

(D.A.D , M.Of. nr. 4, șed. din 28 dec.'28;"Dimineața", 28 dec.'29)

▀ **Încredere în regimul PNT.**

/ Va vota Răspunsul la Mesaj.Nici nu s-ar putea altfel , decât conform dorinței celor

2.200. 000 și ceva cetățeni evrei care , pentru prima dată de la război,

și-au depus votul în urnă "liberi și nesiliți de nimeni" (aplauze PNT)

/ Aplauzele majorității , printr-un "miraj fizic" au darul "să roșească anumite obraze " (aplauze PNT) , îl determină să-și exprime o "indignare personală" față de declarațiile fostului ministru de Interne [Duca] care și-a permis să facă o aluzie mai mult decât răutăcioasă ,la colegii din presă , cari azi au cinstea să fie în parlament.

Ziarul "Viitorul" , în timpul campaniei electorale, a indicat ziariștii "cari s-au vîndut" acestui guvern

[are o polemică ireverențioasă cu Duca]

De aceea va vota fericit R.la M, care înseamnă "biruința voinții țării asupra cazematelor de beton armat ale băncilor național-liberale."

(aplauze PNT) Ionel Țăranu

3e) **Dr. Hans Otto Roth** (P.G) , Declarație la mesaj, 28 dec.'28

▀ **Mesajul Regal .**

/ A expus în fața noastră întregul program de guvernare al PNT.

/Satisfacția pentru intenția guvernului de a reda județelor , orașelor , comunelor, acea "măsură de autonomie " (pe care au avut-o înainte în Transilvania și Banat) și în alte domenii, care pregătește educația cetățenească a marilor mase în mod eficace. [Atenție L.D.!!!]

/ " De aceea dorința noastră ar fi ca guvernul să se abție , într-un timp apropiat, de orice reformă exagerată de politică socială, care ar putea primejdui din nou echilibrul social, restabilit oarecum, după zguduiri grele din ultimii ani ."

/ PNG se bucură că astăzi guvernul este condus de "creatorii și garanții hotărîrilor de la Alba Iulia " cari au intenția să rezolve chestia minorităților ,în spiritul vremii.

/PG urează guvernului , în toată sinceritatea , timpul și liniștea pentru a găsi "o soluție dictată de spiritul de împăcaciune și dreptate."

H.O.Roth

3 f) C.Krakalia , Declarație la mesaj, 28 dec.'28

"În numele populațiunii ucrainene , care în marea ei majoritate , luptă în cadrul PNT, de la înființarea lui, pentru întronarea unui **regim democratic**, declară:

/"Călăuza populației ucrainene au fost întotdeauna **Hotărârile de la Alba Iulia [...]** hotărâri care au constituit **singura speranță** într-un viitor apropiat mai bun. Acum când lanțurile sclaviei au căzut, **[?!]**, când România este luminată de razele unui **soare blînd și binefăcător**, când **ziua libertății [?!] a sosit** pentru toți, în numele populațiunii ucrainene subjugată **[?!]** pînă azi , **salut primul guvern democratic** al României și îi doresc **realizarea marilor sale idealuri** , întru fericirea poporului român și întru **izbăvirea poporului ucrainean** care cere drepturile ce i se cuvin "

Krakalia

3g) Petru Haneș (PNT) ,Concluzii la declarații, 28 dec.'28.

/Regretă că ungurii nu au votat Mesajul, deoarece el este "al unui guvern care are între punctele sale importante de program **rezolvarea doleanțelor minoritarilor**" / **Atacă atitudinea PNL**. care pretind ,acum , "continuitatea " / **"E nevoie de o schimbare.Dar nu numai o schimbare a oamenilor, ci și o schimbare de sistem. "**

4.)Petre Andrei ,Discurs la Mesaj, 28 ian.'29.

(DAD, MO 20,28 ian.'29, p.400-406)

/Considerațiuni privind dezbaterile la **mesaj** :

Duca (vezi la **PNL**) ,Goga (vezi la **PP**);

/ Considerații privind **Parlamentul** (Vezi la **Parlament**) ;

/Considerații privind **partidele** : PNT, PNL1, PP, PT-Lupu, PSD, PND,

(vezi la **Sistem de partide**)

/Considerații privind **doctrinile** : **liberalism, țărănism, socialism** etc. (vezi la **Doctrine**)

/Considerații privind :**Coroana, Armata, Politica externă,Minorități, Învățămînt**

Andrei /'29

Generații

"Avem nevoie de **creațiuni noi**, de **ceva** în care să se vadă că pulsează **altă concepție, altă viață, alt suflet** ,așa cum nu l-a avut **generația politică mai veche**, generația care este **răspunzătoare** de toate relele pe cari le constatăm astăzi în Țara Românească."

Generația tînă era sătulă de "răscolirea patimilor" , de "ticăloșiile" acestui trecut, încît înțelege să rupă cu acest **trecut "rușinos"**. (p.400)

/Cere voie lui Ralea ca, ca la generația de 30 de ani,să se așeze și generația ceva mai "bătrînă", și toți cei cu suflet "tineresc" .(p. 406)

Andrei / '29

Regimul național -țărănesc

Din Mesaj și Răspunsul la Mesaj, se vede că **"începe un regim nou în Țara Românească, un regim călăuzit de alte concepții ,de alte principii, decît acelea care au stat la baza trecutului nostru politic în ultimii 50 de ani "**

Vechiul regim este reprezentat de **PNL și PP**.

/PNT este un partid izvorît din **realitate**, reprezintă **pătura cea mai numeroasă,țărănimea** din această țară, care se confundă cu **"națiunea însăși"** și a cărei doctrină este **"democrația agrară"**. Numai el poate vorbi de sporirea prestigiului parlamentului.

[Trece la analiza celorlalte partide -vezi la : PNL,P.P., PT, PSDR,PND]

Între **popularitatea** PP și **PNT** este o diferență calitativă enormă.

PP a avut o popularitate anormală, patologică [vezi la **PP**] pe cînd

PNT și-a creat popularitatea încetul cu încetul, în10 ani de muncă perseverentă.La început,nimeni nu-l lua în serios.S-a crezut că sunt niște "ideologi, iluzioniști", "descreierați " , fără legătură cu realitatea.

Dacă PP a avut popularitate efemeră, **popularitatea PNT va dăinui**.

/PNȚ a fost votat pentru **ideologia sa**, nu pentru "personalități".(p. 403)

/Conceptia PNȚ despre **parlament** . (vezi la.....)

/ **Poziția PNȚ** privind Monarhia, armata , politica externă (vezi la ...)

/ Poziția față de **minorități** (vezi la ...)

Andrei /'23

▣ **Opoziția PNȚ (înainte)**

/ PNȚ este criticat pentru cei 10 ani de "**opozitie sterilă**" ! În realitate, au fost 10 ani de **luptă neîntreruptă** de deșteptare a conștiinței cetățenești.[...] Noi ,care am cerut toată vremea **respectul** și al spiritului și al literii **Constituției** , sau dvs [PNL] care ați violentat-o , care v-ați bătut joc de voința poporului ? [...]"

Andrei / '29

▣ **Coroana**

/În **declarația PNL** (I.G.Duca),în care motiva votul negativ ce-l va da Răspunsului la Mesaj, d-sa a afirmat că **va fi de acord cu PNȚ în trei puncte** :

Coroana, armata și politica externă.În ce privește **Coroana**, suntem convinși cu toții că avem nevoie de ceva "**mai presus decât partidele politice**".

"Ne înclinăm cu respect în fața Coroanei și înțelegem că **niciodată să nu țîrîm Coroana** în luptele politice dintre partide."

Arămas **surprins** cînd **Goga** ,a afirmat că **Regele i-a dat ordin să instituie cenzura** ! Este o impietate față de memoria neuitatului rege Ferdinand, și nici nu poate fi controlată.

-C.Stere * (PNȚ): Este și o **afirmare incorectă** din p.d.v. **constituțional**.*

* Din scrisoarea de mai tîrziu a lui **C.Stere** rezultă că **PNȚ a șantajat Coroana, nerecunoscînd Regența și pe Regele Mihai**,vrînd să pornească **asaltul spre București**,pentru **a năvăli la guvern,cu orice preț** . (rev."Parlamentul românesc", 30 apr.1930, p. 13)

-Andrei:DI **Goga** a mai încercat să aducă și **Înalta Regență** în **discuțiile noastre politice**,chemînd-o ca "martoră" și "garantă" a fondurilor secrete mînuite de dl.Goga ! (vezi **la Etică**) (p. 404)

▣ **Parlamentul**

▣ **Criza parlamentarismului .**

Numai **PNȚ** poate vorbi de **sporirea prestigiului parlamentului**.

S-a vorbit mult de "criza parlamentarismului ".

Paradoxal, s-a vorbit în **Apus** (unde criza este mai mică , a fost o criză "de creștere ",nu de degenerare) , dar nu s-a vorbit în **România** (unde criza este acută, nici **nu se poate vorbi de parlamentarism în ultimii zece ani**).*

P.Andrei / '28

Acest lucru s-a întîmplat datorită **vechiului regim, partidelor** care au guvernat . (p. 400)

/Acest regim nu a avut nici un interes (teoretic și practic) să sporească prestigiul parlamentului.

- **Leonte Moldovan (PNL)** (se închină)

P.A : Închinați-vă dle Moldovanu, faceți o cruce de pocăință.(aplauze)

- **Leonte Moldovanu** : Nu are onoarea să-l cunoască.A greșit, poate, de bună credință.**Parlamentul trecut era superior** .Îi recomandă să citească **biblioteca parlamentului**.Nu vrea să facă polemică .

P.A : foarte bine face.E mai prudent !

-**L.M** : În parlamentul din 1919, de la Ateneu, **nivelul era f. scăzut**.

PNL s-a străduit să-i ridice prestigiul, la nivelul de azi.

P.A.: Parlament adevărat înseamnă **alegeri libere**,ori **regimul vechi** nu s-a bucurat de **încrederea masselor**, de **popularitatea** de care se bucură PNȚ.

- **M.Negură (PNL)** :îl **contrează** .

P.A :povestește un episod de la Vaslui, în care țărani l-au declarat că merg la întrunirile

liberale de frică...(p. 402)

Personalitățile , numai dacă reprezintă "un sistem" au valoare în politică.

Cel mai bun ex este dr. Iupu, care , părăsind partidul !..

I.Buzdugan (PT) : a fost ales în parlament 7 ani la rând!

P.A.: Biată țară care v-a ales deputat ! (p. 403)

PNT a fost votat pentru **ideologia sa**, nu pentru "personalități".

Andrei / '29

▣ Prestigiul parlamentului.

/ Regimul vechi [PNL, PP] n-a avut interes să susțină parlamentarismul , nici teoretic nici practic. **"Singur PNT** , și din p.d.v **al ideologiei**, și din p.d.v practic, **al popularității** pe care o are , singur acst partid era în stare să întroneze **o viață parlamentară adevărată**, [...] să arate străinătății că nu suntem o țară barbară, [...] că se poate întemeia și la noi , cu destulă persistență și bunăvoință , **un regim parlamentar adevărat**, cinstit, care să impună tuturor. "

/ PNT consideră parlamentul **"un loc de luptă "** (doar este "copilul revoluției burgheze !) , în care **se ciocnesc** și **se soluționează** diferite concepțiuni ale diferitelor clase sociale , **pe cale pașnică**.

Este un **"teren pentru minimum de înțelegere "** , pentru o conlucrare frățească. (asta ar fi trebuit să înțeleagă opoziția !)

[L.D. : **ce ție nu-ți place , altuia nu face ! Cum și-a dus lupta parlamentară PNT , în opoziție ?! Acum ar fi vrut " frățietate !!!]**

Andrei /'29

▣ Extremismul anti-parlamentar .

Parlamentarismul este **atăcat** atât de **extrema dreapta** conservatoare , cât și de **extrema stînga** revoluționară.

Un conducător de stat [Hitler ? Mussolini ?] , în 1925 , vorbea despre

<nebunia democrației și parlamntarismului > , iarTrozki despre **<mascarada democrației și parlamentarismului . >**

Andrei /'29

▣ Compromisul politic.

/ Numai democrația autentică este convinsă de necesitatea

" compromisului politic " , de acea **înțelegere** între reprezentanții claselor și concepțiilor diferite.

Pentru PNTparlamentul este **"un organ de control** al actelor guvernului "

Nu ca pentru vechiul regim(cînd era un "agent de execuție" al guvernului.)

- I.Buzdugan (PT) :[înteruperi la PNT] **"Voiți să fiți corul barbarilor dinainte, cum ați fost în 1919 ? " Îl întreabă pe Petre Andrei,**

" apologetul PNT" ..de cînd este un așa de mare țărănist ? și...

cum vor controla guvernul , care are demisiile în alb în buzunar ?!

[iese scandal, altercații, sgomot, apel la ordine]

- P.A.: În toate **regimurile democratice**, **parlamentarii** informează poporul (în cele absolutiste , sunt tănuite) despre **actele guvernării** .

Ca o dovadă ,**majoritarii** pe care dvs îi numiți "bolșevici",au hotărît acordarea unor locuri pentru **opozanți, în Comisii**. Nu din generozitate, ci din concepția înaltă a parlamentarismului.

D. **Vaida** a spus că , prin aceasta , **se va ridica valoarea parlamentului** la nivelul **parlamentarismului englezesc**.

-C.Stere : "Vorbești f. bine .Spui ceea ce cred și eu. "

-P.A : acest lucru se va putea înfăptui cînd **liberalii** vor deveni mai **"englezi"** , **lupiștii** mai **" înțelegători"**... (p. 404)

▣ Omul nou.

/ **Grija PNT de a forma "un om nou, un suflet nou" , prin cultură.**

Opera culturală trebuie să fie adaptată **caracterului specific național.**

PNT a fost o **"comunitate de credinți și idealuri "** care i-au dat puterea să reziste tuturor piedicilor vechiului regim.

"Această organizare morală este idealul nostru suprem , îl respectăm cu sfințenie și

5.) Mihai Ralea, Discurs la mesaj, 29 dec. 1928

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 153- 156)

[L.D :**"Filipica" lui Ralea**, mostră de discurs demagogic -partizan.

Fără argumente , fără analiză ,o cascadă de epitete și injurii ,
un **"junimism" sui-generis**, vulgar, pe care el îl denumește **"democrat "**,
eu l-aș numi **"marxism"mascat** , dar nu am competența necesară să o demonstrez.
Sau poate , mai degrabă, este dovada **"conservatorismului "**
congenital al țărănismului ... Voi vedea ...]

" După acea **înfricoșătoare anatemă** care, cu acel suflet mistic de iluminat ,
pe care numai imensul talent al dlui prof. **Iorga** îl cunoaște ,
a fost asvîrlită asupra acestei majorități [...]"

îi revenea... **sarcina ridicării tonusului Adunării .**

/El se prezenta ca un **"tînăr modest "** ,care nu venea cu "experiență politică " ,
dar voia să aducă **"puțină căldură , multă credință** și oarecari **cunoștințe de istorie**
și sociologie" , care nu sunt totdeauna complect nefolositoare "

/ Comentează **Declarația lui Duca** (28 dec. '28) (**vezi pe larg la PNL**) ;

/ Respinge **criticile de "regionalism" aduse PNT** (**vezi la Etică**) ;

/Deplînge imoralitatea din viața publică , în regimul liberal (**vezi la Etică**)

Ralea /'28

▣ Maniu : neo- junimist democrat .

/ Cred că d. **Iuliu Maniu** (**aplauze prelungite la PNT**) **nu este altceva decît**
continuatorul politicii acesteia junimiste , cu mijloace democratice.

" Aș caracteriza pe **dl Maniu** ca pe un **neo-junimist democrat** fiindcă ,
și astăzi , ca și atunci, se pune aceeași problemă [**" forme fără fond"**] :
să creiem la **o serie de forme ,conținutul**, la **o serie de ipocrizii nota de sinceritate**,
la **o serie de fantome , corpuri vii**,
care să poată da fecunditatea de care are nevoie Statul român."

Ralea / '28

▣Generația tînără.

" [...] **Viitorul legislației** noastre este condiționat de **păcatele grele** , care timp de **10 ani**
apasă pe nedrept pe umerii noștri [...]"

viitorul este totdeauna plin de trecut și **vom suporta pe nedrept greșelile dvs**, [...]"

/Iorga a revărsat asupra PNT **"un duș rece"**, că-l așteaptă **"zile grele"**.

" [...] **noi suntem aici** , mulți care nu am împlinit încă **30 de ani** și cari **oferim tinerețea**
noastră , oricare vor fi aceste sacrificii , fiindcă [...] există în destinul tuturor societăților
omenești, acest lucru curios că, întotdeauna **tineretul este acela care ispășește**
greșelile trecutului , există la popoarele orientale **un mit curios** , care este și în
basmelor noastre ,există totdeauna un sacrificiu de neînțeles al tineretului.

Întotdeauna cînd o societate, un oraș , este amenințat de balaur, acestui balaur ,
ca să fie împăcat, îi trebuiesc vieți de fecioare neprihănite;

acest balaur este trecutul și fecioarele neprihănite , care se sacrifică, [...] **suntem noi,**
tinerețea noastră, care nu vom țîrgui viața și sîngele nostru ca să mergem mai departe."

/ [**invocînd o expresie a lui Nietzsche**] : "[...] avem **un trecut îndepărtat glorios**,
avem **un trecut apropiat odios**, dar sperăm că **vor veni zilele de mîine**,
care vor fi nu numai primitoare , dar reconfortante pentru lupta pe care o ducem astăzi
cu îndărătnicia și fanatismul tinereții ." (aplauze prelungite, oratorul felicitat) (p. 155-156)

Mihai Ralea

6.) D.Bogos (PNT) , Discurs la mesaj, 18 ian.'29

(DAD,MO.13/'29, șed. 18 ian.,pp 443- 445)

▣ Regimul PNT.

Se urcă "cu sfială" la tribună , pentru că vrea să vorbească despre **Basarabia și nevoile**

ei (nu despre situația generală a țării) .

/ Actualul parlament , este **expresia "adevăratei voinți a poporului"** , în ultimii 10 ani, **de la unire.** Începe o **"epocă nouă "** ,după 10 ani de luptă între **"democrație și oligarhie"**. De aceea trebuie analizat trecutul.

Bogos /'29

▣ Basarabia .

/" [...] **stările excepționale**, de constrângere a libertăților cetățenești, **starea de asediu și cenzura** au fost aplicate **pe nedrept în Basarabia**, ca și în restul țării. [...] a fost **aplicată cu un singur scop** :de a acoperi **abuzurile și neajunsurile administrațiunii noastre** (aplauze PNT)

ridicarea stării de asediu a provocat în Basarabia o **mulțumire nespusă**, o mare bucurie [...] iar **alegerile** [...] un adevărat **triumf al libertății**, după **victoria democrației române.**" / Alegerile au infirmat și acuzația de "bolșevism" adusă Basarabiei

"Partidul muncitoresc țărănesc" [BMT] n-a avut nici 2% !

-Voce : Adică Partidul comunist.

D.B : "Da. Dar mai curînd **li se cuvine calificativul de "bolșevici "**, pentru faptele lor, **acelor domni calomniatori ai Basarabiei , care au pîngărit-o zece ani de zile** [...]"

Cum ar trebui numiți cei ce **au înăbușit glasul** patrioților **Vasile Stroescu și Nicolae Alexandru** la tribuna Parlamentului? ; **au arestat** , în campanii electorale, demnitari și foști miniștri basarabeni, printre care și pe **C.Stere?** ; **I-au palmuit** pe bunul basarabean **Pantelimon Halipa** ? (p. 443)

Bogos / '29

▣ Partidele politice în Basarabia.

- În Basarabia, în Sfatul Țării, s-au format **2 grupări** politice mari:

Blocul Moldovenesc și o **Fracțiune țărănească.**

- După unire, basarabeni s-au divizat în **2 partide** :

Partidul Țărănesc basarabean și **Partidul Poporului** basarabean.

- Mai târziu, **PT** s-a divizat în **3 tabere** :

una a plecat și s-a contopit în **PNL din Regat**

(considerați "oportuniști ", "serviliști")

alta s-a contopit cu **PT din Regat** (patrioții români, vechi luptători);

alta s-a contopit cu **PNR din Ardeal** .

- Aceeași soartă a urmat-o și **Partidul Poporului** :

una s-a contopit cu **P.P. Averescu** ;

alta s-a contopit cu **P.Conservtor Democrat -Take Ionescu** ;

alta s-a contopit cu **PNR din Ardeal**

/ Cînd se petreceau aceste lucruri în Basarabia, **"guvernele din centru [București] lucrau peste capetele basarabenilor**, și-și făceau interesele **așa cum le convenea "**.

În sfîrșit , **acum[1929]**, în Basarabia , după o selecțiune definitivă, **există** :

- **PNT** , în care sunt grupate **"cele mai puternice forțe naționale române"**, **singurul partid "apărător al binelui obștesc"** . ;

- **PNL**, în complectă " demoralizare " , bazat pe o teorie sui-generis, că "oricine se va înscrie în partidul liberal poate să facă orice , fără a fi tras la răspundere " (aplauze la PNT) (p. 443-444)

[L.D : nu mai vorbește de celelalte partide care , în 1929 existau : cuziști, averescani, social-democrați etc. etc]

Bogos / '29

▣ Specificul Basarabiei

▣ Starea dezastruoasă a Basarabiei ,

după 10 ani de regim românesc. **Vezi pe larg la Etică , Mentalități**

▣ Regimul PNT

/ Nu știa unde ar fi dus lucrurile , în această luptă, dacă **A-Tot-Puternicul**

nu i s-ar fi făcut milă de țara noastră , și nu ajuta pe cel care de 10 ani, este **conducătorul democrației** , aducîndu-l la **putere.**

"Da, dlor, tot ce a declarat Iuliu Maniu în curs de zece ani,

inclusiv duelul avut cu Ion Brătianu, la 27 oct. în Cameră,
a fost considerat de basarabeni , ca izvorite dintr-un **democratism sincer**.
Și credem că **România** calcă , înșfîrșit, astăzi, **pe calea democratismului parlamentar**,
singurul asigurător al **libertăților cetățenești**, care la rîndul lor, singure, dau posibilitatea
unui stat **să progreseze.**" (p. 446)
(**Vezi pe larg la Parlament**)

▫ **Înmormîntarea oligarhiei române .** (**Vezi la PNL**)

D.Bogos

7.) **Polizu Micșunești (PNT)** ,Discurs la mesaj, 16 ian.'29

(DAD,MO. 11, p. 397-398 - text parțial)

▫**Socialiștii români** (**vezi la PSDR**)

▫ **P.Poporului** (replică lui Goga) (**Vezi la PP**)

▫ **PNT**

PNT are,conform programului și principiilor sale , **apanajul lozincilor superioare :**
legalitatea (peste individ, peste clasă) ;**unitatea națională**, a tuturor românilor(peste
individ și clasă) ; **dreptatea absolută** (față de indivizi și instituții) .(p. 397 - 398)

8.) **O.Goga (P.P.)** ,Discurs la Mesaj, 15 ian.1929

[DAD,MO 10 /'29, șed. 15 ian.'29, p . 371- 388.]

▫ **Regionalismul PNT**

Venirea la guvern a **PNT** se datorează **ardelenilor** din acest partid.

"Adevărul este că în Ardeal, grație **agitațiilor demagogice** desfășurate de dvs,
pe urma greșelilor liberale, realmente era **o exaltare a mulțimii** creiată în mod
meșteșugit ca o **protestare împotriva Vechiului regat** .

-**Voci PNT : nu-î adevărat !**

-**O.G.:** "Să vorbim limpede ! Adevărul este acesta :ați aruncat de mult lozinca **<Ardealul ,
ardelenilor! >**" .Au aruncat lozinca și au purtat-o de la un capăt la altul.Au spus masselor
năpăstuite că vor face "**trenuri speciale** " cu care vor duce pe regățeni "**la urmă** " ...

-**Voci PNT : proteste, vociferări,**

-**Gr.Gafencu (PNT).**În calitate de regățean, a candidat de cîteva ori în Ardeal.
PNT a servit cauza românismului."Știu că această **dragoste** care mi s-a arătat ,
s-a arătat **întregului Regat** (**aplauze la PNT**) [...] de ea este legată o anume **idee de
stat**, [...] pe care **PNR** nu numai că nu a împiedicat- o , dar a **cultivat-o** pentru **ideea
României Mari**. (**Aplauze PNT**) [...] **PNT** , prin felul cum înțelege unitatea sufletească a
Statului , a **servit cauza românească** într-un mod minunat "(**Aplauze, bravo**)

- **O.Goga** :A ascultat această "apoteoză" a **PNT**...dar protestează
contra acestor manifestări.Acestea sunt **deosebiri** de manifestare fundamentală de
conștiință și de credință între **PNT și PP** (pe care el îl reprezintă)

(**Vezi la Etică, mentalități**)

- **Al.Vaida -Voevod (PNT) :**"**Dta ne acuzi pe noi ?** Cînd bine știi că în loc să fi venit
cu dragoste frățească , **partidele istorice** și **partidul dvs** improvizat -
nu ca partid de proconsuli - **liberalii** n-au venit cu ramura de măsline ,
ci **folosind ținuturile** de dincolo de munți ca **o Siberie** pentru deportații lor.[...] "

Goga /'29

▫**Alianța PNT cu PSDR .**

PNT a luat sub aripa sa ocrotitoare **PSDR**.

- **Pompiliu Ioanițescu (PNT)** : **Liberalii i-au luat chiar în partid !**

- **O.G:** Ghelmeageanu a încercat ieri **să justifice teoretic** această alianță.Dar ,au făcut
ca ,la rezultatul votului, să nu se mai știe raportul de forțe. "[...] este **o veche erezie
politică a dlui Maniu** , această **alianță cu socialiștii**. La Adunarea de la Alba Iulia , la

1918, [...] care era manifestarea principiului de naționalitate a Ardealului, **dl Maniu a inventat un partid socialist ad-hoc**. Niciodată în Ardeal [...] în cadrele poporului românesc, înainte de război, n-a fost o mișcare socialistă [...]

- **Voci PNȚ** : Nu-i adevărat !

- **Viorel Tilea (PNȚ)** : dar Morțun ce a fost ?

- **O.G.** pentru că **structura social-economică a Ardealului românesc refuza dialogul cu Marx**. (protestări la PSDR, zgomot, vociferări) (vezi pe larg la **PSDR**)

/ **Maniu a inventat PS**, ca să se pună de acord cu mișcarea socialistă din afară, cu **socialismul occidental și mișcarea socialistă**.

Goga /'29

▣ Izolaționismul ardelenesc.

Se miră că **Maniu** a urmat acest drum , avînd în vedere că **ideologia ardelenescă** , din sec. XVIII (de la istoriografi, Blaj și catehismul lui Bărnăuțiu) , a profestat "**Evangelia izolării naționale în Transilvania** " .

Al.Vaida -Voevod (PNȚ, ministr. Interne) /'29

▣ Izolaționismul ardelean !?

A tăcut de peste o oră și l-a ascultat. Dar acum nu-l mai ascultă , fără să atragă atenția asupra "**șiretlicurilor**" de care abuzează , ca de obicei.

"Da , dle Goga, am făcut capital politic din izolare , în interesul acestei țări și al acestui neam. Dta ne acuzi pe noi ? Cînd bine știi că în loc să fi venit cu dragoste frățască , **partidele istorice și partidul dvs** improvizat - nu ca partid de proconsuli - **liberalii** n-au venit cu ramura de măslin, ci folosind ținuturile de dincolo de munți ca o **Siberie** pentru deportații lor , iar **dvs i-ați descoperit** pe toți acei **autohtoni** cari ar fi meritat să fie **deportați** din Transilvania , punîndu-i proconsuli acolo [în Siberia].

(Aplauze prelungite la PNȚ)

(p. 375)

Vaida /'29

▣ Iuliu Maniu

Dta vii cu un gest de orator rutinat și înșiri cine au fost **proconsulii d-lor [liberali]** [...]

Însă dta știi foarte bine că **județul Alba era**

nu numai județul lui Mihai Viteazul,

ci și al lui Horea, Cloșca , Crișan și Iancu,

și mai era și a lui Iuliu Maniu și Alexandru -Voevod. [...]

avem dreptul să susținem interesul acelui popor , contra invaziunii corupției ,

nu în contra frățietății din regat , pe care cu toții am dorit-o .

[...] am susținut-o cu resemnare

atunci cînd dta , în întovărășirea clandestină, morganatică, cu **liberalii** ,

ne împiedicai cu toate mijloacele posibile ,

să încheagăm sufletul românesc dincolo de munți .

[...] Cum, dta vii și cutezi să acuzi de la tribună ?

În fața acestei incinte , în care pulsează sufletul lui Iuliu Maniu ,

să acuzi pe Iuliu Maniu , căruia i se datorește această grandioasă unanimitate ,

această manifestare a sufletului românesc de la Nistru pînă la Tisa ,

în fața căruia se înclină întregul orbis terrarum ?" (Aplauze prelungite la PNȚ)

[**L.D . : Vaida** îi aduce aminte de colaborarea cu ungurii , în alegerile din 1927 ,

cînd a înfrînt frații ,cu ajutorul lui " Magyar Party" ;

Goga dă înapoi (n-a spus aceasta; nu impută nimic ; nu batjocorește)

Izbucnește o mare polemică -scandal . **Vaida** îl pune la punct și în **problema**

socialiștilor români

Vezi obligatoriu la **PSDR**

- **Goga** : Mulțumește lui Vaida că "**a înghebat o specifică concepție socialistă**"

și ar dori ca **socialiștii** să se prezinte pînă la sfîrșit în această postură ,

desmîntînd astfel și doctrina de care s-au împărtășit ,de cînd s-au ivit ,

" creînd un socialism românesc ad-hoc între granițele României,

fără nici o legătură cu doctrina socialistă de peste frontieră "

- **Vaida** : iar o sucești !

Goga : "**Aș fi foarte satisfăcut dacă din contactul cu dvs.**

ar deveni niște **naționaliști** , așa cum doriți să ni-i înfățișați, **care să adere la toate idealurile noastre naționale ."**
Este nedumerit și de Mihalache [care abia intrase în incintă] ,
în legătură cu **alianța cu socialiștii ...**

Goga- Vaida - Mihalache /'29

▣ Polemică : "socialiști" - "comuniști" .

- **Goga** : "Eu , dle Mihalache, în dvs văd o expresiune tipică , simpatică, intactă, a românismului de baștină, a bine îngrăditului particularism românesc de la țară.[...] nu-mi închipui , dle Mihalache, că această cămașe-simbol, ați fi hotărât vreodată **să o schimbați cu bluza albastră de uvrier."**
Se miră că el nu a observat că alunecă pe **panta internaționalistă...**
- **Mihalache** (ministr.Agricultură și domenii) : " **Vă mărturisesc că n-am băgat de seamă. "** (Mare ilaritate, aplauze)
- **O.G.**: Și din punctul de vedere al **politicii interne**, și al **relațiilor cu străinătatea**, are credința că " **tovărășia partidului de la guvern cu socialiștii nu e binefăcătoare și nu e potrivită intereselor noastre."**
Cu 10 ani în urmă , bătrînul **Clemanceau** spunea că "**România are datoria să bareze cu un dig revărsarea socialismului internațional în Europa centrală** [
- **Mihalache** : "**vorbiți de socialiști sau de comuniști ? [...]** **Îmi pare că faceți o confuzie.[...] Vorbiți cum vorbește ziarul "Viitorul" .**
- **N.Ghiulea (PNT)** : " **Nu e nici o legătură între idealul PNT și idealul PS,** însă și ei și noi ne găsim în situațiunea că a trebuit să luptăm pentru **întronarea unui regim democratic în această țară.[...]**
În momentul cînd **s-au terminat alegerile, ne-am separat.**
Străinătatea [...] nu poate face **nici o confuzie în această privință [...]**
iar **socialiștii vor fi opozanți ca și dvs. "** (p. 377)

Goga /'29

▣ Alianța PNT cu P.Evreesc

PNT a făcut alianță cu **partidul sionist** .Cu această ocazie vrea să facă cîteva **declarații cu caracter personal** , pentru că o **presă potrivnică** i-a făcut **reputația de a fi "antisemit"** .

/ Cînd a fost la guvern, a făcut **recensămîntul** , și s-a informat privind **numărul exorbitant al străinilor din țară."**

Constată că PNT intenționează să facă o **Lege** pentru "**împămîntenirea**" acestora.Recomandă să facă mai întîi recensămîntul, și abia apoi să facă o atare lege.
De aceea se miră de **pactul electoral PNT - P.Evreesc.**

-**Vaida** : îl **contrează, îi contra-argumentează.** (Vezi la **Evrei și Antisemitism**)

Goga /'29

▣ PNT și minoritățile.

Greșala PNT de a invoca mereu **Hotărîrile de la Alba Iulia.**

"Eu am văzut în manifestarea de la Alba Iulia **un strigăt** al românismului din Ardeal, **nu un contract.**Strigătul care pătrunde de la frate la frate, **nu contractul bilateral.** [...] glasul Ardealului pentru **unirea cu țara mamă** , **atît și nimic mai mult."**

- **Leonte Moldovan** (PNL) :

"Contractul ar fi trebuit făcut cu noi, ca să fie contract."

- **O.Goga** : "**Ați anexat o serie de puncte** , cari exprimă concepțiuni de circumstanță , și printre aceste puncte este **art.1 aliniatul 3** , care privește **minoritățile din Ardeal**, adică **minoritățile din țară** , fiindcă dvs atunci, **în mod inoportun**, luați un **angajamnt pentru toată țara, deși** adunarea de la Alba Iulia **reprezenta doar Ardealul ."**

(Citește paragraful)

- **Pan Halipa (PNT)**: " **La care ai contribuit și dta prin tăcere**, căci erai în adunare."

- **O.Goga** : **Nu eram acolo."**Eu în această concepție , care a fost lansată atunci, **văd o concepție de Stat federativ , nu de Stat național."**

(**Proteste , vociferări la PNT**)

- **Ghiță Pop** (PNT) : "Inexact !"

Vaida /'29 -Intervenție -

▣ **Minorități** .

-**Vaida** (,PNT,ministr. Interne) : "[...] nu se poate ca **da** să vii și, dintr-un ansamblu de hotărâri de la Alba Iulia , prin surprindere, **sucind și răsucind lucrurile**, să le prezinți într-o **lumină falsă** , și, în fața incintei, să creezi o **turburare a concepțiilor și noțiunilor**. "

"[...] Vorbești de **stat federativ**.[...] **Cine poate să te urmărească ?** faci aceasta ca , apoi să scoți **insinuări** la adresa, nu a guvernului de astăzi, ci a **reprezentanței poporului român** de dincolo de munți, [...] **falsificând adevărul istoric** , zici că nu a fost la înălțimea datorinței sale când a luat aceste hotărâri.Eu știu **disprețul d-tale față de popor**.[...] Ai fost pe banca asta , ai avut o majoritate aleasă cu **furtul de urne și baioneta** [...] d-ta, care **hulești Alba Iulia** , care ne faci cap de acuzare pe tema națională , prezentându-ne **ca antinaționali** , iar pe **da ca naționalist integral** , îngrijit de soarta viitorului acestui neam !? [...] **Comiți o nemodestie** , pentru că aici, cîți suntem, nu suntem aleși cu baioneta , nici cu voturile ungurești , ci prin încrederea poporului întreg și dispunem de atîta capital de naționalism și de omenie cît reprezintă d-ta. "

[**L.D : invective , injurii , dar nu contra argumente !**) (p. 380)

- **Ghiță Pop** (PNT) : "[...] este adevărat că **Hotărîrea** de la Alba Iulia este o **strigare unilaterală , nu bilaterală**, dar făcută **cinstit**, ca să o **respectăm și să o realizăm**, iar nu un pact pe care să-l călcăm, ca dvs." (p.381)

O.Goga -Al.Vaida / 15 ian.'29

9.)**O.Goga** (PP), Comunicare [**pericolul bolșevic**],1 febr.'29

V.Madgearu (PNT) , **N.Iorga** (PND),**N.Corodeanu** (PNT),**Stratan** (?)

Răspuns și reacție la comunicarea lui Goga, 1 febr.'29

(DAD,MO. 24/'29, șed. 1 febr.'29, p. 659 -665)

(vezi la **Învățămint... Presă...Komintern ...PCR**)

I.) **Goga** (PP) :

"Cînd **libertatea presei** se confundă cu **anarhia**, și cînd **dreptul de întrunire** se confundă cu **îndemnul la rebeliune** , ținînd laolaltă la **răsturnarea ideii de Stat**, în împrejurările excepționale în cari se găsește Basarabia , oricare ar fi **utopiile unei ideologii chimerice**, omul de Stat și bunul român preferă ordinea încadrată în **rigorile militare și cenzura** cu toate severitățile ei."

(**Proteste la PNT**)

-**M.Ralea** (PNT) : "Dacă este vorba de preferință, noi preferăm altceva "

- **D.Bogos** (PNT) : "**Faci o comunicare zădarnică** , pentru că Basarabia nu se entuziasmează de cele scrise în "**Rabocce Pravda** "

- **C.Crețu** (PNT) : "**Tovarășul Sirbu și alții** , n-au nimic comun cumuncitorimea basarabiei.Ei sunt plătiți cu **13.000.000 ale d-tale și ale liberalilor** pentru combaterea democrației cinstite a PNT."

- **O.Goga** : "[...] suntem puși în fața unei **mișcări cu țeluri precise**, eu într-adevăr spun sincer că **nu mă așteptam la atitudinea dvs de azi...** (vrea să citească din "Pravda ...este întrerupt :) virulent)

-**V.Madgearu** (min.Industr) : "Lăsați , nu-i mai faceți publicitate .
Aceasta este propagandă comunistă."

- **Pompiliu Ioanițescu** (PNT) : "**Ziarele comuniste** nu sunt citite de nimeni.

Di Goga le dă publicitate , voind să le citească în Parlament ."

- **O.Goga** : "**Propaganda sovietică se duce la lumina zilei** , cu o îndrăzneală care nu se poate explica decît prin **slăbiciunea** celor care ar trebui să se apere împotriva ei.**Mă întreb** :suntem în România într-o **eclipsă totală de patriotism**, de **inteligentă** sau de **voință** ? Sunt acestea **preludiile unei descompuneri** ? Suntem copleșiți de atîta lașitate , încît **nu mai suntem în stare să reacționăm** ? (**Sgomot, vociferări**) [...] **de aceea , întreb** :

ce **măsuri trebuie să ia** d. președinte al Consiliului de Miniștri [**Maniu**]
față de această ofensivă a **propagandei destructive din Basarabia ?**
----- O.Goga / 1 febr.'29 -----

Virgil Madgearu (Ministr. Industr.)/ 20 febr.'29

▣ **Răspuns lui Goga .**

Răspunde în absența președ. **Iuliu Maniu**. Se auzise că **Goga** va arunca "**o bombă**" în Parlament. Madgearu l-a rugat pe Cicio-Pop, să-i dea cuvîntul, ca să explodeze bomba cu un ceas mai devreme. "Bomba" nu atinge guvernul, ci "ultimele resturi ale reputației" lui Goga.
Madgearu /'29

▣ **"Pericolul" bolșevic în Basarabia ?**

"Noi am pus aceste știri pe seama **dușmanilor țării noastre**, cari acum, în preajma **încheierii împrumutului**, încearcă **o nouă manevră** [...]"

"S-a înșelat, privind pe Goga .
/ Într-adevăr, în Basarabia, **neexistînd stare de asediu** (decît 10 km de-a lungul Nistrului), **neexistînd cenzură**, **exista libertatea întrunirilor, a presei**.
Nu-i de mirare că apăreau atari articole. Dar **era bine că apăreau**,
pentru că **puteau fi cunoscute** și măsurate **tendințele forțelor sociale**,
forțele subversive, iar alegerile recente au fost ca un **plebiscit** impunător
pentru toată opinia publică internațională.

De ce nu a cercetat dl Goga (are acolo pe **Sergiu Niță**, ministru de 2-3 ori
în guv Averescu), în cite exemplare se tipărește acea **fițuică imundă**
în care scriu **cîtiva descreerați** sau **cîtiva agenți plătiți** ?

Dacă era patriot, avea datoria să aducă la cunoștința guvernului .

Madgearu /'29

▣ **Țărănimea din Basarabia .**

/ "Nu este, dlor, nici un motiv de îngrijorare, **țărănimea din Basarabia** este cu mult mai
sănătoasă decît voiesc să o zugrăvească, cei care au interes să creeze și acum
atmosferă de panică [...]" Țărănimea era într-o situație dificilă (seceta)
Guvernul a venit cu ajutoare. Curentul sănătos PNT, stăpînește spiritul public.

Madgearu /'29

▣ **Iresponsabilitatea lui Goga .**

Cînd a doua zi urma să se semneze Împrumutul extern, cînd peste o săptămînă urma să
se voteze stabilizarea monetară, Goga venea cu acea "**bombă**". În spatele lui erau
"regimente de jandarmi și de armată" "**aservite scopurilor politice**".
Goga mai avea și acea "**dorință extraordinară**" să vadă iar "**presa înlănțuită și întrunirile**
publice stînjinite [...]" .

Madgearu /'29

▣ **Guvernul PNT- comuniștii .**

/ **Nu va ajunge la cenzură, dar va împiedica răspîndirea acelor fițuici**
(cu glorificarea Rusiei Sovietice) .

"N-am admis acest lucru nicăeri și de cîte ori comuniștii, înainte de alegeri,
s-au întrunit - după alegeri nu au mai convocat întruniri -
totdeauna **s-a verificat ceea ce vorbesc** .

Dar de aici pînă la **starea de alarmism** și pînă la a da publicitate unei întruniri de 20-
30, cel mult 50 de cetățeni [...] fără nici un răsunset [...] eu cred că este o distanță mare,
este **distanța** care desparte **spiritul omului de Stat**, de **spiritul aventurierului** care
caută să pescuiască în apă tulbure" (aplauze prelungite la PNT)

----- Madgearu / 20 febr.'29 -----

N.Corodeanu (PNT) / 20 febr.'29

- **Să fie consultată camera** dacă nu este cazul ca citatele din jurnalele aduse de Goga,
să nu apară în Monitorul Oficial, pentru a nu se face publicitate.
- **Voce PNT: Aceste știri au fost aduse subversiv de Goga .**
- **Șt.Cicio Pop** : Birorul Camerei va hotărî.

O. Goga / 20 febr.'29

A adresat întrebarea lui **Maniu**; încă așteaptă răspuns de la el.

Este liniștit "după ce și-a descărcat conștiința".

El nu a adus "o bombă", i se face **"proces de intenție."**

Dar trebuia să se știe agitația ce se duce în Basarabia.

"La adăpostul acestei **libertăți**, se pun în circulație toate **intențiile dizolvante**, cari sunt îndreptate nu împotriva partidelor politice, ci **împotriva ideii noastre de Stat**"

De aceea a înființat și ziarul condus de Ghibu.

- **M.Ralea** : Ați făcut-o cu **intenție militantă de partid** !

Cînd **Halippa** a văzut caracterul averescan , n-a mai publicat în el.

- **M.Stratan** (PNȚ, Cetatea Albă?) : **Dr. Ciugureanu** (P.P.) scoate o gazetă rusească la Chișinău "**Bassarabscoie Slovo**" în care scriu toți cei care au luptat **contra unirii** și care au făcut parte din **mișcarea comunistă**.

La **Cetatea Albă**, trei foști **comuniști** au colaborat cu averescanii

(cînd erau la guvern) (**O.Goga rîde**)

Funcționarii români erau **persecuțați** de **fostul prefect averescan**.

- **I.Codreanu** (PNȚ basarabean, "moș" Codreanu) : dacă Goga făcea comunicarea

în nume de cetățean partiot, n-ar fi avut nevoie de microscop

ca să-l privească în ochi. Dar el... vine în numele unui partid, și l-ar întreba

(ca în pilda cu Vanghele) : "**Pe dta te văd , dar unde este partidul ?**"

În Basarabia există **presă în l.rusă** ("**Curier** ", "**Nabat**" ș.a) .

Ea este a **partizanilor PP și PNL** (Pîntea , Oprea - fost prefect de poliție !)

Goga l-a întrebat pe culuarul Camerei despre situația din Basarabia ,

dar nu i-a spus nimic despre aceste lucruri !

- Finis comentariile la Comunicarea lui Goga -

10) **dr. N.Lupu** (PT) , Discurs la mesaj, 29 dec. '28

(DAD, MO.5/'29 , șed. 29 dec.'28, p. 156- 158)

/ **Apresiasi**-l pe **Ralea**, pentru talentul și cultura sa , **protestează cu toată energia** pentru cuvintele < **țara noastră are un apropiat odios și un trecut glorios** >

"Tinere coleg, nu uita că acest apropiat odios ne-a dat România întregită,

reforma agrară și votul universal. (**aplauze la opoziție**) Eu înțeleg patima politică dar

[...] aceste fapte se cheamă glorios și sunt apanajul nostru , al tuturor.[...]"

- **Ralea** : a făcut aluzie numai la **trecutul apropiat , de după război...**

Lupu /'28

▣ **Dilema politică Lupu.**

/ **Va vota Răspunsul la mesaj.** (**aplauze PNȚ**).

Pot să **ridă neofiiții**, dar nu cei ce au luptat alături de el (**ilaritate la PNȚ**)

Pe **unii actuali parlamentari** , îi cunoaște că **au trecut prin ...5 partide** , pînă acum.

/ **Subscrie** din toată inima și **se bucură** că există **unanimitatea** tuturor partidelor în

sentimentul de lealitate față de **Coroană și Regentă.**

/ **Subscrie** la cuvintele relative la **armată.**

/ **Subscrie** la pasajul privind **politica externă.**

Dar ...

Lupu /'28

▣ **Agricultură / "Țărănism" Vezi la Țărănism și PT**

/ " Eu vă fac tot **creditul necesar** și am toată **speranța** nu ipocrită, **speranța reală** că **veți reuși să faceți ceva** , măcar un început în această direcție și mă uit în special la **Ion**

Mihalache (**aplauze prelungite, ovații, sculați în picioare** , **la PNȚ**) al cărui **spirit constructiv** l-am apreciat eu însumi.

L-am apreciat în **lupta noastră comună** cînd recunoșteam

într-însul pe **șeful de stat major al partidului.**"

Cel mai puternic **partid țărănesc** este în **Cehoslovacia**,

dar **colaborează cu alte partide** , fără ca prin asta să-i scadă prestigiul.

PNȚ și-a luat **singur răspunderea** , bazîndu-se pe **imensa sa popularitate.**

Le urează **succes. Un guvern** nu cade din pricini exterioare , ci **cade din principii**

lăuntrice. PNȚ vorbește de lupte de **10 ani...** dar el este **PNȚ doar de 2 ani !**

Pînă atunci, au luptat separat , de mule ori combătîndu-se .

(În 1919... necunoscându-se , s-a sfârșit "fедераția" !) .
"Die Maniu, popularitatea desigur , este un lucru minunat,
popularitatea este un mijloc puternic pentru a-ți mări autoritatea în guvern ;
dar **nu uitați** un lucru **că noi**, aici, după război, aș putea să spun **că nu avem partide, ci
numai curenți. Organismul acesta mare al masei rurale are un reflex minunat.**
Să nu-l acuzați, cum îl acuză d.lorga, **de oportunism și înscriere în 7 partide.**
El își dă seama de acest mare <malheur social > , de ceea ce vorbeam odinioară.
Că puterile poporului , pentru a susține Statul, sunt secătuite și **el caută** ,
încercând **oameni și partide, o soluție și un leac** ,
pentru a ieși din starea în care se află ."
Popularitate ?! A avut cineva mai mare decât generalul Averescu ?
" Dar a fost pus la **proba focului [...]** **proba guvernării** și generalul **Averescu**
nu a rezistat."
Dvs.,PNȚ sunteți acum la **"proba focului"** . Folosind o expresie a lui
Mihalache, **au ... mistria și cumpăna.** (p. 158)
Dr.Lupu

11) **N.lorga** , a) Discurs la mesaj (**gouv. PNL**) ,1 nov.'28

("Dimineața", 3 nov. '28)

N.lorga b) Discurs la mesaj (**gouv. PNȚ**) , 29 dec. 1928

(DAD,MO.5/'29, șed. 29 dec.'28, p. 121- 129)

[**L.D** : În ambele camere, lorga era singurul reprezentant al PND
vreau să încerc o analiză comparativă]

▣ Răspunsul la mesajul guv.PNȚ (**vezi pe larg la PND**)

/ Nu poate avea **nimic contra punctelor** din R.la mesaj :

Regele ; politica tradițională externă ;

descentralizarea administrativă locală - în care el crede- dar nu pe județe,
ci pe regiuni naturale și formațiuni organice (**aplauze PNȚ**) .

▣ Capitalul străin (**Vezi argumente la PND**)

/ Îi face plăcere când se spune, în sfârșit,că a venit momentul ca și **capitalului străin** să
i se acorde **<egalitate de tratament cu cel românesc.>**

(**aplauze prelungite la PNȚ**) "[...] a venit vremea **să nu respingem capitalul onest
străin** în folosul **capitalului parazitar românesc** (**aplauze prelungite PNȚ**) aceasta
este pentru mine **o mare mulțumire."** (p. 122)

lorga / '28

▣ Controlul averilor (**Vezi pe larg la Etică**)

Se bucură că va veni **o lege** care să prevadă **sanctiuni severe**
pentru proasta mînuire a **banului public.**(**aplauze PNȚ**)

"Aici **nu** avem aface cu **cazuri izolate** , avem aface cu **o bandă organizată diabolic**
(**aplauze prelungite PNȚ**) , făcînd în străinătate impresiunea că aceasta **e o țară de jaf,**
pe cînd în realitate aceasta este **o țară care se lasă jefuită**
de aceia care trebuie să o servească " (**aplauze PNȚ**) (p. 122)

lorga /'28

▣ Problema agrară. (**Vezi pe larg la PND**)

PNȚ făgăduște o continuare a improprietății prin expropriere.

"Trebuie să **ispăravim cu iluziunea periculoasă** că mai este ceva în țară
de împărțit pentru **scopuri de partid** sau pentru **rațiuni electorale.** (**Aplauze PNL**)

Îi părea bine că , "pentru liniștea acestei țări", **PNȚ, așezat la putere,**

"spune **țaranilor** , orice consecințe ar putea să aibă pentru popularitatea lui,

că nu mai trebuie întinse mîinile spre pomană unei noi exproprieri,

ci trebuesc să **apuce voinic uneltele de muncă**, pentru a sfinți pamîntul țării noastre .

(**Aplauze prelungite la PNȚ**) (p. 123)

lorga /'28

▣ Rotativa guvernamentală .

a) nov.'28 : / "Am sfătuit pe gral Averescu [1927] , în momentul cunoscut, să nu se adreseze fiecărui șef de partid , ci **să-i cheme pe toți, laolaltă.**
REPET SFATUL .Azi, aş vrea să văd **cine ar refuza Regența ,**
dacă Regența ar face un apel la concentrarea tuturor forțelor politice.
Într-o țară bine organizată , pot guverna și oameni mediocri,
dar într-o țară dezorganizată, e nevoie de organizatori. **Culegeți-i unde sunt.**
Faceți un minister cu cine vreți.Vă asigur că atunci când țara se va pronunța - ea se va pronunța pentru aceia care l-au dat puțină să lucreze." **(aplauze vii,PNL)**
b) dec '28: Rotativa a fost bună la vremea ei. **El nu crede în virtuțile ei.**
Iluzia rotativei "comode" trebuie să o părăsească toată lumea.
/ PNT socotește că trebuie să fie rotativă , pentru că s-ar fi dovedit ...
că " nu există decît două partide tari " : **PNT și PNL !** (p. 124)
/ " [...] **partidul nu există, marile partide nu există ,** și pentru a păstra această iluzie a unui mare partid , trebuie să se recurgă la toate **artificiile scrisului gazetăresc** și la toate **artificiile retorice de Parlament,**
dovada e în faptul că pentru a avea dvs situațiuni atît de frumoase [...]
[ați uzat] de legea electorală ." (p. 125)
Iorga /'23

▫ Popularitatea .

Popularitatea lui Averescu s-a desfăcut și **a mers la ...PNT.**
"Sunteți beneficiarii acestei popularități și aveți o datorie de recunoștință față de poporul acesta.**În genunchi** trebuie să stați înaintea lui. "
Dar , **nici popularitatea nu face "partidul tare "** (p. 125)
Iorga / '28

▫ Legea electorală a fost creată într-un moment nenorocit, prin surprindere

.**"A fost creiată pentru a falsifica sistematic** de la un capăt la celălalt al țării,
voința adevărata a poporului nostru. **(Vezi la PND)**
3 păcate ale legii : votul **pe listă,** votul **pe țară** și **prima electorală.**
PNT , partid popular, nu ar trebui să primească "pomana" celor 20% ,
după legea "liberală".
- **V.Madgearu** (min.industr. și comerț) : **"Legea aceasta este o lege care**
avantajează partidele slabe și cînd sunt în opoziție și cînd sunt la guvern."
PNT nu a primit prin această lege, decît **un cîștig de 3 %** din voturi,
și mai puține mandate decît după vechea lege. (p. 125)
Iorga /'28

▫ Minorități.

a)nov.'28 : **"Cine se duce la Geneva,** se duce pentru a pîrî. Să se știe, însă, că **pot fi**
pîrite partidele, nu țara românească.
Și apoi, **dacă minorităților ,** care se plîng azi, **nu le plac partidele românești,**
de ce au făcut pacturi cu unele din aceste partide ? [...]
De cît ar pîrî atîta în străinătate contra țării românești, e un lucru mai bun:
să colaboreze cu noi, ca să îndreptăm răul. "
b)dec'28.: **PNT** este un **partid "național"** ,care are însă **legături** și cu alte
"naționalități". "Dvs **iubiți poporul românesc,** cum îl iubesc și eu,
dar **n-ați pus** în programul partidului **formula teoretică a acestei iubiri."**
El, Iorga , este pus în inferioritate , și privitor la **"apăsarea de clasă"** , și la **atitudinea**
față de alte minorități .
În Dobrogea s-a aliat cu bulgarii (în loc să sprijine pe macedoneni),
în Bucovina, **cu Krakalia ,** în Basarabia **cu Zipștein.** **(vezi pe larg la Minorități)**
Iorga /'28

▫ A rdeleni - regăteni

a)nov'28 : "Trebuie să vie vremea selecției oamenilor ! Oricum ar fi însă situația,
aici trebuie să vină **acei** ce se cred **reprezentanți ai masselor,**
nu să se ducă la întruniri publice.[...] știu că **mai rău decît orice parlament**
este adunarea anonimă, în care clocotesc **patimile** și se rostesc **vorbele cele mai**
primejdioase !"

): Noi am înțeles Ardealul. Ardealul nu a înțeles însă Vechiul Regat

pentru că n-a lucrat cu dînsul și pentru că n-a suferit din suferințele lui".

): "După mine, Ardealul trebuia să-și dea seama că aici, în regat, este o țară cu experiențe. Trebuia să vină Ardealul și să dea mîna cu cei din partidele idealiste, nu să stea de vorbă cu partidele care voiau să se învoiască!

[în sensul "să se tocmească"]

D. Maniu mi-a spus , însă, că vrea să facă un partid regnicolar!

(ilaritate) <Crezi d-ta , d-le Maniu, că Ion Brătianu se va înscrie

în regnicolarul d-tale ? > I-am întrebat (ilaritate)

Iar eu voi muri , fără să intru nici eu în regnicolarul dlui Maniu !" (ilaritate)

" PNȚ crede și el într-un mesianism -adică ardelenii din el cred că sunt chemați să salveze Vechiul Regat ! Dar nu e nici o acțiune de salvat în Vechiul Regat !

Nu cei cîțiva îmbogățiți de pe Calea Victoriei sunt vechiul regat , ci mulțimile cinstite. "

): " Cînd au fuzionat cu taciștii , ardelenii i-au transformat în oameni de după ușă . "

): "Cînd am fuzionat eu cu partidul național, i-am oferit dlui Maniu șefia efectivă. N-am prezidat nici o singură dată șefia comitetului.

Cînd veneam, scaunul era totdeauna ocupat." (ilaritate)

): "Apoi, cînd am fost întrebat dacă vreau să iau conducerea viitorului guvern [1927] am răspuns recomandînd Regelui Ferdinand pe d. Iuliu Maniu."

Iorga /

b) dec '28:

S-ar părea că PNȚ reprezintă guvern și majoritate parlamentară, ceva " cu desăvîrșire nou " . El crede că guvernul trebuie să atîrne de Cameră.

(aplauze PNȚ) ; acesta este parlamentarismul adevărat ;

pe PNȚ l-a voit nația; un guvern poate fi silit să plece, un parlament ,mai greu;

De ce crede PNȚ că pentru prima oară se întîmplă astfel ?! [remember 1919 ,la PND]

/ Fără îndoială, PNȚ are o mai mare popularitate (ca în 1919) .

Masele pregătite, organizate (nu ca în 1919)

" Dar ceea ce era în sufletul oamenilor de atunci , acest lucru nu-l aveți.

E ceva veșted în noi : în tot ce s-a petrecut în cei 10 ani a fost o sfîrșimare de credință, o descurajare de entuziasm, o slăbire a forțelor morale ale acestei țări, la toți aceștia care erau împreună." [în 1919] .

"Putem pertracta de acum înainte oricît : putem încheia pacte ;

putem să facem făgădueli ; putem să împărțim mandate și oricîte alte lucruri :

nu vom putea fi niciodată unde eram atunci " [1919]

"Este cesul al 11-lea al înțelepciunii dvs [PNȚ] .

Aveți printr-o minune ceea ce stăpîniți în momentul de față. Se așteaptă de la dvs.

lucruri pe cari , dacă nu le veți îndeplini, asupra niciunui partid nu va cădea osînda mai grea decît osînda care, în acest caz, vă așteaptă pe dvs."

Dacă își închipuie că adeziunea călduroasă din Cameră , va fi în stare

să-i sprijine în greșeli, va fi cea mai mare înșelare politică ;

"Nu vă puneți alături de d-lor , căci liberalii pot face toate greșelile ,

dar se vor ridica din morminte cele două mari umbre cari au reprezentat în viața țării românești momentele supremelor triumfuri , și fie chiar în nevrednicia lor ,

ei vor fi ținuți sus de vrednicia morților care l-au precedat "

"Băgați de seamă ! Veniți la guvern cum a venit guvernul Blocului din noiembrie [1919]

[...] Bunul dvs șef [Iuliu Maniu] nu este o personalitate care să trăiască în sufletul fiecăruia dintre dvs, încît să vă crească oricui puterile.[...] Băgați de seamă ! Sunt încă trei luni de zile [...] la acele "ide" ale lui marte, cînd guvernele se prăbușesc.[...]

minunea ați avut-o în mîna, egoismul v-a sfîrșit-o " (p. 128-129)

Iorga / 1 nov. '28; Iorga / 29 dec. '28

12) I. Flueraș, Discurs la mesaj, 18 ian. '28

(DAD, MO 13 / '29, șed. 18 ian. '29. p. 447-456)

[L.D discurs emblematic pentru **social-democrația românească,**

expresie a marxismului "reformist" ;

emblematic și pentru mentalitatea ardelenescă, de respingere a regătenilor ;

adăugată și doza de politicianism curent, pentru victoria contra liberalilor .

Din această suprapunere - ură de clasă , dispreț provincial, antiliberalism -

a rezultat un discurs distructiv, sumbru, subiectiv.]
Flueraș /'29

▣ PSD ,Mișcarea social democrată.

/ "Recunosc , d-lor,că ,deși **nu am fost inventați** de d. prim-ministru **Maniu** ,
așa cum a spus dl Goga,
totuși **partidul social democrat** , mai bine zis **mișcarea social democrată**,
este astăzi **atît de slabă** , încît **nu a fost în stare** să impună regimului trecut , nici măcar
respectarea legilor existente privitoare la clasa muncitoare " ;
Flueraș /'29

▣Chestiunea țărănească

/ Deși unii i-au povățuit să nu se mai ocupe de ea,ei **nu uită că sunt "de la opincă "**,
mai mult **decît** cei ce acum **pretind că o reprezintă [PNȚ]** .
"Eu cred că **țărănimea muncitoare** , țărănimea producătoare,
are interesul de a fi în tabăra social-democrată , iar **nu în tabăra dvs. "**
Flueraș /'29

▣ Recurs istoric : social-democrația română.

Maniu a inventat **social-democrația** în **Ardeal și Banat !?**
[urmează prezentarea în detaliu a trecutului PSDR din Ungaria]
Flueraș/ '29

▣ PSD / PNR .Revoluția din 1918 .

Prin urmare, Maniu n-a trebuit să "inventeze" PSD.
Iar **participarea la Ad. Națională** și apoi în **Consiliul Dirigent** (Flueraș, Jumanca)
s-a făcut de pe **principii "diametral opuse"**.
/ **PSD** a susținut cu tărie **Rezoluția de la Alba Iulia**.
"**Proiectul rezoluției a fost dictat [lui Goldiș] de modesta mea persoană,**
cu revendicările PSD, pentru a duce lupta mai departe față de orice evenimente ,
care ni se vor pune în cale. **(aplauze PNȚ și PSD)**
Și acest lucru s-a întîmplat chiar cu aprobarea partidului social-
democrat ,revoluționar și internaționalist din Ungaria,*
din care noi am făcut parte, și ,prin urmare , **nu putem fi naționaliști ,**
în sensul spuselor dlui **Vaida**.Dar nu suntem **nici anti-naționali** .
Aceasta e o **invenție a dlui Goga "** **(aplauze PNȚ și PSD)** (p. 450)

*** PSDUngaria** , ca partid "**internaționalist**" , a dat tuturor popoarelor din **Vechea**
Ungarie , dreptul de a se elibera. Chiar **deputații PNR** , în 1905, în parlamentul de la
Budapesta, țineau contact apropiat cu conducătorii soc.-dem.
(Kunfi, Buchinger), singurul care apăra interesele minorităților. (p. 451)

Flueraș '1928

▣ 1918 .

/ " Încă odată ,repet că ,în **1918, partidul social-democrat din Ungaria** ,
în totalitatea sa, a trebuit să caute **să-și îndeplinească rolul său istoric** ,
în realizarea ideilor și principiilor , pentru că **au figurat în programul PSD intențional**,
totdeauna, în primul rînd **dezrobirea popoarelor subjugate** , a minorităților naționale ,
pentru că asupra lor era o piedică pentru dezvoltarea socială. " [...]
/ "**Comitetul român** , așa zis regnicolar , **al PSD din Ungaria,** [...] a luat **contact** atunci
cu **conducătorii partidului național** , iar aceasta am făcut-o **cu consimțămîntul**
partidului de care aparținem , ba am putea să zicem că am făcut-o **chiar la îndemnul**
forului suprem al acestui partid. Flueraș / 1929

▣ 1918. PNR - PSD

/El cu **Mihuț** , s-au dus la reprezentanții **PNR**, la Budapesta ,cu această **propunere** .
D-lor ne-au primit cu dragoste, **au acceptat propunerea noastră**
și s-a format **Consiliul Național** (6+6) care urma **să conducă** viața întreagă

a **poporului român din fosta Ungaria**, pînă la tratatul de pace.

Mai tîrziu, evenimentele s-au precipitat și am plecat la **Alba Iulia**.

"Nici după 10 ani **n-a sosit timpul ca să vorbesc [atenție LD!!!]** destul de larg despre acțiunea aceasta [...] este destul că s-a convocat **Adunarea [...]** s-a alcătuit **Sfatul național**, și acesta alcătuiind **un guvern nou**, noi am intrat în acel guvern [...]

dar **ne preocupa gîndul și în special îndemnam pe domnii naționali**

să îngrijească **ca nu cumva [atenție L.D !!!]** dacă ne aruncăm cu toată dragostea așa zisei < maici dulci >, **România**, să nu ne aruncăm și în ale liberalilor [!!!], pentru că **ne vor strînge prea tare ... (aplauze PSD)**

Flueraș / '29

▣ **PNR - PNL, 1918**

▣ **Ardeleni- regăteni**

D-lor [PNR], n-au ascultat de noi, dar mai tîrziu au pățit-o.

Iar azi putem să o spunem că **dacă ne-ar fi ascultat și și-ar fi făcut datoria atunci**, prin asta nu s-ar fi salvat pe dînsii, ci **salvau poporul**, nu numai din Ardeal, dar din întreaga țară. **(aplauze PSD)**

-Gavril Alvirescu (PNT?) : "Cum înțelegeți aruncarea aceasta în brațele liberalilor ?
Vedeți că, după zece ani, partidul național este tot în opoziție cu liberalii."

- I.Flueras : " [...] dacă **partidul național ardelean opunea o rezistență mai mare**, așa cum trebuia, **împotriva acaparărilor național-liberale**, atunci **partidul liberal nu putea să domineze zece ani și să împilească țara**. [...] era mai bine dacă [...] **liberalii ar fi fost reduși la ceea ce trebuia**.

Ei au ocupat un loc pe care nu-l meritau și nu din vina d-lor, ci mai cu seamă **din vina dvoastră [PNT]**, cari, de la început **trebuia să vă opuneți**. [...] nu din slăbiciune [...]

ci din marea încredere ce ați avut-o față de dînsii ."

Liberalii erau "capitaliști conștienți", iar **național-țărăniștii abia începeau să fie, se înfiripau**. Cu timpul, **se vor asemana**.

Dacă are o speranță, este în cei pe care îi reprezintă **Andrei și Ralea, [L.D. !]**

care au făcut niște **profesiuni de credință [?!?]**,

care **au plăcut și social -democraților**.

-D.Moldovanu (PNT) : "Vă rog să aveți încredere în curentul reprezentat de d.Ralea **[L.D.?!?]** și, dacă **partidul nostru va păcătui [?!?]**, rugăm ca pe viitor, **partidul social-democrat să nu mai aibă încredere în noi**." (p. 453)

Flueraș / '29

▣ **PSD**

"Interesul scopului pe care îl urmărim și rolul istoric pe care trebuie să-l îndeplinim ne impune să ne facem datoria,

ca **dvs [PNT]** să nu ajungeți pe panta aceea pe care au ajuns liberalii

ci **să conduceți țara pe bazele democrației burgheze**.

facînd posibilă **dezvoltarea capitalismului pînă la maximum -maxim care va însemna falimentul lui**, **cedînd locul sistemului socialist de producție**.

Astfel **dvs. veți pregăti -vrînd nevrînd - venirea noastră la guvernarea țării "**

(aplauze PSD) Flueraș / 18 ian.'29

13.)V.Toncescu (raportor la mesaj) Discurs final , 28 ian.'29

(DAD, MO.20, șe. 28ian.'29, p. 582- 590)

▣ **Consens parlamentar**

Coroana, politica externă, armata. (p. 582) **(vezi la respectivele)**

Toncescu / '29

▣ **Goga - Ardealul - Vechiul Regat**

Nu a arătat nici obiecțiunile la programul guv. **PNT**, nici **doctrina partidului său**.

A venit "cu **un sac de săgeți veninoase**" , aruncate **în dreapta și în stînga** , conchizînd că **actuala criză** nu va putea fi îndreptată decît de **oamenii generalului Averescu**. (**vezi la PP-Averescu**)

" **Goga a rupt partidul național din Ardeal** , și a avut **pretențiunea** ca dînsul să dea afară din partid pe luptătorii vajnici cari au cucerit sufletul Ardealului, pe Iuliu Maniu, pe Vaida -Voevod și Ștefan Cicio Pop [...] "

Aceștia au rămas în partid, au venit în Vechiul Regat , și aici , sufletele românești s-au unit, iar ei sunt în fruntea celui mai puternic partid din România.

apoi, venind în regat, **a dat peste personalitatea** existentă a lui **Averescu** ... Începe cu el, nu pentru importanța partidului , nici pentru "personalitatea " lui Goga ci pentru că **a lansat "trei infirmități" care ar caracteriza națiunea română.**

(**vezi la Etică, mentalități**)

Cuvîntarea lui Goga a fost cu totul **străină discuțiilor politice care preocupă guvernul** , în căutarea **soluțiilor pentru rezolvarea crizei** în care se zbate țara.

(p. 582-583)

Toncescu /'29

▣ **Comentarii pe marginea alegerilor.**

/ **Duca** a citit **două declarații** : una la validări și una la debutul dezbaterilor la Mesaj.

Va dovedi totală **lipsă de seriozitate a acestora**. (**vezi la PNL, la Alegeri**)

/ Rezultatele votului în **Ardeal , români/maghiari** ,

care **demonstrează puterea politică a românilor** .

/ Rezultatele votului în **Basarabia** ,care **infirmă "pericolul comunist"**

Toncescu /'29

▣ **Legislația .**

IGH.Duca a respins **Răspunsul la mesaj**, pe motiv că este programată o amplă **revizuire legislativă "distructivă "** , care **"dărimă."** (**vezi la Legislație**)

Legislația liberală , în întregul ei, **nu este intangibilă**,

este **plină de greșeli**, și dovedește cît de puțin serioasă este **pretenția PNIL**,

care se pretinde singurul partid de "competință". [**LD : în acest moment ,**

grupul parlamentar PNL părăsește Parlamentul. (**Vezi la Etică, moravuri**)

Toncescu / '29

▣ **Jandarmeria** (**vezi la Legislație**)

Toncescu /'29

▣ **Politica economică a PNL: <Prin noi înșine ! >** (p. 587-588)

"Cred că toată **țara a primit cu un hohot de rîs** , **pretențiunea liberalilor** că , dacă noi ne atingem de politica lui economică , **am face o operă negativă.**

Brătianu susținea ca **industria** să fie astfel încurajată,

încît să devină **egală cu agricultura** .

): " Această politică a fost un rău ,căci în momentul cînd se transforma

proprietatea noastră prin expropriere și trecea de la marea proprietate [...]

la mica proprietate , [...] cînd **noul proprietar de pămînt** avea nevoie de **numerar** ,

să poată să-și înființeze **gospodăria** lui și să fie în măsură a face o **cultură intensivă**

cît mai bună, tocmai atunci **d. Brătianu cerea** să trecem **capital**

de la agricultură la industrie."

În loc să înființeze o bancă agrară , care să acorde **împrumuturi** noilor proprietari,

cu dobînzii mici,**Brătianu l-a îndrumat spre comerțul falimentar și industria parazită.**

Toncescu /'29

▣ **Încurajare excesivă a industriei.**

" **PNL** a urmărit să facă **legi** cari să **puie în valoare** toate **bunurile Statului** și **legi** cari să **transforme** din punct de vedere **industrial** țara noastră.

Aceste legi sunt în număr de **patru : legea energiei, legea comercializărilor, legea regimului apelor și legea minelor."** (**vezi la Legislație**)

"**Acel om** care credea că este **capital românesc** suficient pentru această operă

imensă,acel om există, **era dl.Vintilă Brătianu**, și ,**pe baza credinței sale fundamentale**

greșite , s-a făcut tot **eșafodajul** de legi pentru **industrializarea țării**."

Toncescu / '29

▣ **Politica PNL față de capitalul străin.**

În **Programul PNL** din 1921, liberalii afirmau că aceste mari lucrări voiau **să le facă** cu **concursul frățesc al capitalului străin**.

Atunci **cînd au ajuns la legiferare** ,însă, **au introdus în legile lor economice**

un astfel de regim pentru capitalul străin ,încît "**era imposibil ca să vie acest capital** ".

(Ex. art. 11 din **Legea energiei**, străinului i se făcea această invitație :

< vino de colaborează frățește cu capitalul nostru [...] nu-ți dau decît **40 %** ,

iar **60 %** **țin pentru mine** ;dta însă, odată ce ai intrat,

să știi că **acțiunile sunt nominative** și **fără voia mea nu le poți trece la nimeni**. >

Liberalii nu au fost de bună credință ,nu au fost nici naivi,

ci ...au urmărit această politică mărturisită de însuși conducătorul partidului .

Rezultatul a fost cel știut : **n-a venit nici un capital străin**, lucrările nu s-au făcut,

tot ce au promis a rămas pe hîrtie.

"Ați văzut dvs. **vreo parte a acestei țări să se asemene cu Italia**

-cum promitea **gral Moșoiu** - adică cu o grădină irigată,

cu canale navigabile, cu **uzine electrice numeroase** ?

Ați văzut dvs. **vreun țaran** care să aibă tovarășul - pe care îl promitea

Tancred Constantinescu - **motorul electric** cu curent ,venit de la vreo uzină

electrică [...] ? "

"**Tot ceea ce ați promis dvoastre nu s-a realizat** , fiindcă era **conceput absolut**

greșit.În această politică economică a **partidului liberal** au vrut să facă lucrări ce nu

se puteau executa, cu un capital pe care nu-l aveau"

Toncescu /'29

▣ **PNȚ : < Porți deschise!>**

"De aceea , **la politica partidului liberal fundamental greșită,noi opunem în Proiectul de Răspuns la Mesaj, o altă politică,și** , de sigur, aceasta va fi **mult mai bună**."

Noi, în Țara Românească , **nu avem capitalul necesar** și vom cere **concursul frățesc al capitalului străin** pe care îl vom primi într-adevăr frățește. (aplauze pe băncile PNȚ)

Toncescu /'29

▣ **PNL și democrația.**

Pornea de la un articol al lui **IGDuca** din "Viitorul" ,în care acesta demonstra că **PNL** este un **partid democratic**.

Liberalii au guvernat 7 din cei 10 ani postbelici.

): Au avut "**o guvernare absolut oligarhică**" , în sensul științific al cuvîntului, adică "**guvernarea cîtorva**" cari **s-au sustras** în administrația lor

de la toate controalele (Curtea de conturi era cu controlul la anul 1916,

decî de 12 ani nu făcuse nici un control!) și n-au avut să se teamă

de **nici un fel de sancțiune** guvernînd "**după bunul lor plac**."

): Au făcut numai **alegeri violente**, în cari **au impus** corpului electoral

anumiți candidați, cari **n-au fost aleși** , **ci numiți** ;au violat **libertatea presei**;

): au instituit **starea de asediu** etc.

): Au scăzut prestigiul **Parlamentului**,nerăspunzînd la interpelări, neducînd la final **nici o anchetă parlamentară, mușamalizînd fraudele**.

): Au sacrificat **interesele Statului** în favoarea și beneficiul instituțiilor liberale (ex.comercializarea subevaluată a gazului metan ; adjudecarea a 125 ha de pămînt pentru societatea petrolieră "Steaua română ")

): **PNL este un partid bancar**. A pus mîna pe **Banca Națională** și pe cele două **Credite** ,punînd astfel baza acelei "**oculte liberale**"

): **Vint. Brătianu**, care este **șeful atotputernic** al acestei laturi **bancare**, este și **șeful partidului**, "și ceea ce vrea să facă , face **cu partidul pentru bănci** și **cu băncile pentru partid**."

Toncescu / '29

▣ **PNȚ, adevăratul partid "liberal "**

[**LD Atenție !**]

"Rezervele de nesecat ale neamului nostru au făcut ca **principiile pe cari le susținea Ion Brătianu, la 1866, adică alegeri libere, parlamentarism, sancțiune, libertate, aceleași principii să fie susținute astăzi de românul ardelean** **președinte al Consiliului de Miniștri, Iuliu Maniu.**" (aplauze la majoritate) (p.590)
Toncescu '29

α PNT și reprezentarea provinciilor.

/ Majoritatea PNT reprezintă "întreaga națiune română", proporțional cu nr. de mandate. Sunt ațiștea ardeleni, regățeni, bucovineni, basarabeni, câte mandate au aceste provincii și toți suntem "soldații unui ideal politic".

/ Unii au pornit în PT; alții au venit din Ardeal, cu un vechi ideal românesc;

Vaida-Maniu-Mihalache "au cucerit toate sufletele de bine din această țară"; sunt și cei cari au luptat în rîndurile P. Conservator Democrat, care au votat în Constituanta de la Iași, votul universal și împrăștierea;

/ "[...] suntem așa de strîns uniți încît putem fi comparați cu o stîncă de granit, [...] venim să facem aici sacrificiul nostru de muncă pentru binele țării. [...]"

"Închidem astăzi prima decadă de la unirea din 1918.

): Bilanțul este dezastruos. Răspunderea o are, întreagă, PNL., pentru că acest partid a monopolizat conducerea țării și a împiedicat să se desfășoare, în mod normal, munca poporului românesc întregit." (p. 590)

Toncescu / 28 ian '29

14.) Legea jandarmeriei rurale, 5 mart. '29

14.a.C. Vicol (raportor)

(DAD, MO.45, șed. din 5, mart. '29, p. 1427-1448)

14b Richard Franasovici (PNL), 7 mart. '29

(DAD, MO. 45, șed. din 7 mart. '29, p. 1467-1468)

- Franasovici : "Un singur partid mai există, care astăzi cere "mordicus" desființarea jandarmeriei. Este **partidul comunist.**" **vezi pe larg la PCR)**
 - N. Nicolescu-Lungu (PNT) : "Dar să știm și noi unde este acest partid comunist,

căci nu am auzit de el."

- R. Franasovici : "Dl. este o broșură care arată hotărârile **Congresului al IV-lea**, mi se pare, al **partidului comunist român**, la Moscova. (Exclamații, zgomot, întreruperi, la PNT și PSD)

Nicolescu-Lungu : "Este de mirare cum aceste broșuri vă găsesc numai pe dvs." "Dați-mi voie să mă mir, de ce nu cad și în mîna noastră?"

R. Fr. : "Vrei să spui că sunt tovarăș cu ei?" "Mirați-vă, dar asta nu schimbă situația"

Horia Maniu : "Poate fi un roman senzațional!"

R. Fr. : "Eu nu am plăcerea să te cunosc personal, dar, dacă d-ai fi avut raporturi personale cu mine, ai fi putut ști că nu sunt capabil să aduc astfel de lucruri înaintea Parlamentului, fără să fiu sigur. Mai bine nu vorbesc, și v-am spus :

nu urmăresc succes de tribună. [...] eu sunt gata să și părăsesc tribuna"

Voci PNT : "Nu ! Nu !" [adică să continue]

R. Franasovici : "Vedeți, că eu nu găsesc că este un pericol comunist iminent în țara noastră"

- DRloanițescu (subsecret. de stat la Interne) : Am să rog încăodată "Viitorul" să ia act de declarația lui R. Fr. (Ilaritate)

R. Franasovici : Nici "Viitorul" nu spune că este pericol "iminent", cu condiția să luați măsuri energice. Nu vă dați seama cît de bine sunt informați acești oameni de realitățile din țara noastră. (

este mereu întrerupt- rugat apoi să continue - iar întrerupt)

PNT este considerat "cel mai mare dușman" ...

- Pompiliu Ioanițescu : "Numai dacă vor fi adevărate, să nu fie false" (Ilaritate)

- R. Fr. : Eu cred că dl. DRloanițescu va confirma...

DRloanițescu : Mi-i frică să nu fie tipărite de dvs. ...

Voci PNT : la poșta țaranului! (zgomot, rîsete)

R.Fr. : "Am un sentiment de melancolie; așa de puțin cunoașteți și așa de prost apreciați pe colegii dvs. din această Cameră ?

Credeți dvs. că aș putea veni să inventez ? "

Horia Maniu : Suntem încă sub impresia apecierilor dvs.
că noi suntem tovarășii lor .

R.Fr. : Nu am spus niciodată asta.Desfid pe cineva , să-mi arate cînd , de 10ani după război, de cînd fac politică și sunt în Parlament ,
aș fi declarat acest lucru , că sunteți tovarășii cu acești dușmani ai noștri ."

Voci PNT : "Viitorul" a spus-o ! dar < **rînjetul bolșevic**> al dlui Halippa nu apare în "Viitorul " toată ziua ?!

- **DRloanițescu** : **vă rog să nu-l mai întrerupeți** .A făcut declarațiuni atît de frumoase, încît trebuie **să-l ascultăm**.

- **R.Franasovici** : Să vă citesc :

< Toate aceste cereri trebuie legate cu lozinca luptei pentru guvern muncitoresc-țărănesc [...].>

[despre PNT] " trebuie sprijinită **organizarea unei aripi stîngi** , de către țărănimea mică din acest partid, chiar **peste capul conducătorilor lui,**
pe baza lozinței alianței muncitorilor și țăranilor.

Partidul comunist trebuie să înlesnească în toate chipurile **alcătuirea acestei aripi** în PNT, s-o facă **să crtice cît mai aspru** activitatea conducerii național- țărăniste ;
atît a **conducătorilor de dreapta** , cît și a **celor de stînga** .

Trebuie neapărat ca **inițiativa organizației stîngi** să o ia acele **organizații locale ale fostului partid țărănesc** ,
cari sunt **împotriva contopirii cu partidul național**.

Cu această stîngă, urmează a se încheia **frontul unic [...]** >

.... După cum vedeți, **ei contau pe partidul dvs. , cît ați fost PT,**
dar vă consideră **cei mai mari dușmani** de cînd **v-ați unit cu "reacționarii " din PNR** .

(p. 1467-1468) Franasovici

14b.Lotar Rădăceanu (PSD) , la legea jandarmeriei, 8 mart.'29

(DAD, MO. 47 , șed. din 8 mart.'29 , p. 1536- 1537)

În ziarul"Viitorul" , a apărut cuvîntarea dlui Franasovici,
cu un comentariu răstălmăcitor,despre **legăturile PNT cu PCR,**
în alegerile recente, depunînd liste comune.

- **DRloanițescu** : sunt obișnuit cu "grațiozitățile" Viitorului.

- **Al.Vaida Voevod** (ministr. de Interne) : **îl roagă pe antecesorul său la minister,** Franasovici, care a păstrat și obiectivitate și gentilețe în expunerea sa,
dacă se identifică cu atari atacuri care se repetă în "Viitorul" .

- **R.Franasovici** : "Am susținut [...] că **partidul comunist** este **un pericol** pentru țara noastră și **susțin și acuma că acest partid** , în repetate rînduri,
v-a dat concursul său, cum a fost, spre exemplu, **la întrunirea de la Alba Iulia"**
[6 mai '28]

- **Al.Vaida Voevod** : "Dl.or, cred că **informațiunile** pe care le-a primit **fostul**
subsecretar de Stat la interne, de la colegul său, dl.Tătărescu,
nu s-au întemeiat pe realități și că dlui este **fals informat**, astfel că , postum,
am obligația să-l dau informații mai precise.
La Alba Iulia nu a fost nici un comunist.[...] acești muncitori care veneau
la Alba Iulia nu aveau nimic cu comuniștii , și în cea mai mare parte a lor
simpatizau și se dădeau de membri ai PNT."

R.Franasovici : nimeni nu spune acest lucru.A cerut doar **să se ia măsuri** contra
recrudescenței **agitației comuniste**, reîncepute în speranța că ,
la adăpostul unui **"regim de excesivă legalitate "**, e mnai ușor..

Al.Vaida Voevod : nu poate exista în țară o **legalitate " excesivă "** ;
înțelege că PNL, după o "ilegalitate excesivă " , i se pare nefirească ordinea care
domnește în țară. (atacă presa "bizantină" , pentru calomniile ei)

[...] **bolșevismul stă în casele partidului liberal "** . (aplauze, bravo , la PNT)

Conducătorii acestui partid , pentru a compromite noul guvern, pentru a adumbri
curățenia alegerilor și reușita împrumutului, au arătat **România ca o țară " infectată de**
bolșevism , pe cînd , în realitate , nu există o a doua țară în toată Europa
unde să poată să prindă așa de greu bolșevismul , ca la noi "

(aplauze prelungite la PNT)

(omagiază pe **Maniu** care știe respectul și datoriile față de clasa muncitoare)

Legea Jandarmeriei / 5,7, 8 mart.'29

15.) Legea Organizării și administrării pe baze comerciale a întreprinderilor și avuțiilor de stat, 19 februarie, 1929

(raportor, **M.Ghelmegeanu**) .

(concluzii dezbateri) Polemică **Madgearu (PNT) - Duca (PNL)**

(DAD, MO. 36 , șed. 19 febr.1929, p. 1122- 1136)

- **Virgil Madgearu** (Ministr. Industriei și comerțului) :

Dintre toate **criticile neîntemeiate** împotriva **Proiectului de lege** aflat în discuție, **cea mai puțin întemeiată** este cea cu privire la **mobilul** ce a călăuzit la elaborarea lui. S-a presupus că autorul a fost mînat de **ambitia "de a legifera și a de a reforma totul ."** **Acuzația poate fi risipită cu ușurință.**

Este aplicarea programului înfățișat de el , în 1924, cu prilejul discuțiilor la

Legea comercializării bunurilor Statului,

cînd a constatat că **se legifera " în necunoscut " .** (**vezi pe larg la Economie**)

Madgearu / 19 febr ' 29

▣ Capital național / capital străin

Discuția este veche. Înainte de război, între PNL și P.C. ;

după război , între PNL și PNT .

"Dacă național-liberalii **sunt sinceri** , în această materie, **dovedesc o totală ignorare a legilor economice ;**

iar **dacă nu sunt sinceri**, nici acum după război, **dovedesc** că încă nu s-au adaptat la **noua situație** , creată prin lărgirea hotarelor noastre .

Pentru ca un economist [**Victor Slăvescu**] să se urce la tribună și să nu cunoască **legile de circulație a capitalului**, **legile care cîrmuesc importul și exportul de capital**, și care să socotească că este posibil ca România să intre în concertul economic mondial, fără să facă să dispară din legislația sa **toate acele măsuri discriminatorii împotriva capitalului străin**, este ceva extraordinar.

Este extraordinar, mai ales că se presupune de la un economist , un minimum de cunoștințe chiar atunci cînd și-a petrecut anii tinereții într-o bancă " (**Aplauze PNT**)
/ "[...] **procesul de naționalizare și desnaționalizare a unei economii naționale** , este un proces de ordine quasi- natural.[...] noi nu ne închinăm în fața capitalului străin , noi nu socotim că capitalul străin, cum vreți dvs. să faceți să creadă opinia publică , **va aduce la noi mana cerească;**

noi facem un singur lucru , dle Slăvescu ; noi deschidem porțile României , pentru a reentra în circuitul capitalului internațional și pentru a putea să se facă astfel economia acestei țări . " (p. 1135)

Conservatorii - liberali

"Ați cercat să comparați lupta noastră , de astăzi, cu lupta dintre dvs. și partidul conservator " . Încercare vană, dle Slăvescu :

"repetițiile istoriei nu sunt întotdeauna la situații identice "

(cum a spus f. frumos raportorul **M.Ghelmegeanu**,

care ar trebui să-i dea de gîndit lui **Slăvescu**,

care niciodată nu a prezentat un raport de asemenea "talie " ! **aplauze PNT**)

a spus că noi, de la conservatori, nu am moștenit decît

"simțul criticist " , iar ca acte pozitive "aplicarea fierului roșu",

pe care "v-am făcut-o de cîte ori a fost nevoie " (**aplauze PNT**)

"Procesul dintre dvs și conservatori a fost mai mult un proces academic ,

care nu a dus la rezultate pozitive , nici chiar în domeniul moral.

Procesul dintre noi și dvs. este de altă natură, este un proces politic de realități , pentru că noi **rezemăm forța noastră de o realitate socială** care este astăzi

în plină ascensiune [țăranismul] , pe cînd forța dvs. este într-o plină decadentă.

(**aplauze prelungite PNT**)

" [...] noi astăzi **îndeplinim prin legea noastră un rol istoric.** [...] în primul rînd, **rolul descătușării forțelor economice ale națiunii , [...]** în al doilea rînd ,

noi îndeplinim marele rol al despresurării Statului , asediat de o coterie după război." (aplauze PNT) "Legea aceasta [...] va contribui într-o largă măsură la organizarea Statului nostru pe alte baze . (vezi la **Economie, Legislație**)

Madgearu / 19 febr. '29

16.) Proiectul de *Buget general* al exercițiului 1929 .

Expunerea de motive, **C. Hoiescu**, 30 dec. '28

(DAD, Mo. 6 /1929, șed. 30 dec. '28, p. 175- 180) **Vezi pe larg la Economie**

/ "O schimbare hotăritoare în politica bugetară a României , era de mult inevitabilă."

Bugetul pe 1929, punte de trecere către sistemul ce va traduce și oglindi programul economic și financiar al PNT

Hoiescu / '29

▣ Retrospectivă istorică.

▣ "Porți deschise "

Este momentul unei " adevărate cotituri de drum în politica bugetară "a României, de aceea **trebuie să explice deosebiri esențiale între politicile bugetare.**

România veche , în preajma războiului, se afla printre **Statele bine cîrmuite** , iar **bugetele sale publice** , cu toate imperfecțiunile vremii, aveau o **înfățișare sănătoasă.**

Războiul ,care ne-a împlinit visul milenar al unității naționale, **ne-a lovit greu**, creindu-ne o **situație financiară anevoioasă**, împovărată de **difficultățile refacerii.**

O asemenea politică financiară **"nu se putea bizui numai pe exploatarea forțelor noastre** financiare neîndestulătoare și slăbite, ci și **printr-o conlucrare sinceră cu centrele financiare din Apus ."**

O asemenea conlucrare ar fi adus **un sprijin însemnat economiei private** (lipsite de capital circulant) și **ar fi împiedicat deprecierea monedei naționale.**

Ea **s-ar fi manifestat și în bugetele noastre, la necesitățile teritoriului nostru mărit** , apropiindu-ne de normalitate.

O asemenea politică ar fi permis **realizarea unei concepții financiare largi și occidentale** , pe baza **tehnicii financiare moderne.** (p. 175-176)

): "...Statul nostru a încercat să se izoleze voluntar , și nu s-a folosit din timp de buna dispoziție a piețelor străine , pentru a atrage capitalurile ce căutau plasament. [...] **s-a ales calea împrumuturilor deghizate."**

): După 1923, s-a optat [PNL] pentru o politică de "gospodărie de mizerie " , cu **"refuzul formal și agresiv al capitalului străin"** ...

urmărind restaurarea monetei, a creditului, a finanțelor publice și private, prin **iluzia revalorizării monetare.**

): Revalorizarea a fost concepția dominantă a bugetelor noastre între 1923-1927 .

): Defectele defavorabile ale acestei politici de revalorizare, s-au repercutat în toate domeniile : statul a amînat plata datoriilor externe ; societățile particulare au contractat obligațiuni în valută forte ; circulația bunurilor și economia s-au anemiât , sufocat ;

Hoiescu / 30 dec. '28

17) a) **Dionisie Roman (PNT)** , Comunicare: emigrația în SUA , 20 febr. '29

b) **Voicu Nițescu** (ministru de Stat):răspuns

c) **Nicolae Iorga** (PND) , Intervenție , idem

(DAD, MO. 37 , șed. din 20 febr. '29 , p. 1140 - 1141)

(**vezi pe larg fișier Români peste hotare**

17a) **Dionisie Roman :**

" În urma marilor **dezinteresări** și multelor **neglijențe** , precum și **dispozițiunilor greșite** luate de guvernele precedente, aproape toate **izvoarele de venit au secat** în această țară, și în urma aceasta **șărăcia și mizeria** din zi în zi bate tot mai tare la ușa țăranului și mucitorului , precum și la ușa meseriașului și micului industriaș român.În

deosebi **Ardealul a devenit** din nou pentru poporul român **valea plîngerilor și a suferințelor.** "

▣ Emigrarea în SUA .

Guvernele liberal și averescan nu au făcut la timp **demersurile** necesare cînd, în **1924, SUA** a găsit de oportun să **reducă nr. străinilor** ce se admitea anual pentru emigrare. Pentru **români**, a redus acest nr. de la **7.400** , la ... **603 anual**.

Guvernele trecute au oprit românii de la emigrare, dînd **acest prilej** numai **cetățenilor minoritari.** [...]

"**Obiecțiunea** aceea că **emigranții se vor înstrăina de țara lor** , eu deloc nu mă tem, căci toți **românii cinstiți care vor pleca în țări străine**, de-acum încolo, adică după ce **au gustat din cupa dreptății și libertății cetățenești întronate și garantate în țară de PNT**, aceștia **niciodată** nu își vor putea uita **țara lor iubită** și **niciodată** nu se vor duce cu gîndul de **a nu se mai întoarce.** "

b) **Voicu Nițescu** (ministru de Stat): răspuns lui D.Roman

▣ Ardeleni / Regăteni .

precizează că el nu este "**ministrul Ardealului** " , ci "**ministrul de stat**" al întregii țări . Dacă i se spune așa, este numai pentru că **această provincie a fost tratată vitreg de guvernele trecute.** "Eu am însărcinarea ca , sub actuala guvernare, să-mi dau toată silința ca să **pun pe picior de egalitate și pe același plan interesele Ardealului** cu **acelea ale Vechiului regat** și restul provinciilor care alcătuiesc România " **aplauze PNT)** "Prin prezența mea aici, se manifestă dorința și vorbește glasul care tinde să **realizeze și să desăvîrșească buna înțelegere și deplina unire sufletească între toți fiii țării**, înlăturînd tot ce i-ar mai putea despărți , și mai ales **remediînd relele și nedreptățile** care au făcut pe unii **ardeleni să spună , că guvernul de la București nu i-ar fi prieten.** "

Voicu Nițescu /'29

▣ Emigrările în SUA și Canada

/ Mulți țărani ardeleni, datorită situației grele , vor să emigreze în America sau Canada.

Ministrul muncii (I.Răducanu)care are sarcina de a elibera aceste pașapoarte,

I-a rugat pe el să analizeze caz de caz, și să avizeze.

/ **SUA**, a fixat pentru **România** cota de **600 oameni , anual**;

Canada , a fixat și ea , cota de **1.200 oameni** (cu viză prin Polonia, Franța sau Germania , pentru că în România nu are consulat).El a făcut demersuri pentru ca vizele să se libereze din România. Peste aceste cote, nu se admite nimic.

Polemica Iorga ...Nițescu

Vezi la Etică, moravuri

18.) Exportul de brațe de muncă românești , 12-13 mart.'29

I.Răducanu (ministr.Muncii) **C.Banu** (PNL)

N.Iorga (PND)

I.Bilțiu -Dăncuș (PNT)

I.Mirescu (PSD)

I.Buzdugan (PT)

(DAD, MO.49, șed. din 13 martie'29 , p. 1591- 1596)

(**Vezi context,pe larg, la Români peste hotare**)

I.Răducanu (PNT ministr.Muncii

Există și în chestiunea migrațiilor, "o concepție romantică " , "să nu trimitem peste graniță nici un lucrător, dar să-i lăsăm aci să moară de foame. "

(**Aplauze la PNT**)

"Am văzut **țărani moldoveni** în statele Americii de Sud, și știu ce înseamnă soarta acestor oameni sacrificați de un **politicianism fără scrupul în România** [?!?]

și de un **sălbăticism asiatic din Brazilia.**

Dar emigranții , care s-ar duce pentru sezon, în Franța, sunt totuna cu emigranții pe cari i-am azvîrlit în America de Sud !?" [?!]

- **C.Banu (PNL) :** "**În țara asta, în care ar putea trăi o populație întreită, în țara asta, al cărui pămînt ar putea produce de trei ori mai mult, nu trebuie să ne plîngem de surplus de brațe , ci de lipsă de brațe** "

" **Știu că dorința guvernului și a PNT, este să așezați agricultura**

pe primul plan al economiei noastre. Este să se săvârșească și la noi ceea ce încearcă dl Mussolini în Italia, **ruralizarea acestei țări**. Foarte bine, dar vă întreb: ruralizarea aceasta a agriculturii, pe primul plan, o îndepliniți **cu exportul brațelor trebuincioase în țară**? [...] Timp de 10 ani, desigur, fără voia dvoastră, **țăranimea a fost hrănită cu iluzii și cu speranțe**. [...] **țăranimea încă mai așteaptă** de la dvs îndeplinirea a ceea ce dînsa crede că este și în sufletul dvs. Cum ați răspuns, vă rog, la aceste așteptări? Cu contractul de export al brațelor agricole?

N. Iorga (PND): este și el **contra acestui contract** cu Franța.

"Noi nu avem prisos de oameni. [...] România nu este o țară agreabil de locuit. (întreruperi pe băncile PNTJ) ... Mă rog, dl or, care este ajutorul pe care voiți să mi-l dați în această privință?"

Da, România nu este o țară agreabil de locuit, dar tocmai pentru că nu este o țară agreabil de locuit, **trebuie să aibă cineva o înaltă cultură a inimii** ca să facă ceea ce fac cîțiva dintre ai noștri, între care am plăcerea să mă număr, și cu care, **dacă ar fi țara și de o mie de ori mai rea, înțeleg să le rămînă aici și munca și oasele**."

I. Bilițiu -Dăncuș (PNTJ, profesor, deputat de Maramureș): oferă cîteva documente în legătură **cu emigrarea țăranilor români în Franța**.

Este o mare greșală dacă interveniți să nu mai poată pleca la lucru în străinătate. Vorbește în numele celor 20.000 de muncitori agricoli și forestieri ...

I. Buzdugan (PTJ): "Dvs exportați români și importați străini"

(ilaritate, zgomot, întreruperi). "De ce lăsați să vină în Basarabia mii de străini? [evrei, ruși, ucraineni, fugari din Rusia bolșevică]

Exportați-i pe aceștia peste graniță!"

- Răducanu: El respectă părerea autorizată a prof. Iorga... ca un patriot cum nu este altul ... (aplauze la PNTJ) dar **nu cred că lucrătorii noștri nu s-ar întoarce din Franța.. și italienii, cu miile, lucrează în Franța...**

Iorga: "Da, dar ei sunt **culți și patrioți; ai noștri nu sunt nici una, nici alta**."

Răducanu: Nu va îngădui să plece nici un muncitor în străinătate, fără să se asigure că este angajat în chip omenesc și într-o întreprindere serioasă.

Emigrația românească / '29

19) Ratificarea Tratatului Kellog. Protocolul de la Moscova . 1929.

(vezi la **Politica externă**)

Guvernul Maniu. Legislatura I .Sesiunea II. 1929/ 1930

20.) Proiectul de Răspuns la mesaj, 22 nov.'29

(DAD, MO 2, șed. 22 nov.'29, p. 10 - 13)

(Raportor **M. Ghelmegeanu**) (vezi text integral la Parlament)

[Solidaritate perfectă Guvern - Parlament-Partid]

Adunarea deputaților, strîns unită în jurul **Guvernului**, s-a legat, la începutul legislaturii, să deschidă **o eră nouă** în viața noastră de Stat.

În preajma celei de **a doua sesiuni ordinare**, Adunarea Deputaților constată că, **printr-o muncă încordată, condițiunile de căpetenie ale operei de consolidare administrativă, economică și financiară, au fost stabilite potrivit principiilor față de care Națiunea a arătat o încredere necurmată. (aplauze prelungite la PNTJ)**

Această încredere susținînd **o operă** de interes național, dorim ca în jurul ei să se grupeze toți fiii acestei Țări, care în voința ei **văd îndreptarul suprem al acțiunii de Stat**.

Răspuns la Mesaj

21) "Un bilanț controversat", Iuliu Maniu, 10 nov.'29 [aniversarea unui an]

(Rev. "Parlamentul Românesc", an III, 23 nov. 1929, p.2)

▣ Atmosferă politică .

"Cu prilejul împlinirii unui an de la venirea la cârma țării a cabinetului Maniu, marii electori ai PNȚ, de pretutindeni, s-au simțit datori să-și manifeste bucuria, sărbătorind ziua de 10 noiembrie.

Iuliu Maniu, la Dacia și la Arene, în fața "diviziei de la Dunăre", compusă din batalioanele județelor Ilfov și Vlașca, după entuziasmul delirant, a spus :

Maniu / '29

▣ Guvernul, după un an. (vezi discursul în întregime, la Guvern)

<Cunoașteți ceea ce a făcut partidul național-țărănesc de la venirea la putere. După un an de la venire, am rămas ceea ce suntem.

Nu voi arăta ceea ce s-a lucrat la diferite departamente, de către colaboratorii mei, pentru a duce țara acolo unde merită.

Devotamentul și sîrguința au întrecut așteptările.

Caracterul cu adevărat agrar dat țării de d. Ion Mihalache, ca și celelalte acte de guvernare datorate miniștrilor din cabinet,

dovedesc maturitatea poporului nostru, care are, în sfîrșit,

guvernul pe care-l merită. Nu am altceva de amintit decît că

ceea ce am promis în opoziție, am realizat la guvern. [...]

Am reîntronat libertățile cetățenești,

democrația avînd posibilitate de a se manifesta după voie.[...]

Am reîntronat o epocă de o morală superioară .[...]

Suntem hotărîți a merge mai departe pe calea urmată,

pentru ca programul nostru democratic să fie îndeplinit în totul.

Ne-am păstrat felul de a gîndi, de a vorbi și de a simți, chiar și pe fotoliile ministeriale.

Fiți cu conștiința împăcată, ați luptat pentru crezul nostru scump :

libertate, legalitate și dreptate .Această lozincă ne va conduce pururi.

Maniu / 10 nov.'29

22). **Virgil Grossu** (PNȚ, țărănist, deputat Brăila), discurs la Mesaj, 26 nov.'29

(DAD, Mo. 3, șed. din 26 nov.'29, p. 23- 24)

▣ Parlamentarism- doctrine- partide. (vezi pe larg la Parlamet)

[L.D. : **PNȚ culege ce a semănat** . Ca un bumerang, metoda folosită pentru a smulge puterea, în 1928, va fi folosită, acum, și de partidele răsturnate . Atîta tot.

Boicotul parlamentar (uzitat în regimul austro-ungar) este "**instrumentul**" introdus de **ardeleni** în viața politică românească.]

Discuția la mesaj, prilejuește totdeauna **dezbaterea doctrinelor politice**, ce dau **temei de existență partidelor**

Liberalii și averescanii au preferat strada, tribunei politice, pentru a-și face campania "de uzură" contra partidului și guvernului, contra regimului parlamentar și constituțional al țării .

Grossu /'29

▣ "Moștenirea" guvernării / bilanț anual. (vezi pe larg la Guvern)

De ce a primit PNȚ această grea răspundere ?

- Pentru a răspunde dorinței imperative a țării, de la care partidul nu s-a putut sustrage;

A făcut bine sau rău ?

- Într-o țară cu viață complexă, cu moravuri și tradiții proprii, transformările nu se pot produce de la o zi la alta, dar **impulsiunea PNȚa fost atît de vie**, încît **rezultatele au devenit concrete**, într-un an .

Grossu /'29

▣ Regimul constituțional democratic, în pericol !

Cele 2 partide nu urmăresc răsturnarea unui guvern - fie el ticălos -

ci **zădărnicea** , cu orice preț,a formării unei **mari forțe democratice**.

De aceea , au recurs la folosirea unei **duble presiuni** :

/ pe de o parte, **retragerea din Parlament**, pentru a da impresia că mecanismul parlamentar nu funcționează normal ;

/ pe de altă parte, **agitațiuni de stradă**, "adresându-se pasiunilor populare, care irită , **sporesc suferința, neîncrederea și întrețin ura ."**

În plus, **agitațiile de stradă**, atrag ,fără voie , o parte a forțelor guvernamentale într-o "**luptă de uzură**", o adevărată "**luptă de guerilă** " , în care forțele guvernamentale

sunt silite să se apere.Prin asta, este **zădărnicită opera de guvernare**, și ,prin asta, **se compromit** curentul democratic și **principiile constituționale de guvernare**.

Grossu /'29

▣ **PNȚ : regimul democratic. (vezi pe larg la Doctrine)**

[L.D. Nu am nici o îndoială asupra sincerității și credinței multor național-țărăniști, cum este cazul lui Virgil Grossu.Trebuie să țin cont de asta , în abordarea fenomenului "național-țărănist" ,pentru a putea stabili cu obiectivitate ... cauze, erori, răspunderi]

Ziua de 12 decembrie1928 [alegerile] , a fost "**linia de demarcație**" între două politici diametral opuse, "**punctul de plecare**" a unor **profunde transformări în ordinea economică, politică și socială**.

"Se ciocnesc desigur două lumi : **lumea veche** a intereselor de clan, și **lumea nouă** a intereselor colective, naționale ."

/ **PNR și PT**, la început, apoi **PNȚ**, "au fost și constituie **singura forță politică încheagată a democrației românești** " .

/ " În mâinile noastre stă în clipa de față **ființa regimului democrat în România**.

Printr-o operă de reparațiune socială, **să consolidăm regimul biruitor din decembrie 1928**, și apoi **să lăsăm istoriei** nepărtinitoare , **să scrie** cine a binemeritat de la țară : **democrația sau reacțiunea** " (**aplauze prelungite, îndelung repetate , la PNȚ**)

Virgil Grossu /'29

23. . Pompiliu Ioanițescu (PNȚ, țărănist, deputat Buzău) , discurs la mesaj,

28- 29 nov.'29

(DAD, MO.5 , șed. din 28 nov.'29, p. 73- 90)

Vice-președ. Camerei, Emil Hațieganu .

(Începe discursul noaptea târziu, și-l continuă a doua zi)

[L.D : este fratele lui DRIoanițescu (subsecretar la Interne) .Tare stie multe , tare le amesteca, tare transforma discursul în atac,]

[L.D. întreg discursul l-am dispersat problematic. Titlurile îmi aparțin.

Vezi la capitolele respective]

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Omagiu regentului Buzdugan (vezi la Monarhie)**

/ **Mesajul Regenței** vorbește de **dispariția fostului Înalt Regent,Buzdugan** ,

care , rupînd cu trecutul,a adus la guvern PNȚstabilind în România noul regim, Maniu.

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Schimbarea guvernului , în 1928 (vezi la Guvern)**

/ **În iulie 1928** , la Sindicatul ziariștilor , **PNȚ își ținea ședințele Parlamentului** , care era "**adevărata Adunare națională** " , prezidată de **Iuliu Maniu** [L.D. **Atenție !**] (**pe vremea aceea, în Parlamentul liberal, se votau legile împrumutului !**)

Atunci, Adunarea "națională " a votat o "**Moțiune**" , în toate părțile ei "admirabilă " , care a arătat prin glasul șefului nostru, "**voința neclintită a țării "de a aduce la guvern PNȚ**" / PNȚ vorbea ca un "oracol" , căci așa s-a întîmplat.

[L.D: **atenție la partizanat și cultul personalității !**]

/Viața publică are nevoie de o "**stabilizare la cîrmă, pe mulți ani** " , a guvernului Maniu. **Parlamentul, țara, țărani**, lumea muncitorească de la orașe, au **conștiința profundă** , nezdruncinată că "**numai acest guvern trebuie României** " [L.D:?? !] , **numai el poate aduce starea materială bună, de altădată** etc etc (**aplauze prelungite la PNȚ**)

/ "Este o dovadă că **în țara noastră este o conștiință publică**, și această conștiință

desemnează hotărît **numai partidul nostru** pentru o **conducere îndelungată a țării**. "
/ Să mai reamintească că toți cei care au fost în contact cu populația, contrar de ce
faceau altădată parlamentarii, "am văzut asta, am simțit această bucurie, și am
constatat că avem **aceeași popularitate ca în trecut ?"** (aplauze la PNȚ)
/ "**Este o mare necesitate pentru țara noastră această stabilitate
fiindcă rămânerea îndelungată vreme a guvernării dlui Maniu ,
nu poate aduce decât mult folos pentru țară**".
Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Parlamentul.Legiferarea . Aplicarea.** (vezi la Parlament)

▣ **Opoziția extraparlamentară .** (vezi la PNL)

**PNL și PP au părăsit parlamentul fără motive serioase.Au plecat din cauza
"superiorității " pe care o are PNȚ asupra tuturor.**

Au anunțat că vor duce lupta contra PNȚ , în afara Parlamentului.

Ei nu fac altceva decât să ducă **campanii de calomnii** ; speculează orice ; și **nenorocitul
de incident de la Lupeni** este acum prezentat **ca un act** din care se pot trage concluzii
contra guvernului ;

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Starea muncitorimii: Lupeni'29.** (vezi la Muncitorime)

▣ **Protecție socială.**

[L.D. **Pompiliu** parcă îl ajută pe **fratele D.R.**, nu numai în treburile ministerului de
Interne, ci și în preocupările sale social- muncitorești !

Aceasta este ,oare, "stînga" țărănistă sau... este tot politicianism ?!]

**"Guvernul nu are nici un fel de vină în această pricină; nu poate să aibă nici un fel
de vină d. ministru de Interne , dr. Vaida Voevod ."** (aplauze, aprobări, la PNȚ)

Nimeni nu are dreptul să întrebuițeze acest conflict ca armă politică , între noi ;

**" Ei bine dlor, cum e cu puțință oare ca noi, cari suntem un partid democratic, cari
avem în programul nostru ajutorarea și ridicarea muncitorimii**

să nu venim cu legi urgente , fără nici un fel de întârziere ,

pentru ca să ameliorăm situația lucrătorilor ?

**Suntem datori să le facem situația mai bună, pentru că cred că Statul are dreptul de a
interveni acolo unde este speculă, unde se produce mizerie din cauza speculei și
unde viața muncitorilor este batjocorită ."** (aplauze la PNȚ)

**La cfr "este o adevărată nenorocire ." "Nu putem să închidem ochii,
să mai lăsăm ca toți acei lucrători de la ateliere , cari, în cea mai mare parte, sunt aici
în Capitală, în văzul tuturor, să mai trăiască mizeria cumplită de pînă acum, și de cari,
pînă azi, nimeni nu s-a ocupat sau, în orice caz, organele conducătoare ale căilor
noastre ferate , prea puțin s-au ocupat ."** (aplauze la PNȚ)

**"Eu sunt scandalizat de ce se întîmplă. O vită dacă are omul,
și tot o îngrijește, pe cînd Statul -patron nu-și vede de muncitorii lui." (p. 85-87)**

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Boicotarea guvernului .**

**"Noi care cunoaștem de aproape viața funcționării și a muncitorimii căilor ferate
române, am constatat un fapt , că și în București, și în restul țării,**

**o serie de funcționari superiori , ingineri, boicotează măsurile direcțiunii căilor
ferate , opresc aplicarea bunelor dispozițiuni ,**

iar cînd lucrătorii și funcționarii se plîng, li se spune :

<acesta este ordin de sus , de la partidul pe care voi l-ați adus la putere ! >

**Este , dlor, o boicotare pe față (aplauze la PNȚ)și o combatere a tuturor acțiunilor
noastre bune ."** (p. 87)

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ **Statutul funcționarilor publici / PNȚ**

[L.D. **Am vaga impresie că a fost o " purificare" a corpului funcționăresc, dar ...]**

În legea lui Vint.Brătianu , funcțiunile "inutile" puteau fi "suspendate" .

Nimeni nu a făcut atunci un "caz" politic din asta !

Acum voiește dl.Brătianu să facă o "armă politică" din asta ?

"Nu poate să o facă pentru că este bine constatat că în România avem o mare plagă, **plaga numeroșilor funcționari !** Există atât de mulți funcționari inutili, încât avem datoria să facem reducerea lor, să ușurăm bugetul statului, pentru că, cu banii pe care aceștia îi luau ca salarii, să aducem îmbunătățiri mari celorlalți funcționari ." (aplauze PNT)
Dar dacă vor pleca din corpul funcționarilor cei care "au ajuns acolo fără merite", numai grație faptului că erau "favoriții regimurilor trecute", acesta este un bine pentru serviciile Statului. "Noi urmărim tocmai aceasta, urmărim deparazitarea serviciilor de toți slujbașii inutili, aduși acolo de guvernele trecute ." (aplauze)
(p. 88)

Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ Legea electorală . (vezi la Regim electoral)

"Trebuie să venim cu modificarea vechii legi electorale, lege nedreaptă ; făurită de liberali , cu scopul de a falsifica rezultatele reale ale alegerilor. " (aplauze prelungite la PNT)
Poate nu este clipa de a o face încă, pentru că nu sunt alegeri apropiate ; avem încă multă vreme înaintea noastră, pînă la terminarea legislaturii acesteia, dar [...] cred că avem datoria de a aduce această lege mai degrabă, a o vota, pentru ca să se vadă și în această ordine de idei, adevărata noastră dorință de a face sufragiul universal să corespundă menirii lui, de a da poporului mijlocul să trimită în Parlament numai pe cei cari îi dorește într-adevăr țara.
[...] să acordăm drepturile politice femeilor, dreptul de alegătoare în Cameră și la Senat " (aplauze) "Nu mai este posibil să menținem situația actuală; au și femeile conștiință și educație publică și trebuie să le luăm astăzi pârtașe cu noi la toată viața publică a țării. " (aplauze la PNT) (p. 89)
Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ Starea de asediu / PNT (Vezi la Guvern)

S-a spus (de către socialiști) că noi am părăsit ceva din ideologia noastră , apărînd pe comuniști.
"Da, am apărut și pe comuniști și pe socialiști. I-am apărut pentru că astfel găseam prilejul să luptăm contra stării de asediu ; pentru că am crezut ,cu toată convingerea, că starea de asediu în România, era anormală, împotriva Constituției, și că ea trebuie doborâtă.
Starea de asediu a căzut. "Guvernul a asigurat libertatea pentru toți. Nu mai există oprirea, oprimarea manifestațiilor publice , ca în trecut (aplauze la PNT)
"De aceea sperăm ca , în curînd , și această urmă a trecutului , care sugrumă libertățile publice, urmă care greșit mai trăește, va dispărea și ea cu desăvîrșire ; (aplauze prelungite la PNT) că, în curînd, de la Nistru pîn' la Tisa, în toate părțile, nicăieri nu va mai fi starea de excepție și de nelibertate , ci va fi pretutindeni o stare de libertate publică absolută." (aplauze la PNT) (p. 89)
Pompiliu Ioanițescu / '29

▣ Parlamentul / PNT (Vezi la Parlament)

[L.D.Atenție ! se simt tensiuni în PNT , poate "aripile" vor ieși mai evident la iveală. Nu mai este aceeași unanimitate entuziastă, sunt "semnale" derutante.
"Continuăm ideologia noastră în scopul de a întări și Parlamentul , prin aplicarea întregului nostru program, căci noi credem în parlamentarism [...]
"Nu este cu puțință ca guvernul PNT să nu mai continue conducerea țării , cînd el conduce minunat de bine, mult mai bine decît celelalte guverne, cînd are încrederea întregii națiuni. Cum am spus, nici o torpilare a Guvernului și Parlamentului nu mai este posibilă. (89)

▣ Minorități / PNT (vezi la Statut minorități)

Suntem pentru toți absolut aceiași, toți sunt egali în fața noastră.
Prin urmare , politica guvernului față de minorități , nu poate fi criticată. "
Guvernul nostru este "perfect umanitarist " , caută să fie pentru toți egal, bun și blînd, împrăștiind binefacerile unei guvernări sincere , cu adevărat democratice, asupra tuturor fiilor acestei țări. (p. 89-90)

▣ Drepturile omului / PNȚ

Atenție LD ! citare rarisimă : Constituția SUA ! Ar fi cazul , aici , să invoci pe **Alexis de Tocqueville** , cu a sa " Despre democrație în America " , pentru a-i sublinia specificul și deosebirea de cea "europeană". În ce măsură , **principiile americane** , își puteau găsi... **în România ... aplicabilitatea .**]

[L.D.cred că a urmărit și atins efecte psihologice indubitabile. Este un orator " romantic" , cultivat , sau ... "avocat de bară" cum erau pe vremea aceea !?]

Ideologia PNȚ este "umanitaristă " . " Noi nu putem admite niciodată ca drepturile omului , de orice fel ar fi ele , să fie nesocotite de cineva , pentru că , cum spunea Constituția veche a Statelor Unite ale Americii :

< Noi socotim ca adevăruri demonstrate , că toți oamenii au fost creați egali și că ei au în stăpânire , născându-se , oarecari drepturi pe care nimeni nu le poate răpi , ca acela al vieții , acela de a fi liber și acela de a aspira la fericire ; că guvernele n-au fost instituite decât pentru a le garanta exercițiul acestor drepturi și că ele nu dețin puterea decât prin voința celor guvernați .>

/ "Aceasta este realitatea , și așa voim să fie în această țară."

"De aici pornește și tendința noastră de a acorda drepturi egale minoritarilor , de a nu prigonii pe nimeni ." (vezi mai jos)

Guvernul nostru este "perfect umanitarist " , caută să fie pentru toți egal , bun și blînd , împrăștiind binefacerile unei guvernări sincere , cu adevărat democratice , asupra tuturor fiilor acestei țări.

Citește din prefața lucrării lui **Georges Clémenceau " La méléé sociale" :**

< Să plîngem pe cel sărac că suferă . Să plîngem pe cel puternic că face să sufere pe alții.[...] Să combatem sofistii cari pun în doctrina modernă vechea barbarie " fiecare pentru sine " .Să facem societatea profitabilă tuturor , și nu numai cîtorva. [...] ridicată la cel mai înalt **sentiment al datoriei.**

Să predicăm pacea , pentru că nu este decât bătălie ; justiția , pentru că nedreptatea ne împresoară ; bunătatea pentru că ura este pretutindeni . >

/ Cu asemenea tendințe frumoase , PNȚ pășește mereu înainte...

/ Va vota proiectul de Răspuns la mesaj... (p. 89-90)

Pompiliu Ioanițescu /28, 29 nov. '29

24.) **Viorel V.Tilea (PNȚ,ardelean,chemărist, dep.Cluj) , discurs la mesaj, 28 nov.'29**

(DAD, MO 5 , șed. din 28 nov.'29, p. 61- 67)

[L.D: titlurile, sublinierile, parantezele, îmi aparțin

Discursul întreg, xerox. În calculator, dispersat problematic]

▣ **Absența calculată a opoziției (Vezi la PNL)**

"A vorbi la mesaj , în **absența calculată a opoziției liberale** și a celor **3 averescani** ; a vorbi în **lipsa temporară** a apostolului nostru cultural , d. **Nicolae Iorga** , a cărui prezență plină de experiență critică , este atît de importantă și de folositoare oricărui Parlament , **trebuie să mărturisesc că nu e deloc stimulant pentru temperamentele combative ale parlamentarilor național-țărăniști .**" (p. 61)

PNȚ s-a "abstat" [abținut?] de la obiceiul liberalilor de a începe "o aprigă pedepsire" a celor două partide , cu toate că "crimele comise de guvernele lor ar fi permis și justifica o adevărată pedepsire."

Ele n-au înțeles aceasta , și , beneficiind de indulgența PNȚ , au început să provoace populația , prin **răspîndirea de minciuni.**

Tilea /'29

▣ **Un an de guvernare PNȚ. (Vezi la Guvern)**

Schimbarea regimului a dat deja multe roade bune : pe plan extern (vezi la ...)

pe plan intern , "popularitatea și iubirea masselor față de guvern și partidul național-țărănesc , au rămas intacte [L.D. ! Măi să fie !]

iar în ce privește Ardealul ,pot afirma că popularitatea a crescut.

Poporul este mulțumit cu legiferările și îmbunătățirile aduse pînă acum.

În toate întrunirile, alegătorii au accentuat că " plătesc voioși impozitul urcat " ,
pentru că știu că intră în "cassa Statului " . [L.D. ! Măi să fie !]
iar în ce privește scumpirea tutunului , un voinic spunea < fumăm bucură
zilnic o țigaretă în plus, pentru guvernul dlui Maniu.> [L.D. ! Măi să fie !]
Poporul român știe să aprecieze libertatea dobândită, ca cel mai mare bun ,
și dă dovadă că este "politicește copt" pentru un "regim democratic " ,
opus "dictaturii orientale " care a stăpânit România
Astfel toate partidele vor fi acceptat , drept bază pentru viața politică,
voința poporului și încrederea Coroanei.
Tilea / '29

▣ Biserica. (vezi la Biserică)

): PNL și PP, "ca omul disperat" [...] au introdus un "spirit medieval" , pentru a
produce "un război confesional" între ortodocși și greco-catolici,
pentru a solidariza întreaga ortodoxie contra guvernului.
" Noi, în Ardeal, eram obișnuiți să vedem în luptele noastre naționale totdeauna
preoții cu crucea în frunte , să vedem pe preot conducător al turmei.
): "De la 1920 încoace, s-a schimbat situația, la inspirația dlui Octavian Goga,
a încercat PNL și PP să cîștige preoții din ambele confesiuni românești,
și, prin ei, să influențeze masele populare. Rezultatul obținut,
departe de a fi cel dorit de politicieni,
a fost dedreptul dezastruos pentru reprezentanții bisericii românești,
cari s-au diferențiat politicește de turmă (p. 62)
Tilea / '29 , retro 1926

▣ "Chemăriștii " "Voinicii"

[LD : Atenție ! ce departe a dus înrîncenarea ardelenilor! Atenție -analiză !]
Tineretul de la sate și orașe, a început să se organizeze sistematic și temeinic.
Înrolarea tineretului începuse din 1926.
cînd "trecerea nocturnă" a unor fruntași ardeleni din PNR-Maniu , la PP - Averescu ,
a produs "o reacție morală puternică" în rîndurile tineretului ardelean.
La 3 aprilie 1926, au lansat la Cluj "Chemarea", de strîngere în jurul steagului lui
Maniu, pentru crearea unei vieți politice bazate pe moralitate și onestitate.
Tineretul chemărist a luat parte , fără întrerupere, la alegerile generale, comunale,
parțiale , aducînd "un ritm mai viu, o agresivitate mai puternică,
sfîșiind în primul rînd idoli din trecut , cari s-au lăsat ademeniți
de titlul efemer de ministru." [Goldiș, Goga !] (aplauze PNT)
"Prin presă, întruniri și conventicole [întruniri ?] secrete ,
am enervat pe marele bărbat de stat Ionel Brătianu
și pe imitatorul marelui Mussolini, Octavian Goga ."
Și nici o reacție , intimidare, presiune ... nu au îndepărtat tineretul de lupta lui.
După fuziunea PNR-PT, s-a stabilit în februarie [1929]
organizarea unitară cu tineretul din Vechiul Regat și Bucovina,
punînd imediat în aplicare programul de muncă, și acum , numai după 5 luni de
activitate, PNT poate dispune, afară de credincioșii din trecut,
o masă de încă 70.000 aderanți tineri în organizațiile " voinicești" .
(aplauze) Cînd în Rusia, tineretului i se pune arma în mînă ;
cînd în Ungaria , se face același lucru în " Levente" ...
în situația dificilă geografică, puteam noi lăsa tineretul pradă unor curente eventual
distrugătoare , contrare intereselor naționale !?
S-a spus că organizațiile de voinici ar fi "militariste" . "Nimic mai inexact"
Prin structură și spirit, este o organizație democratică : organizația de la sate , își
alege "stegarul" ; "stegarii" compun comitetele județene, care aleg conducătorul
județului și regiunii . Deci nu este " militaristă", și are menire educativă :
culturală, sportivă, cetățenească. celorlalte partide le displace, pentru că ele nu au
reușit să atragă tineretul) (p. 62-63)
Tilea / '29

▣ Monarhia, Regența.

/ Prin moartea regretatului Buzdugan, PNT ar fi putut alege în Regență, un membru de

partid, eventual chiar pe iubitul președinte **Iuliu Maniu**. **Maniu a refuzat** și a propus un "neutru" pe **Sărățeanu**, ceea ce a determinat **demisia** lui **Mihai Popovici** din guvern (pe care l-a slujit prin prestația sa exemplară) (p. 63)

▣ Armata .

/ Prima preocupare va fi **îngrijirea și înzestrarea armatei**, pentru că ei îi datorează neamul românesc , supraviețuirea pe acest pământ. (aplauze PNȚ)

/ "**Caracterul defensiv al armatei noastre** , chiar a întregii noastre politici externe, **reiese din însuș trecutul statului nostru**, structura sa actuală și năzuințele de viitor. " (p. 64)

Tilea /'29

▣ Politica externă . (vezi la **Politică externă**)

[LD.: **ținărul Tilea**, remarcabil pregătit pentru problemele politicii externe; dar, parcă, cu tentă de **elogieri ierarhice menite să atragă atenția asupra capacităților sale**]

Politica externă este lipsită de orice provocațiune, menținându-se pe **linie strict defensivă** .

Politica externă a României , s-a îmbunătățit considerabil odată cu venirea **regimului Maniu**. "Oameni pătrunși de necesitatea colaborării internaționale **au întors din nou fața României spre apus**, cum spunea un prieten străin."

): "**Xenofobia financiară , neîncrederea orientală**, a fost înlocuită cu o **vointă fermă de a face tot ce interesele țării admit, pentru a sprijini evoluția umană.**"

/ **G.G. Mironescu** , în sept.'28. a ținut **cel mai frumos discurs al unui ministru român , la Liga Națiunilor**, "impecabil ca formă , dar ferm ca fond " .

/ **Genialul nostru diplomat, Titulescu**, care apără cu succes, interesele țării , de 8 ani, cu desăvârșită măiestrie. (p. 64-65)

Tilea /'29

▣ **Optanții unguri . Revizionismul maghiar.** (vezi la **Politică externă**)

Guvernul "a încercat" lichidarea chestiunii optanților ,

o problemă provocată de un guvern liberal

dintr-un sentiment de lăcomie fără sat [L.D. !!]

și în **contra sfatului** dat de la această tribună de d. **Iuliu Maniu** .

"Dar **oferta** pe care toată demnitatea a găsit-o de satisfăcătoare ,

nu a îndestulat pe unguri [...]

Tilea /'29

▣ "**Imaginea României** " / **Propaganda** .

/ "**Guvernul** nostru ar trebui să aducă în discuția forurilor internaționale această problemă [**propaganda revizionistă**] pentru că **rolul României** ,

în politica externă europeană, nu este numai acela redus al unor **sentimente culturale ale latinității** , el este cu mult mai vast : **țara noastră trebuie să devie sentinela păcii**

la gurile Dunării , garantînd , prin atitudinea sa, liniștea în sud-estul Europei,

tranzitul liber între apus și răsărit, nord și sud [...]" (p. 65)

Această politică întrunește **unanimitatea tuturor partidelor politice românești** "

... pentru că de partea noastră este "**adevărul** " . (p. 66)

Tilea / '29

▣ Minoritățile . (**Vezi la Minorități**)

"**Sunt cu mult prea convins** că nouă nu ne este permis să călcăm pe urma **păcatelor ungarilor din trecut** , că nu ne este permis să le aplicăm metodele **iraționale și neumane** pe cari le-au avut față de noi [...]

De aceea , **Statul românesc și guvernul actual** nu poate decît să **cîștige în ochii străinătății** și în ochii țării întregi , dacă pășește cu hotărîre la **codificarea unor drepturi** cari sunt **garantate prin tratatul minorităților.**" (p. 66)

Tilea /'29

▣ **Învățămînt**

[**L.D.** **Atenție. Se contrazice, pune patimă politică**] (**Vezi la Învățămînt**)

Legile de reorganizare a **instrucției publice**, ar trebui să fie precedate de studiul **adevăratelor necesități**, pentru a evita o "**supraproducție de intelectuali**" și, ulterior, "**proletarizarea intelectuală**."

/ Propune ministrului înv. [Costăchescu] ca în **orarul școlilor medii** să fie o oră săptămânală pentru **predarea activității și importanței Ligii Națiunilor**, cum alte state o aveau deja. (p. 66)

Tilea /'29

▣ **Agricultură.Țărănism.**

/ **Importanța legilor agrare**, cari urmează să fie prezentate de ministrul **I.Mihalache**, "**făuritorul programului nostru agrar**", trebuie subliniată. (p. 67)

Tilea /'29

▣ **PNȚ / parlamentarii / tineretul**

[**L.D** : nu a mai rămas **nimic rău**, pentruca **să nu fie de vină... PNL** ! pînă și semnele unor nemulțumiri și tensiuni în PNȚ ! cît **despre jurămîntul de credință făcut lui Maniu ...Tilea îl va călca**, cînd îl va urma **pe Vaida în dizidența Frontului Românesc**. Dar asta mai tîrziu.**Deocamdată, este încă... anul solidarității**]

/ Va vota Proiectul de Răspuns la mesaj, pentrucă a doua sesiune se deschide cu un **program vast**, care va întregi **opera de guvernare PNȚ**.

Cauza principală a **absenței liberal-averescană**, zace în speranța că, lipsind din Cameră, **se va crea, prin intririle lor o "opozitie din sînul majorității"**.

Năzuințele lor sunt "**ridicole**", deoarece "**suntem strînși legați în jurul aceluiaș program**", și suntem un **organism disciplinat**, cu un **președinte pe care nu-l vom părăsi niciodată**" (aplauze la PNȚ)

/ **Generația tînă, care a conlucrat cu convigere și elan la reușita fuziunii celor două partide**, este conștientă că **PNȚ este singurul capabil să producă "adevărata unire sufletească între diferitele provincii"**, unire care, "**la generațiile mai tinere, devine tot mai strînsă și desăvîrșită.**"

/ Lipsiți de ambiții personale, **parlamentarii tineri**

vor **să contribuie la "realizarea integrală a programului PNȚ"** (aplauze la PNȚ)

/ Ar dori introducerea "**unui ritm mai viu**", pentrucă **în opoziție** timpul a lucrat pentru ei,dar, **la guvern, timpul lucrează în detrimentul partidului**. (p. 67)

V.V.Tilea '29

25.) Petre Haneș (PNȚ, țărănist, deputat Ialomița), discurs la mesaj, 28 nov.'29.

(DAD, MO. 5, șed. 28 nov.'29, p. 67- 72)

[**LD**.Titlurile, sublinierile, culorile, parantezele drepte, îmi aparțin.

Discursul întreg, în xerox. În calculator, dispersat problematic.]

Haneș /'29

▣ **Monarhia.** (Vezi la Monarhie)

/Cel dintîi gînd, către "**Copilul - Rege, nădejdea zilelor noastre de mîine.**" (p. 67)

▣ **Eroii, orfanii de război.**

/ Al doilea gînd să meargă către **morții de pe cîmpul de luptă**, și către **copii lor** rămași fără îngrijire.Pentru primii, "**o pioasă amintire**", pentru cei din urmă, "**un apel călduros către guvern**" să le poarte de grijă, în locul **părinților** care s-au jertfit pentru țara de azi." (p. 67)

Haneș /'29

▣ **Plîngerile Minorităților.** (Vezi pe larg la Minorități)

[**Atenție LD la nuanță ! Pledoarie înțeleaptă, echilibrată, logică, generoasă.**]

): Colegii minoritari se plîng de neaplicarea, nelegiferarea **Moțiunii de la Alba Iulia**.

"Moțiunea de la Alba Iulia nu poate fi transformată cu efect de lege,

pentrucă nu de legiferare atîrnă ca

raporturile dintre minoritari și majoritari să fie călduroase, așa cum ar trebui.

Între noi și ei, este trecutul, este sufletul nostru.

format în luptele trecute ,suflet care așteaptă să fie schimbat
și nu știu dacă generațiunea de astăzi îl va putea schimba. "

Nemulțumirile acestea sunt oare numai ale minorităților ?

Oare populația majoritară este mai mulțumită ?

Greutățile sunt generale, nu sunt în legătură cu naționalitatea
populației ; Dar problemele grele ale țării, nu-i privesc și pe ei ?

În chestiunea optanților (care ar trebui să-i intereseze și pe ei),
nu-și dau deloc cu părerea .

" Am vrea ca dvs. - și nu noi - să spuneți că exproprierea s-a făcut
deopotrivă pentru toți proprietarii , indiferent de naționalitate ;
că împrumutarea țăranilor s-a făcut pentru toți țăranii de pe acele moșii ,
iarăși, indiferent de naționalitate ;

să mai spuneți - tot dvs, nu noi - că țăranii de pe acele moșii
n-au bani să satisfacă pretențiile optanților " (Aplauze PNT)

Negreșit calea apropierii trebuie preparată sufletește.

"Dacă prin scriitori, prin artiști, prin cugetători, prin ziarști,
nu se atmosferizează sufletește apropierea între majoritari și minoritari
dacă nu se atmosferizează în toată țara problema,
putința apropierii politice , dintre unii și ceilalți va întârzia. "

Haneș / '29

▣ Originile ideologice ale țăranismului . (Vezi pe larg la Țărănism)

"Trebuie totdeauna o pregătire adâncă , o pregătire îndelungată de idei
ca o schimbare însemnată în domeniul politic să se poată realiza."

" Și este cazul , și suntem mândri să o spunem ,
că asemenea pregătire de mai mult de 100 de ani s-a făcut în mișcarea de idei
românească , pînă cînd țăranismul a putut să fie transformat în dogmă politică,
pînă cînd a putut aduce guvernul care ne conduce astăzi."

"Ca să vedeți cît de mult a crescut , s-a canalizat , s-a teoretizat
interesul pentru țăranime , deocamdată în domeniul literar .

Acest curent îl găsim și în pictură (țăranii lui Grigorescu !) ,
muzică (rapsodiile lui Enescu) , filologie (limba lor , deci gîndirea) ,
etnografie (casa ,îmbrăcămintea, muzica, bucătăria).

"Așa se face că țăranimea a devenit simpatcă,i s-a dat atîta importanță " (p. 69-70)

Haneș /'29

▣ Țărănismul politic. (Vezi pe larg la Țărănism)

[LD.Cf chiar susținerilor lui Haneș, această "revoluție" a fost opera guvernului liberal,
a Parlamentului, care a acordat votul universal și împrumutarea.

Că, în acest timp , "țărănismul" ia forme ideologic -politice de partid,
este de domeniul structurilor respective.De aceea el pune accent pe "alegeri libere" ,
ca moment de preluare a puterii de către PNT...]

"Trebuia doar un prilej , ca această idee , din domeniul cugetării ,
să treacă în domeniul faptelor, în domeniul politic.

Trebuia o revoluție , ca în Franța.

" Ei bine, Revoluția a fost războiul.

Războiul a avut la noi și acest rol de a trece în domeniul politic,
preocupările așa de accentuate din domeniul literar, științific și artistic.

[LD : atenție ! nimic despre votul universal și împrumutarea - făcută de liberali !
Nimic despre acea revoluție despre care tocmai vorbise !]

Și cînd a venit putința ca poporul să aibă dreptul de a arăta el
pe cine vrea să-l conducă și cînd, în fapt ,
i s-a dat voia, cînd a venit libertatea alegerilor ,

atunci ați văzut minunea că partidul național-țăranesc a obținut 2.208.922 voturi [...] (urmează o serie de date comparative a rezultatelor alegerilor din 1928) (p. 73-74)

Haneș / '29

▣ "Țărănismul " guvernului PNT (Vezi la Guvern și Legislație)

PNT era obligat să răspundă așteptărilor pe care poporul le-a pus în el,

și să dovedească prin legi că este vrednic de această încredere.

În prima legislatură (1928/'29), 10 din legile principale privesc agricultura și țărănimea;

"Guvernul a fost, deci, la înălțimea așteptărilor, a știut cine l-a adus în fruntea țării, și a căutat să poarte grija celor care l-au recunoscut și l-au impus."

Cu PNȚ a fost altfel: s-a creat la cererea țăranilor;

PNR și PT s-au unit la cererea țăranilor;

a venit la guvernare prin voința și votul țăranilor. (p. 71)

[LD: deși contradictoriu, privind conștiința țărănimii care a adus PNȚ la putere,

Haneș este un țărănist realist, nu idealizează și nu flatează pe țărani.

Are mai mult profilul poporanist-semănătorist dinaintea războiului]

): Învățămîntul rural se reduce la gramatică și aritmetică, ca în Evul Mediu.

Este acesta un popor "modern" ?

Țăranul trebuie transformat pentru "viața modernă", chiar fizicește.

Țărănimea, din cauza ignoranței în care am ținut-o, nu cunoaște nici pe marii ei binefăcători, nici pe scriitorii și artiștii care au cîntat-o, au idealizat-o și au ajutat-o să se ridice la însemnatul rol politic de astăzi.

"Este de datoria noastră să popularizăm lucrurile acestea, după ce, bineînțeles, vom fi pregătit țărănimea să fie în stare să le înțeleagă." (p. 72)

Haneș / '29

▣ Presa. Intelectualii. Artiștii. (Vezi la Presă, Cultură, Artă)

[L.D. Și la acest capitol, Haneș are în vedere penetrarea "țărănismului", atragerea la acest curent a intelectualilor.]

"Un pas foarte curajos a făcut PNȚ, cînd a încurajat presa,

alegînd din reprezentanții ei de seamă un număr,

și aducându-i în mijlocul nostru, în Parlament."

"Presa trebuie să fie totdeauna cît de bine informată;

o presă rău informată zăpăcește mulțimea."

"Procedeul ar trebui dus mai departe. Încurajarea și sub forma intrării în Parlament,

și sub orice formă: a intelectualității, a scriitorilor, a artiștilor,

a apropierii dintre operele lor și țărănime."

Urmările acestui procedeu, vor fi incalculabile pentru felul cum țărănimea de mîine

își va înțelege și își va exercita mandatul ei social și politic [...]" (p. 72)

P.Haneș / 28 nov. 29

26.) Eugen Crăciun (PNȚ, Tulcea,), discurs la mesaj, 30 nov. 1929

(DAD, MO. 6, șed. din 30 nov. '29, p. 98- 102)

[LD: După Petre Haneș, reprezentantul " generației de 50-60 de ani ",

Eugen Crăciun reprezintă " generația de 40 de ani "

Compară cu " generația de 30 de ani " (Ralea, Gafencu, Ghelmegeanu ... ș.a.)

Dar și cu " generația de 25 de ani " (Tilea, chemăriștii ...)

[L.D. Mă interesează abordarea lui din p.d.v psihologic,

poate găsesc în ea o caracteristică a mentalităților românești care ,

după entuziasme euforice și solidarități "naționale" ,

cade în plictis , apoi în negare , apoi în uitare și contestare .

Discursul lui patetic, o reacție "jignită" , dar "politicoasă" la :

criticile desconsiderante ale ardelenilor, basarabenilor.... față de regăteni ;

ale "junilor" față de oamenii mai vîrstnici ;

ale neofiților față de cei cu experiență ;

ale noilor politicieni ... față de făuritori .

Dar , recunoașterea lui pentru trecut este fugitivă , de circumstanță .

Întră direct în critica oarbă și pătimasă , de negare a politicii liberale, a primilor 10

ani. O beție de cuvinte și invective, cu avalanșă de lucruri spuse și răspuse,

excitat de aplauzele colegilor...dacă n-aș fi istoric care trebuie să rămînă "rece"...

de mult nu l-aș mai citi și lua în studiu.]

Discurs integral, xerox.În calculator, dispersat problematic, cf.formulelor]

▣ Parlament - Guvern (Vezi la Parlament)

Între **atributele parlamentare** cel mai cu bunăvoință recunoscut este **"dreptul de a vorbi"** . Alături de această literatură de ocazie, **activitatea guvernelor își urmează cursul pe căi proprii**

Crăciun /' 30 nov. 29

▣ **Generația de 40 ani.**

La Mesajul de iarna trecută, colegul și prietenul **Ralea** vorbea

"în numele" generației de 30 de ani " [L.D. vezi la 28 dec.'28]

El vrea să vorbească "nu ca **reprezentant al generației de 40 "**

ci "ca un om din această generație".

Între ceea ce cred , simt și gîndesc cele două generații ,

nu există deosebiri, decît ca "stare sufletească. "

Colegul Ralea, într-o improvizație de avînt, care îi stătea așa de bine și pe care nu ați putut-o uita, se lua piept la piept într-o luptă cu partidul liberal , și-i azvîrlea în față clocotul de indignare al acelei Românie de după război, care vrea politică curată într-o țară nouă "

Revolta lui este aceeași, cînd se uită înapoi, dar se uită și înainte , și atunci are sentimentul că ... **"drumul meu, drumul unora dintre noi, este ceva mai scurt."**

Vrea să explice , doar , **"timpuri și fapte cari stau la baza alcătuirii sufletești cu care a venit generația sa în politică."** (p. 98)

Crăciun /'29

▣ **Recurs istoric :Vechiul Regat . (Vezi la Etică, mentalități)**

Timpurile nu sunt prea depărtate ... **Domnii din Ardeal și dnii din Basarabia ,** care asistă în această țară întregită la ceea ce s-a petrecut după război,

trebuie să știe că " în idealul nostru, în inima noastră, mai presus de orice , mai presus de religie, mai presus de familie, am pus unirea , am pus unirea tuturor românilor " (aplauze la PNȚ)

"Această unire, care ni se părea atunci un ideal îndepărtat și greu de realizat , s-a împlinit. Sunt numai 10 ani de atunci și vă rog, dlor,

să căutați cu sinceritate și să răspundeți cu francheță , dacă sentimentele de atunci se potrivesc cu stările de astăzi, sau ,mai just,

dacă stările de astăzi se potrivesc cu sentimentele de atunci ."

Mărturisește cu bună credință că

înțelege dezamăgirea fraților din Basarabia și Ardeal, la prima lor cunoștință cu Regatul român , în urma anilor de război.

" Dar , dlor, simțim și nevoia , simțim și mîndria să le spunem că n-a fost totdeauna așa. Romnia era o țară cuviincioasă,

care își câștigase cu munca de fiecare zi

locul ei în concertul popoarelor europene. [...] (p. 98)

Paritdele politice care conduseseră România aveau meritele lor, fiecare în parte."

Crăciun / '29

▣ **PNL .**

[L.D cam aici se oprește toată recunoașterea lui pentru trecut ;

Intră direct, în **critica oarbă și pătimasă , de negare a politicii liberale, a primilor 10 ani.**

[LD. o beție de cuvinte și invective, cu avalanșă de lucruri spuse și răspuse, **excitat de aplauzele colegilor...**dacă n-aș fi istoric care trebuie să rămînă "rece"... de mult nu l-aș mai citi și lua în studiu.]

Dar a venit războiul, [...]**A venit unirea.**

Ce ar fi putut să fie această **epocă de reîntinerire** a tuturor nădejdlor neamului , **moment unic, în care visul pe care îl credeam irealizabil , s-a împlinit...**

A venit "înghețul din april" , al unor guvernări " egoiste și meschine" ;

trebuiau **mobilizate toate energiile**

care ne veneau de peste Carpați, din **Basarabia, din Bucovina,** să participe la această mare operă ; **trebuia un guvern de unitate națională.** (aplauze prelungite la PNȚ)

Nu s-a putut, și se știe de ce. (Vezi pe larg PNL)

"Marele, puternicul partid liberal, a crezut că poate revendica numai pentru sine sarcina și onoarea de a așeza România nouă pe baze noi.

"N-au exclus din aceste guverne provinciile alipite .
Dvs știți însă ce au făcut din această participare ;
ceea ce au făcut și din marile lor reforme, ceea ce au făcut din legea agrară,
ceea ce au făcut din reforma electorală : **au făcut o parodie și o farsă.**" [LD !!]
" Când Ardealul și Basarabia veneau spre noi ,
purttind pe scuturi eroii care luptaseră și făcuseră unirea neamului,
dumnealor au ales ardeleni pe care Ardealul îi repudia [LD!!] ,
au ales basarabeni pe care Basarabia îi repudia [LD!!!]
și au ales bucovineni pe care Bucovina îi repudia [L.D.!!!] " (p.99)
Ei bine dlor, **politica lui Vintilă Brătianu este politica care a dus la**
desființarea și ruina burgheziei românești ." [LD!!!] (p. 99)
(aplauze prelungite la PNȚ) În două expresii :s-a ajuns , după 10ani de guverare
și de politică "**prin noi înșine**" , la devalorizarea completă a muncii și
[...] la dezbinarea și la suspiciunea între frați " (p. 99-100)
Crăciun / 30 nov.'29

▣ Guvernarea PNȚ . (vezi pe larg la Guvern)

" **Guvernul nostru**, însuflețit de atât de nobile idealuri, **a realizat**, în concepția sa
activă, **sensul revoluționar** al clipei în care venea la cîrmă.
Revoluția, în sens bun și frumos.
Printre altele, **legărura firească dintre guvern și partid.** (p. 101-102)

▣ Partidul

PNȚ este cel dintîi organism politic unitar , din țară.
Bogăția de contraste din el,
nu este obiect de desbinare, ci de **activitate rodnică** :
Basarabeni , extrema stînga a partidului, cu democratismul lor integral ;
/ Ardelenii , cu naționalismul lor neînfrînat, cu credința în virtuțile neamului,
cu spiritul lor de cuceritor, cu sentimentul just al valorii;
/ Regățenii , democrați ca basarabeni și cu instinct național, ca ardelenii ;
Ardelenii și-au format instinctul național în lupta cu străinii ,
regățenii , în lupta cu liberalii .
De aceea le cere înțelegere pentru "ura " față de politica de "tarabă" .
(aplauze PNȚ) (p.102)
Eug.Crăciun / 30 nov. '29

27.) Ion Petrovici (pe atunci PNȚ) , discurs la mesaj, 5 dec.'29

(DAD, Mo. 8 ,șed. din 5 dec.'29, p. 166- 173)
[LD : După reprezentanții atîtor "generații" , iată și vocea oportuniștilor, a fripturiștilor .
chiar dacă acea voce era a unui intelectual de certă valoare, a unui filozof,
foșt ministru al Instrucției publice în guvernul Averescu (1926-'27)]
Petrovici / ' 29

▣ Parlament. Parlamenrarism. (vezi pe larg la Parlament)

▣ Boicotul parlamentar

[**Despre atâtea boicoturi ale PNR / PNȚ , chiar și față de partidul și guvernul din**
care făcuse parte, nici un cuvânt !]
/ Dialogul ceremonios dintre **Parlament și Coroană** (mesajul), **Parlament și Guvern**
(Răspunsul la mesaj) a fost totdeauna "un duel de principii și de învinuiri politice
între diferite partide și grupări . [...] între guvern cu majorități și opoziție .
Perspectiva "sumbră" a discuției mesajului, **prin absența liberală,**
este "un caz de aceeaș psihoză, este aceeaș prejudecată care pornește
de la un **substrat sentimental** nu tocmai bărbătesc. "
"Ei bine, nu, **e cazul să zicem nu este indispensabil.**
Ar fi fost pentru noi mare bucurie ca reprezentanții partidului liberal să fie de față ,
însă indispensabili, nu sînt "
Parlamentul are opoziție ,destul de bine reprezentată ; **Ca membru la majorității,**

el are datoria să contribuie la **înlăturarea atacurilor fundamentale din partea opoziției**, ceea ce **va și face**. (p. 166-167)
Petrovici /29

▣ Mitul PNL . (vezi la PNL)

Mitul partidului liberal încă produce **impresie** în o parte din **conștiința publică**. Aceasta dovedește cât de înrădăcinată este "**obsesia puterii liberale și mitul liberal**."
Petrovici /29

▣ Opoziția PSD (Vezi la PSD)

Pistiner a vorbit în numele partidului său. Nu este cazul să se caute "originalitate", în doctrina sa. "**Originale**" au fost **atacurile** pe care le-a adus **regimului actual**: **că nu este destul de democrat** (cu ex de rigoare: alegerea birourilor camerei ; manevrele regale; legea învățământului)

Armata...

(Vezi la Armată)

Pistiner spune că **manevrele regale** au fost "**nesimpatice masselor**".

"**Ce curioasă afirmație ! El admite alternativele** (înarmare -dezarmare), dar **nu admite ce vrea Pistiner** : ceva "intermediar", adică "o înarmare iluzorie , care să ascundă o dezarmare reală. "

Învățământ

(Vezi la Învățământ)

Pistiner a atăcat guvernul că intenționează să reformeze **învățământul superior și artistic**, în loc de cel elementar.

Fără să cunoască **principiile de reformă ale ministrului** (Iorga ar fi spus că sunt cam "misterioase") **el îl felicită pentru această intenție**.

Concepția socialistă, probabil : **asta ne mai trebuie nouă !?**

- **I. Pistiner** : "Cred că **creațiunea științifică și artistică nu sunt un lux**, mai cu seamă astăzi. După crearea statelor mici , există voci care susțin că "**statele mici nu sunt capabile de civilizație și creatoare de cultură**." [...]

- **Petrovici** : **DI Pistiner, ca cetățean al acestei țări , ar trebui să creadă la fel cu noi**.sau , dacă nu...

"să ne dea voie nouă" să facem "altfel" decât vrea dsa.

[-----]

"Tot așa cum în evoluția istorică , pentru ca să se ajungă la **reflectoare electrice** , a trebuit mai întâi **să înceapă cu opaițe și lumânări** , tot așa , în evoluția individuală , ca să ajungi la **reflectorul puternic de la universitate** , trebuiește mai întâi să-ți deprinzi ochiul cu **lumina de opaiț a modestului învățător**. (aplauze la PNT)
Toți sunt factori de cultură , legați unii de alții [...]" (p. 168-169)

Petrovici /29

▣ Partidul Maghiar . (vezi la Maghiari)

Hegedus Nandor , în numele minorității maghiare, s-a mărginit la o **declarație lapidară**.

El aduce un omagiu tonului obiectiv și documentării sale.

Dar ... are **mari rezerve** față de **concluziile lui Hegedus Nandor**, concluzii care "**au fost servite de multă dialectică ,dar de prea puțină psihologie** ."

Petrovici /29

▣ Opoziția extraparlamentară : PNL, PP (vezi la PNL și Guvern)

Aceste partide **vor să răstoarne guvernul**, considerînd că **regimul politic actual este "o primejdie pentru țară "** , că a făcut **lucruri grave** care trebuiesc sancționate. În ultima vreme, invocă pretextul **dispariției simpatiei opiniei publice față de PNT** , că parlamentul "o ficțiune" ...

Este absolut necesar ca PNT să-și consolideze victoria din 1928,

să devină un regim durabil, să-și realizeze programul .

Căci altfel degeaba a mai fost evenimentul din noiembrie anul trecut ,

degeaba a fost acel succes al democrației ,

dacă este vorba să rămână efemer și dacă ceea ce trebuia să fie o lumină nouă va rămînea în cronică steaua filantă a unui accident politic "

(aplauze prelungite PNȚ.)

(Petrovici este felicitat de membrii guvernului și de majoritari)

I. Petrovici / 5 dec. '29

28.)Teodor Iacobescu (PNȚ,Basarabia, țărănist, deputat Cetatea Albă) , 9 dec.'29

(DAD, MO. 9, șed. din 9 dec.'29, p. 188- 191)

[LD: și T.I., ca întreg **PNȚ**, **neagă** vreun merit politic **guvernelor românești** în primul deceniu al României Întregite.]

Iacobescu /'29

▣ **Monarhia** (vezi la **Monarhie**)

[...] **Basarabia**, păstrează tradiția adânc monarhică și iubirea adâncă de brazda strămoșească.

Iacobescu /'29

▣ **Țăranul basarabean** (Vezi la **Țărănism**)

): "Cu gândul de a aduce o clarificare a situației politice, în ce privește mai ales **Basarabia**, îmi fac o datorie ca,):în haosul politic ce se manifestă zi de zi în țara noastră, în vălmașagul acesta de lupte, în care **nu răsar** aproape niciodată **adevărul**,): în luptele acestea între frați deseori, unde **noi nu vedem iubirea** ce trebuie să-i lege strâns ,îmi fac o datorie de a aduce o lămurire a lucrurilor spre a nu se mai face confuzie în viitor ."

/ "**Țăranii din Basarabia** , cari au stat o sută de ani sub stăpânire vitregă , acești plugari a căror țară a făcut parte din < puscăria popoarelor > ,

la acești țărani în totdeauna în acești ani, a fost **tendința de a se elibera și de a se ridica la viață sub opresiunea unui dușman stăpânitor** ,

care **n-a înțeles sufletul** și care niciodată **n-a ținut seama** de năzuințele sale,

/ "**Acest popor de plugari răzeși** , falnici urmași ai **plășilor voievozilor** noștri, acești oameni a căror **viață pare întunecată**, dar care au **sufletul plin de iubire** și care sunt totdeauna **sinceri și loiali** ,

acești cetățeni au adus contribuția țării întregi prin lupta zi de zi , pe care ei au dus-o în ultimii ani spre a face ea,

): în locul politicianismului meschin, în locul arbitrariului , **să domnească dreptatea , respectul legilor și libertatea ."** (p. 188)

Iacobescu /'29

▣ **PNȚ / Pericolul comunist** (vezi la **PCR**)

" **Basarabia** a mai scăpat **Parlamentul** acesta și de rușinea de a avea **comuniști** într'însul , cu toate că se aruncă totdeauna , s-a aruncat mai ales în trecut,

):**insulta** aceasta **Basarabiei și partidului nostru**, că acolo ar exista **bolșevism** și că partizanii noștri de acolo ar fi **exponenții comunismului**.

Iacobescu /'29

▣ **Retro-Basarabia 1917-1918**

[LD: și eu am citat din acest document , în martie 1991, la Chișinău, la oamgiera Unirii în Parlamentul Moldovei, și parlamentul m-a aplaudat iar Snegur m-a felicitat !!!]

[L.D.Scrisoarea soldatului, în sine , este foarte interesantă, desigur autentică, dar ... faptul că **Iacobescu o pune în circuitul documentelor parlamentare** , este lămuritor pentru ceea ce , în epocă, **s-a etichetat drept " bolșevismul" basarabenesc** (dar **antianarhismul** lor). De aceea o preiau]

Pentru a înțelege situația politică din Basarabia, consideră necesară o evocare a **anilor revoluției din Republica Basarabeană**, care,"sub cuvînt că dorește autonomie , ținea cu orice preț să scape cu o clipă mai curînd , de sub **stăpînirea anarhică** a aceloră cari introduseseră în imediata apropiere ,**un regim poate mai rău și mai vitreg**

decît vechiul regim sub care a stat această provincie.

" **Neamul nostru din Basarabia dorea , cu o clipă mai curînd ,**

unirea definitivă cu România, întrucît toate aspirațiunile acestei provincii

se confundau cu aspirațiunile fraților lor de peste Prut ,
cu cari, ei au avut afinitate de neam, și cu care au păstrat neștirbite
legăturile sufletești dealungul acestor 100 de ani. "
"Și acești țărani, oameni simpli, cu mâinile bătătorite de muncă,
acești oameni car n-au fost dogoriți de flăcările curate ale cărții ,
acești oameni cari n-au fost conduși de intelectuali,
așa cum au avut parte frații noștri din celelalte provincii ale României ,
acești țărani, încă din zilele acelea din 1917, arată în scrisorile lor, în manifestările lor ,
prin gazete , arată dorința vie de a-și vedea odată neamul întregit."
Nu poate uita cuvintele unui țăran , umil soldat din Odesa, care scria în 1917 :

< Basarabia noastră să fie autonomă și să se ocîrmuiască singură,
prin deputații ei aleși în Sfatul Țării .

Destul ne-au hărțuit străinii și împărații de ne-au dat de rîpă.

[deci autonomie]

Și zacoanele (legile) noastre să fie zacoane moldovenești și cu dreptate ,
nu țîlhărești ca la sălbatecii noștri stăpînitori de pînă acum.

[deci independență]

Că rusu acum și-a arătat năravu : nimeni în lume și niciodată
nu s-a făcut așa de rîs ca dînsul; acum cînd a primit slobozenii
și a căpătat puțința să se facă om, dar el s-a făcut dobitoc.

[deci contra anarhismului]

Nu vă arucați la pămînt ,fără știrea Comitetului ! [dar pămîntul împărțit !]

Și nu stricați,oameni buni, casele boierești , căci ele pot fi întrebuințate
pentru școli și alte trebi obștești .[dar casele confiscate !]

Nu dați foc la pîinea boierească , căci ea ne trebuie nouă, ostașilor ,
și le trebuie și muncitorilor de la fabrici .[dar pîinea luată !]

Nu vă potriviți nebunilor cari vă îndeamnă la prădăciune și siluire ;
cu parul și cu hapca nu se face dreptate obștească">

[dar pe cale revoluționară , da !]

[L.D.: Exagerez ,oare ? atenție! Moldova lui Ștefan , nu regatul unit al României ! să fie
o simplă metaforă "istorică"? o înțepenire la timpul în care făceau parte din Moldova ?să
fie o sărire peste Unirea Principatelor ?

Trebuie meditat la acest "arhaism" perpetuat în mentalul basarabean.]

"[...] să nu uitați că , acești exponenți ai Basarabiei ,
care se găsesc în mijlocul dvs. fac o mare cinste Parlamentului ,
întrucît au fost frați ale căror suflete au tresărit la unison cu sufletele dvs.
în vremurile turburi ale revoluției și prefacerii așezămintelor țării noastre."

(aplauze PNT) "Nu trebuie să uităm că la 3 martie 1918, înainte de a se desăvîrși
Unirea,la Bălți, 18 țărani, membri ai Consiliului județean,în frunte cu prietenul și colegul
nostru Costache Leanca, făceau prima Moțiune prin care cereau, cu un moment mai
degrabă, unirea Basarabiei cu Patria Mamă ." (aplauze la PNT)

Spunea Moțiunea lor : <Propunem la glăsuire dorința noastră arătată mai la vale ,
de a ne uni cu țara noastră mamă , România ; hotărîm în numele ținutului
nostru Bălți, să ne unim din nou cu scumpa noastră țară, România;
voind să împărțim cu ea frățeste tot norocul și nevoile vieții noastre
viitoare, ca și în vremile Moldovei lui Ștefan cel Mare . > (p. 189)

Iacobescu /'29

▣ Regimul românesc în Basarabia.

▣ PNL / PNT (vezi la Guvern)

[L.D. face un demers comparativ, cu delimitări echivoce, partizane]

"Noi ,dlor , care stăm departe , acolo , în mijlocul acestui neam,
ținem ca și de astă dată să arătăm grozava deosebire ce a existat
în timpul acelor zece ani cît au stăpînit celelalte partide această țară și
cum s-a batjocorit sufletul cinstit și curat al basarabenilor,
și să arătăm marea deosebire ce este între ceea ce a fost ieri
și ceea ce este astăzi în Basarabia. (p. 190)

Iacobescu /'29

▣ Minoritățile . _____ (vezi la Minorități)

[LD : mai radical decît minoritarii ! Vezi mai sus declarațiile Petrovici-Willer]

Să se aducă cât mai curînd **Legea pentru recunoaşterea drepturilor minorităţilor**. Spre deosebire de **PNL**, **PNŢ nu trebuie să cadă în greşala de a socoti că "prin asupriri, că prin silnicie, vom putea cîştiga, nu iubirea dar cel puţin respectul acestor minorităţi."** (p. 190)
Iacobescu /'29

▣ Starea de asediu.

În numele "**blînzilor plugari**" din Basarabia, care au respins cu cerbicie "**ideea anarhică bolşevică**",
cere să se suprimă cît mai grabnic starea de asediu din Basarabia şi din toată ţara.
"trist vestigiul" al regimurilor trecute, care "apasă pe conştiinţa noastră "

- **Iuliu Maniu** (prim ministru) : Cere voie să facă o precizare.

Iacobescu a cerut **desfiinţarea** stării de asediu în Basarabia.

Dar el trebuie să ştie că ea a fost ridicată, şi a fost menţinută doar pe o distanţă de **10 km**, dealungul graniţei.

- **Iacobescu** : recunoaşte că este adevărat... dar ... **aceşti 10 km** adesea se întind pe **25 km** dealungul Nistrului,

unde se găsesc doar **sate moldoveneşti**, care suferă rigorile cenzurii,
şi se întâmplă **dese conflicte cu soldaţii grăniceri**, care-i îndîrjesc pe ţărani.

Şi aşa "noi nu vom putea opri niciodată" **contrabanda sau intrarea agenţilor sovietici** .

Orice măsuri s-ar lua, fatal se vor strecura... (p. 190-191)

"Noi nu suntem mercenarii unui partid politic [?!] ;

noi nu suntem **agenţi în seviceiul unui tiran [?!]** ;

noi nu suntem **plătiţi pentru a împila muncitorimea producătoare [?!]**

, ci noi suntem **porniţi spre luptă** , în care

credinţa noastră se confundă cu **credinţa norodului**." (aplauze prelungite la PNŢ)

"Avem mulţumirea sufletească , şi o spunem cu mîndrie, **că pretutindeni,**

ţărani noştri, plugarii din Basarabia în special,
ne urmează cu aceeaşi credinţă ca şi în trecut " (aplauze la pNŢ)

Iacobescu /'29

▣ Administraţia românească.

Sunt posibile , şi în regimul PNŢ, unele abuzuri şi ilegalităţi, săvîrşite defuncţionarii regimului trecut, dar nu trebuie să se arunce oprobriul asupra **guvernului**, pentru că " am moştenit [...] epave ale vechiului regim" ,

care nu sunt identificate totdeauna." (p. 191)

Iacobescu /'29

▣ Guvern / Opoziţie .

/ "**Ţara** ne-a chemat la **muncă**; ţara ne trimite astăzi la **luptă** ;

[...] Să continuăm marea luptă pentru cucerirea sufletelor şi înnobilarea lor.

Să înlăturăm politicianismul, arbitrarul şi călcarea legilor.[...]

să chemăm naţiunea la **muncă constructivă** . [...]

să facem din această ţară, **un sfînt altar**, în care să vină fiecare cu luminiţa lui " (p. 191)

T.Iacobescu/ 9 dec. '29

29) **I.Vasilescu-Notara** (PNŢ, Ilfov), discurs la mesaj, 10 dec.'29

(DAD, MO, 10 şi 11 şed. din 10 -11 dec.'29, p.209- 210; 217)

▣ Retragera opoziţiei din Parlament (Vezi la Parlament)

30) **Mişa Vasiescu** (PNŢ, ţăran, Timiş -Torontal)

(DAD, MO 11, şed. din 11 dec.'29, p. 238-?)

/ Regretă că i se dă cuvîntul la o oră atît de tîrzie;

este prima oară cînd la tribuna Camerei, vorbeşte un simplu plugar.

El a citit toate marile discursuri - Iorga, Petrovici, Şeicaru, Lupu ş.a -
şi recunoaşte că el nu se va putea ridicala acel nivel.

A constatat , însă , că există deosebiri de vederi între ei;
între parlamentari și miniștri ; (de ex. între dr. Lupu- Iuliu Maniu- Madgearu)
"Eu vă mărturisesc că în țara românească, pînă în prezent,
din cîte guverne s-au perindat, nu a existat nici un guvern care să facă măcar a
patra parte , din ceea ce a făcut guvernul actual, pentru toate clasele sociale ale
acestei țări " (aplauze) (p. 238)

31.) Virgil Madgearu (ministr.Finanțe), răspuns la Interpelare,12 dec.'29

(DAD, MO.12, șed. din 12 dec.'29, p. 243- 248)

Madgearu / '29

▣ Conduite PNL / PNT (vezi pe larg la Economie și Legislație)

[LD: rezultă că PNL era îngrijorat de soarta acestor instituții de credit.]

Maniu și Mihalache au primit în audiență delegația Creditului Funciar Rural,
care și-a prezentat doleanțele , hotărîndu-se o comisie mixtă care să le studieze.

Spre mirarea guvernului, ziarul "Viitorul" a publicat un Comunicat de "răzvrătire"
împotriva Legii Creditului Rural Românesc și alte legi economice, (iul.'29) ,

PNT nu împărtășește această "concepție de distrugere" ,
deoarece a venit la putere pentru a însănătoși toate instituțiile "bolnave". (p. 243)

Legea din iul '29 , nu s-a făcut dintr-un spirit meschin de răzbunare,
atacînd instituții de interes obștesc.

PNT luptă "deschis" în politică, nu în "beciurile băncilor".(aplauze PNT)

Legea nu este o lege de "persecuție politică " , ci impusă de grave necesități.

"Suntem acuzați de o supralegiferare " Crede cineva că am făcut-o din dorința
de a-și vedea numele în M-Of., autori la "duzini de legi" !?

"Am legiferat sub imperiul necesității de a reconstrui un Stat amenințat cu
prăbușirea " (aplauze PNT) Cazul Creditului Funciar Rural este o dovadă. (p. 245)

(explică detaliat situația creditului agricol -vezi la Economie)

Creditul Rural Românesc

): "[...] numai aceia care nu văd, care nu văd, pentrucă nu au văzut niciodată,
sau care nu văd, pentrucă sunt oameni de rea credință,numai aceia ar putea să afirme,
fluturînd ca totdeauna, tricolorul național,

că trebuie să așteptăm pînă vom putea avea un capital național,
pentru ca să-l aruncăm și să devină mănos pentru agricultura țării." (p. 246)

(aplauze PNT)

Madgearu /'29

▣ "Cooperația" / Băncile Populare / CRR

LD: unul din cele mai amenințătoare discursuri rostite de Madgearu la adresa PNL .
Furie? Frică ? Miza reformelor sale ?Cheia luptei pentru puterea economică?

Neputința și eșecul politicii sale economice ?

Din păcate, eu nu mă pot pronunța cu competență economică.

Dar, din p.d.v. politic, situația seamănă cu cea din toamna 1928, numai cu roluri
inverse.Consider momentul o "Albă Iulia" în versiune liberală .]

Agricultura țărănească are nevoi "specifice"de credit -

"o știm noi mai bine decît ei cari nu au nici un contact cu dînsa "

."Pentrucă noi întemeiem creditul țărănesc pe cooperație,

pe care voim să o vedem însănătoșită,pe care voim s-o vedem întărită."

Prin aceasta , voiește PNT să distrugă reforma agrară ? (cum spun adversarii)

pentru că voiește să pună la îndemîna țăranilor ...

credite ieftine, știință de carte , unelte bune ?

" Reforma agrară noi am făcut-o. [L.D. !!!]

Ei au legiferat-o strîmb, și dacă noi [P.T.?] n-am fi exercitat impulsioni

din afară [?]? și control dinăuntru [?]?

legea agrară ar fi fost și mai strîmbă decît este astăzi.

Și dacă legea agrară ar fi fost aplicată de noi, ea nu ducea nici la abuzurile
exproprierii , nici la abuzurile împrumutării. " (aplauze la PNT)

Virg.Madgearu / 12 dec. 29

32.) Iuliu Maniu (prim ministru): Guvernarea. (deoseberi PNL- PNȚ; succesiunea)

Completare la discursul lui Madgearu, 12 dec. '29

(DAD, MO 12, șed. 12 dec. '29. p 248-251)

[LD: Este printre puținele discursuri în care Maniu se ocupă de probleme economice. Discursul întreg, xerox. În calculator , dispersat problematic. Titlurile , sublinierile, colorarea, parantezele , îmi aparțin]

▣ Declarația PNL.

După "luminoasa" conferință a lui Madgearu, "nu ar mai fi de lipsă" să ia cuvîntul, dar o face din "deferență" față de deputații interpelatori (care i s-au adresat și lui).

Roagă deputații și opinia publică să nu fie "îngrijorați" de Declarația PNL [...]

Încercarea criminală a PNL să distrugă acest credit nu l-a "emoționat".

" Conștiința politică a acestei națiuni, demnitatea de Stat, [...]

conștiința social-economică a populației [...]

nu vor lăsa pe acest partid liberal să distrugă realizările noastre

de adevărată refacere a vieții economice a țării, a agriculturii

și în special a țărănimii." (aplauze prelungite, repetate , ovații)

"Dl prof. Iorga, într-o strălucită cuvîntare rostită acum cîteva zile [vezi la]

a arătat că, în realitate, de la război încoace , în țara noastră,

a fost de fapt o dictatură, reprezentată și pusă în practică

de guvernul partidului liberal." (aplauze prelungite)

Maniu /'29

▣ Nelegitimitatea declarației PNL

"Este ilegal acest Parlamnt ? **A fost** oare partidul liberal **alungat** de la putere în anul **1928**, printr-o **lovitură de stat** sau printr-o **revoluție** ?

N-a fost partidul liberal **alungat** de la putere prin **consecințele incapacității sale ...**

(aplauze prelungite , repetate, ovațiuni) recunoscute și formal prin **demisiunea** pe care guvernul său a prezentat-o în forma cea mai **constituțională** ?

(Ilaritate aplauze prelungite) (p. 250)

Maniu /'28

▣ Legitimitatea PNȚ

[LD: dar ce a fost toată campania începută la Alba Iulia ? **Nu spuneau chiar ei că a fost "revoluție " ?** "S-a produs **demisiunea guvernului liberal** și **a fost chemat** la guvern

partidul național-țărănesc. Întreb pe oricine : **s-a întîmplat** această schimbare cu **vătămarea vreunei forme constituționale** , s-a făcut aceasta prin **revoluție** sau printr-o

lovitură de Stat ? Nu s-a produs această chemare la guvern prin Coroană ,

factorul constantituționalicește în drept ? Sigur că da."

"Am sta noi la guvern, măcar un ceas, fără **a convoca Corpurile legiuitoare** ?

Nu. Am apelat la națiune, ca să sancționeze această schimbare ,

care s-a întîmplat în guvernarea țării."

/ **"Acest Parlamnt a fost oare convocat de un factor ilegal ?**

N-a fost convocat acest parlament prin Decret Regal,

respectîndu-se formele cele mai strict constituționale ?

Stăm noi aici în baza unei **lovituri de Stat**, sau a unei **voințe în mod revoluționar**

manifestate ? Evident că nu și acest parlament a fost convocat in excepțional."

Alegerile cari ne-au adus pe noi aici, nu au fost oare **făcute în formă legală** ?

Au fost făcute **nedrept**, prin **siluiri**, prin **furt de urne și jandarmi** ? **(aplauze, ovații)**

/" **Așa dar ,nici o excepție, nici un viciu nu poate fi ridicat în contra legalității acestor**

Corpuri legiuitoare ."

(p. 250)

Maniu /'29

▣ Rotativa ?

Energiile neamului românesc sunt **"vii, multe și nesecate."**

Din ele **se vor găsi** cu prisosință **"patrioți mari , oameni inteligenți și pricepuți ,**

cu devotament și cu spirit de sacrificiu, în tot cazul **lipsiți de capricii și prejudecăți ,**

complet **dezinteresați**, care să ia locul partidului liberal în mecanismul **alternării**

vieții noastre de Stat " (Ovațiuni furtunoase și îndelung repetate ;

majoritatea , în picioare aclamă îndelung)

- Voce PNT : dl prof. Iorga ! (Ilaritate)

- Iorga : "Frica vă face cumiți!" (Ilaritate)

- Maniu: "Vom face ca prin politica noastră de adevărată iubire pentru țară și pentru așezămintele sale, și prin politica de mari reforme , să încheptăm istoria acestui neam și să încopciăm în mod constant munca binecuvântată a generațiilor trecute , de munca mare și înălțătoare pentru neam și generațiilor cari ne vor urma " (p. 251)

(Ovațiuni furtunoase și îndelung repetate ;

majoritatea , în picioare aclamă îndelung,se cere afișarea discursului)

Iuliu Maniu '29

33) N.Ghiulea*(PNT, stînga țărănistă, deputat de Cluj) , 12 dec'29

(DAD,MO 12, șed. 12 dec.'29, p. 252-264)

[LD : Interpelările privind incidentele de la Lupeni - Ghiulea, Fagure, Bogdan,

Flueras fusese lansate la 27 nov. (DAD, Mo. 4. șed. din 27nov.'29)

L.D.atenție! vorbește după discursurile lui Madgearu și Maniu, din aceeași zi , față de Declarația PNL, care atacase sever politica guvernului Maniu.

Trebuie leagte cu acestea.]

* **Notă.** Ghiulea este prof. de "Politică socială", militant în această materie,

raportor pentru partea socială a **Programului PT** (congresul 1924) ,

redactor al al părții sociale din **Programul PNT** (congresul 1926).

A lucrat și la ministerul Muncii, dar nu știu exact cînd .

Prieten cu Lupu , de care s-a despărțit la fuziune.

- **Șt.Cicio Pop** : dă cuvîntul deputatului Ghiulea, să-și dezvolte interpelarea adresată ministrului Muncii [I.Răducanu] și ministrului de Interne [Vaida-Voevod], în legătură cu conflictul din 6 august 1929, la Lupeni.

Ghiulea / 27nov.'29

▣ **Semnificația interpelării**

" Opinia publică nu se poate împăca cu o asemenea concepție socială.

Partidul național-țărănesc nu se poate sustrage de la datoria sa de partid democratic , de a rezolva astăzi problema muncitorească ce se pune în toate regiunile miniere și izolate și pe care nici un alt partid nu o poate rezolva din cauza intereselor lor comune cu acelea ale întreprinzătorilor minieri." (p. 41)

Cere lămuriri privind conflictul sîngeros din 6 august , de la Lupeni.

Adresează interpelarea lui Maniu, pentru că consideră că

"acest conflict depășește cadrul unui conflict obișnuit de muncă sau cadrul unui conflict comun între o populație răsculată și autorități.

Aici este o problemă complexă cu reflexe economice , sociale, politice și morale,

o problemă care dăinuiește de mult, care este neconținut amenințătoare ,

o problemă față de care partidul național-țărănesc, și-a luat angajamente formale că o va soluționa.

Interpelarea lui nu este contra Guvernului

(cu care el a fost solidar toată legislatura);

nu este o nemulțumire sau animozitate "personală"

(pentru că el a fost folosit din plin și este mulțumit),

ci este pur și simplu făcută pentru ca să putem mărturisi ,ca partid,

că am greșit, că ne recunoaștem greșala, și să făgăduim repararea ei.

Trebuie să nu stăruim în rău [...] " (p. 253)

Ghiulea /'29

▣ Lupeni '29

▣ Implicări politice

A crezut de datoria sa, să se pronunțe în problema Lupenilor , în cunoștință de cauză,

în interesul superior al PNT, pentru ca să nu vină cineva de la alt partid,

să facă o imputare partidului și guvernului "[...] [...]

Mărturisește că i-ar fi greu să nu spună adevărul în această problemă,

pentru că "lămurirea chestiunii Lupeni este în interesul superior al Partidului național-țărănesc ; este vorba de una din problemele de existență ale partidului [...]
e vorba de onoarea și de viitorul partidului nostru ."

"Cu toată modestia , am dreptul să vorbesc de existența partidului național-țărănesc , fiindcă am contribuit în chip efectiv la formarea lui.

Mi-am jertfit interesul personal , mi-am jertfit prietenii cari îmi erau scumpi ,
dr.Lupu poate să o mărturisească, pentru a-mi putea aduce la îndeplinire
gîndul socotit de mine salvator pentru situația politică a țării :
unirea partidului național și țărănesc. "(p. 252)

Ca omagiu democratic pe care îl datorează socialiștilor,

PNT apără, astăzi, interesele muncitorimii.

Dacă **PNT** nu-și respectă ideologia, dacă nu-și îndeplinește programul,

dacă nu respectă ceea ce a făgăduit tuturor claselor sociale, nu va putea trăi."

Ghiulea /'29

▣ Independența parlamentară.

[LD.atenție! ce introducere, ce aluzii,ce "pregătiri" , pentru a nu deranja guvernul și
partidul ! Nu știu dacă din sinceritate sau ipocrizie !]

A citit în presă, în unele jurnale democratice, că "ridiculizau independența
parlamentară" ; că somau pe președintele Maniu "să intre în ordine"
(insultîndu-i sentimentul democratic, că ar putea înăbuși glasul Parlamentului !) ;

"Ar fi curios ca într-o țară democratică și avînd la cîrmă un partid democratic,
să fie cultivată lingușirea, astăzi, cînd Mussolini , îngrozit de influența nefastă
pe care lichelismul a avut-o asupra sufletul poporului italian, protestează în Parlament,
înfierînd lichelismul și cerînd o discuție liberă, cinstită și obiectivă."

"De aceea nu trebuie să gîndească nimeni că un glas care are de spus
ceva de conștiință , în interesul neamului , sau al partidului său , poate să fie
împiedicat s-o facă ,aci, în acest Parlament ." (aplauze la PNT)

" Evident, noi suntem de un an la guvern, și recunoaștem ,avem și vina noastră;
dar alții au guvernat țara 9 ani de zile și puteau să facă dreptate, dar n-au făcut-o.[...]

Ghiulea /'29

▣ Adunarea de la Alba Iulia (6 mai'28)

[L.D. În cadrul Interpelării privind Lupeni'29 , vorbind despre inspectorii muncii care
nu-și făcuseră datoria față de muncitori, "demască" un inspector general al muncii ,
cu calități de "polițist" , care trimitea un Raport (către Ministerul Muncii, Siguranța
generală, Corpul VI Armată) despre Adunarea de la Alba Iulia , din 6 mai 1928 ,
în care aducea "învinuiri nedrepte" la adresa PNT .Citează din acel Raport]

<Partidul Socialist încheiase un pact de propagandă cu cel național-țărănesc,
în vederea Adunării de la Alba Iulia. Reprezentanții partidului național-țărănesc din
Valea Jiului au întreprins o propagandă foarte largă printre muncitori,
ca să meargă la Alba Iulia. Propaganda a fost extrem de demagogică ,
făcîndu-se muncitorilor tot felul de promisiuni irealizabile și ațîțînu-i .
S-a spus muncitorilor că, la Alba Iulia,va fi adus la putere partidul național-țărănesc,
că nu va mai exista acest contract colectiv [din 1926],
nu vor mai exista legile în vigoare, nu va mai exista însăși Constituția
și că muncitorii și țărani vor stăpîni totul.

Cum ? Nu-i interesa pe acei propagandiști, căci ei se mărgineau numai să ațîțe
lumea și să o pună pe drumuri . Rezultatele le erau nu numai indifferente,dar erau
inconștienți despre ele. Agenții comuniști sub firmă național-țărănistă,au pătruns în
massele muncitoare, le-au fluturat mirajul fericirii comuniste,care ,de altfel,
se potrivea și cu propaganda agenților național-țărăniști inconștienți,
și au pus massele în adevărată stare de revoluție [...]

Toate acestea le-am dedus din afirmațiile muncitorimii care ne comunica ce li s-a spus
înainte de Alba Iulia, la Alba Iulia și cînd s-au întors de la Alba Iulia .[...]

Pretutindeni muncitorimea afirmă că acum este la putere, că legile vechi au dispărut
și că așteaptă comanda noilor conducători,la îndemnul cărora a depus jurămint că
va merge asupra Bucureștiului .

Rămîne însă cert că greva este datorită nu numai propagandei deșănțate a
politicianilor național-țărăniști și agenților comuniști [...]

Au cerut să fie îndepărtați

cîteva supraveghetori din mină ,cari de sigur îi persecutau [...]

Muncitorimea a fost instigată și organizată pentru rebeliune cu luni de zile înainte.

[...] **Agitatorii principali sunt :** [urma numele lor]

Toți aceștia au fost arestați ,au suferit schingiuri și închiși la Sibiu.[...]

Toți aceia cari au fost arestați cu ocaziunea mișcărilor din mai și iunie, f
iind puși în libertate, au revenit în Valea Jiului, și făcînd pe martirii ,
întreprind o intensă propagandă între muncitori, ațîțindu-i contra întreprinderilor și
societăților.**Acești oameni reprezintă un real pericol.** [...]

Numai instrucțiunile guvernului și tactul și priceperea autorităților
au putut aduce liniștea în Valea Jiului [...] > (p. 261-262)

Ghiulea /'29

▣ Deculpabilizarea PNT

**" De această mentalitate a administrației ,cum am spus, nu suntem noi de vină.
În 9 luni nu noi puteam s-o schimbăm. "** [...]

**" În țara noastră, patronii sunt așa de puternici,sprijinul Statului este atît de mare,
organizațiile muncitorești sunt atît de slabe,încît este cu neputință a-i lăsa pe
muncitori la libera tranzacție cu patronii asupra contractului colectiv."**

**"Acolo unde patronul este prea puternic, unde muncitorul este rob și supus
tuturor neajunsurilor și ilegalităților din partea patronilor,acolo Statul trebuie să
intervină.Și intervenția Statului în ce privește în special Valea Jiului,este necesară,
eficace, îndreptățită."** [...] [...]

**"Suntem datori să rezolvăm această problemă, fiindcă PNT și-a luat angajamentul
de onoare față de muncitorime că-i va apăra interesele ;
suntem datori față de minerii care au venit la adunarea de la Alba Iulia
și căroră le-am făgăduit că le vom face dreptate."** [...] [...]

" Să ne mărturisim greșala, căci păcatul mărturisit este pe jumătate iertat.

**Nu greșala este condamnabilă, ci stăruința în ea. Mărturisim că am greșit , că nu am
prevăzut în Mesaj făgăduința rezolvării problemei muncii în mine, ceea ce datorăm
muncitorilor.[...]"**

Ghiulea: Lupeni'29

34.) Ion Răducanu (ministrul Muncii) , răspuns lui Ghiulea, 12 dec.'23

(DAD, M O. 12 , șed. 12 dec.'29, p. 264-265)

**[L.D :Micul discurs al lui Răducanu ,a fost stupefiant! A respins orice vinovăție,
a pomenit de cîteva măsuri penibile , nu a spus nimic despre tragedia de la Lupeni,
și a rostit cîteva vagi directive "doctrinare" ale PNT,printre care "pacea socială "
și ,pentru toate,.....a fost aplaudat de "majoritatea" PNT]**

A considerat interpelarea lui Ghiulea, un fel de " spovedanie" a unui om onest.
Așa că nu este de acord cu el ,că "guvernul trebuie să-și recunoască vina."

(vezi la **Muncitorime**)

**"Dar ca să ni se spună că vina este a guvernului ,și mă doare ca s-o mărturisesc,
pentru că în Mesaj nu s-ar fi pomenit expres de nenorocirea dela Lupeni,
ca și cum Mesajul ar fi un fel de anale a faptelor foarte importante politice,
cred că este o acuzație neîntemeiată "** (aplauze PNT)

**" [...] noi facem o politică socială activă pornită dintr-o ideologie care nu se găsește
între zidurile mucegăite ale birocratiei ; avem de luptat , în orice direcție, spiritul nou
luptă cu cel vechi .Regret foarte mult cînd spiritul vechi,ia cîteodată masca spiritului
nou. Însă lupta aceasta între două lumi, lupta aceasta ceas de ceas,trebuie să o
ducem cu tot elanul . Sunt sigur că , peste toate durerile de azi,cu toate frămîntările de
acum,vom învinge și vom răzbi către pacea socială."** (p. 64-65)

(Aplauze prelungite, îndelung repetate , la PNT)

I.Răducanu-Lupeni '29

35.) N.Bogdan (PNT, deputat Hunedoara),Interpelare:Lupeni'29, 12 dec.'29

(DAD, MO 12, șed. din 12 dec.'29, p. 265- 274)

**[L.D.: Discursul, în întregime,xeroxat.În calculator, dispersat problematic.
Titlurile, sublinierile, parantezele,colorarea, îmi aparțin**

Întreg discursul său și intervențiile lui **Mirto**, au fost centrate ,în fond, pe **apărarea lui Rosvan**,și cred că erau și în asentimentul lui **Maniu**, care intervine decisiv.]

Bogdan /'29

(Vezi pe larg la **Muncitorime**)

Ca reprezentant al jud.Hunedoara, unde s-a întâmplat nenorocirea de la **6 august**, s-a simțit obligat să facă o **interpelare**, pentru a pune capăt știrilor publicate în ziarele românești și minoritare că **"măcelul de pe Valea Jiului se datorește, în mare parte**

activității fostului prefect Rosvan." * (p. 265) Vrea să scoată la iveală pe **"adevărații vinovați"** care , cu siguranță, **vor nega vinovăția lor.**

- **Lotar Rădăceanu** (duel oratoric cu Bogdan) : Ai fost acolo?;discursul lui Bogdan este "humorist" ; cuvîntarea putea să apară în revista "Pardon! " ; ești enciclopedist!;

* **Rozvan** s-a născut dintr-o veche familie românească, de **români-macedoneni** din Salonta-Mare.Pentru că se bîrfise că nu este român, Bogdan are certificatul său de naștere,și-l oferă spre cercetare :Ștefan Gheorghe Rosvan.

S-a căsătorit cu o româncă dintr-o familie aleasă.A luat parte activă la lupta pe care a dus-o **tinerimea română în 1894**.Bogdan are și un nr.din "Pesy Hirlap", unde printre tinerii semnatari ai **Memorandumului**,sunt: Iuliu Maniu, Vlad și **Ștefan Rosvan.**

În 1903, în **casa lui Rosvan din Ilia**, s-a hotărît **spargerea pasivității** și plasa sa Ilia-Dobra, a ales pe primul deputat român ,dr Aurel Vlad.

În 1906,însuși dsa era **candidat al PNR.** (p. 273)

Bogdan /'29

▣Contractul colectiv , 1926

): Contractul colectiv din 1926 a fost încheiat de **sindicatul din Valea Jiului**, condus de **Eft.Gherman** .Acesta nu a ținut cont de "interesele muncitorești" , și a încheiat contractul cunoscut-

Lui avem a-i mulțumi de "nenorocirea " de la Lupeni !

- **Eft.Gherman** : cere cuvîntul în **"chestiune personală " ...**

- **Bogdan** : a renunțat la alimentele în natură (le înșiră:făină, untură, cartofi etc) la minimum de existență ; la ștergerea vagoanelor ;la salariul minim ..

(Sgomot, întreruperi, proteste la soc-democrați)

-**I.Mirescu** : : "Sunt calomnii "

- **Al.Lucian** : : "Ai un cinism extraordinar .

Atunci cînd dta ești vinovat că avem 24 de morți [...] mai vii și rîzi aici ."

- **Bogdan** : În alegerile din **1926**, Flueraș a pretins de la organizația **PNȚ din Hunedoara**, 3 locuri: 2 de deputați și 1 de senator.Au obținut doar **1.320 voturi.** În **1928, liberalii** , cu amenințări cu jandarmi,cu armata, cu bătai, **au împiedicat izbucnirea grevei**, dar **muncitorii au venit la Alba Iulia (6 mai'28) .**

Bogdan /'29, retro'28

▣ Adunarea de la Alba Iulia (6 mai'28) (p. 268-269)

[**LD** : atenție ! Să nu fie acesta unul din motivele pentru care **PNȚ a oprit , atunci, marșul spre Bucuresti ?]**

"Mișcarea muncitorească a făcut-o organizațiunea noastră politică de acolo [PNȚ] pentru că dacă luau și dinșii parte activă și conducătorii PSD, ajungeau la Consiliul de război din Sibiu.[...] "

A ajuns **Niciu** (profesor și actual primar de Petroșani), **Balea,Lucaci** (actual revizor școlar), **David** (actual subrevizor),**preotul Pop** (din Lonea).

S-au trezit la **Alba Iulia cu 20.000 de muncitori**, și , în casa lui **Ion Vulcu** , de la Vințul-de-Jos s-a făcut o delegație de 20 ,care **să solicite conducătorilor PNȚ să vorbească muncitorilor.**

"Mărturisesc că și mie îmi era frică ,credeam că vor face ceva pe acolo, cînd i-am văzut în mizeria aceea mare , desculți, dezbrăcați , în frigul acela, tremuram și noi de ce se va întîmpla."

Cînd au auzit muncitorii că le va vorbi Flueraș... au protestat.

Dar Flueraș nu a fost acolo.

Cînd s-au întors la muncitori (cu răposatul Horia Maniu , cu Aurel Vlad)

Ștefan Cicio - Pop le vorbea muncitorilor.

Abia seara, a venit la Vințul-de-Jos, la Vulcu acasă, **soc-democratul Nicolae Nicoară**, cu **tăblițe** pe care era scris **PSD**. Dar muncitorii au protestat, spunând
: < noi n-am venit la Alba Iulia ca membri ai PSD, ci ca membrii ai PNTJ . >

(aplaude repetate, la **majoritarii PNTJ**)

Muncitorii au rupt toate inscripțiile scrise de social-democrați.

- **Al. Lucian** : "Noi i-am împușcat sau dvs ?"
- **N. Bogdan** : "Veți fi zicînd că i-am împușcat noi ?"
- **L. Rădăceanu** : "Dar cine ?"

Bogdan / '29 -continuă Alba Iulia'28 -

): "Muncitorii s-au dus la Alba Iulia, și atunci s-au început schingiuirile și arestările și cu durere trebuie să constatăm că cei care i-au schingiuit mai mult, și **col. Schipor**, și **mr. Rous** astăzi ne sfidează , fiindcă nu li s-a aplicat nici o pedeapsă. Cine au fost cei schingiuiți ? **Conducătorii noștri** .

Cine au fost arestați ? **conducătorii noștri**.

Cine au fost arestați ? **Conducătorii noștri**.

Dintre muncitori, doar **Salkai** a suferit mai mult.

Dintre dvs., **social-democrați**, nici unul n-a fost arestat, pentru că dvs. n-ați făcut propagandă pentru Alba Iulia, întrucît interesele PSD erau legate de interesele reacțiunii miniere, pe chestiunea **bocancilor** și a **contractului colectiv din 1926** "

(aplaude prelunge la **majoritarii PNTJ**) (protestări, vociferări la **PSD**)

- **Iosif Jumanca** : "Nu se poate afirma despre PSD că stă la cheremul direcțiunii minelor. Noi nu putem tolera o asemenea afirmație "
(sgomot, întreruperi)

- **I. Pistiner** : "[...] În vara lui 1928, o delegație de senatori, în frunte cu **Rozvani** și **Justin Pop** a mers atunci la dl. prim-ministru **[Vint. Brătianu]** și l-a rugat să intervină la Înalta Regență pentru a pune capăt schingiurilor și maltratărilor de la închisorile militare din Valea Jiului. Vă întreb. **Ce ați făcut în interesul acestor muncitori cari au fost arestați și maltratați ?**"

- **Lotar Rădăceanu** : "Pentru agenții provocatori , noi n-am intervenit !" [...]

Dvs. ați profitat de buna -credință a muncitorilor.

- **Iosif Jumanca** : spune că, după 6 mai, cînd a aflat ce s-a întîmplat la Alba Iulia, a venit la București, și i-a povestit totul lui **Iuliu Maniu**, rugîndu-l să intervină la Înalta Regență, să ceară să se pună capăt ororilor.

- **Iuliu Maniu** : "Țin să constat că **cele spuse de dl. Jumanca, sunt adevărate.**"

Maniu / '29

▫ **PNTJ** și Valea Jiului.

Bogdan : Muncitorii , văzînd că PSD nu le apără interesele, s-au îndreptat spre **sindicatelor comuniste**. Așa se explică că la Vulcana ,

lista **PNTJ** a fost "trîntită". [...]

[L.D.: Hunedoara : BMT- 594 (vezi Tabloul la Alegeri)]

"Bocancii, făina și slămina sunt de vină " (aplaude **PNTJ**)

" Am venit la putere. D. prim-ministru, cu ocazia depunerii jurămîntului dlui prefect **Rosvan**, i-a dat ordin să meargă pe Valea Jiului să se intereseze de situația muncitorilor și să raporteze.

- **Iuliu Maniu** : "Este adevărat că dl. deputat **Flueraș** a intervenit la mine în această direcțiune. Este adevărat că am intervenit și eu personal ș d. ministru al Muncii , și cu rezultat; dar cred că din aceasta nu putem să ne facem niciun merit, căci ne-am îndeplinit numai datoria . (aplaude la **PNTJ**)

Iar dacă ar fi să ne atribuim totuș o parte din merit, cred că ar fi mai mare pentru noi , cari prin **activitatea noastră conștientă** și cu **îngrijirea părintească** pe care o avem față de muncitori, am izbuti să aplanăm aproape totdeauna conflictele de acest fel. Nu ne facem din asta un merit deosebit . **Ne împlinim datoria** și ca oameni iubitori de muncitorime și ca oameni cari cu conștiință și sentiment de dreptate față de toți, stăm în slujba Statului." (aplaude prelunge la **PNTJ**)

Bogdan / '29

▣ Răspunderea prefectului Rosvan

- **Bogdan** : [prezintă dovezi că Rosvan este român- vezi la steluță]
- **Ed.Mirto**: "[...] **ați spus**, fără să controlați, sub semnătura unuia din dvs. [PSD] **că pînă și prefectul a tras personal cu pușca**, în ziua de 6 august. **Ați semnat acest lucru. Recunoașteți, ați făcut un păcat cu el.**[...]
Unul din dvs a afirmat și semnat că are **dovezi** în această privință"
- **Bogdan** : " Dacă avem în vedere **întreaga lui activitate națională românească**, parlamentară și extra parlamentară, și dacă țin să afirm aici, **că întreaga bancă ministerială a fost convinsă de nevinovăția lui**, acest om care, 25 de ani a fost membru devotat al acestui partid, **în numele legalității care stă la baza acestui partid,** **cer să fie reintegrat în postul de prefect.**" (p. 274)

(Aplauze la PNT) ("Rușine!", vociferări la PSD)

Bogdan /Lupeni'29

36.)**Costache Leanca** (PNT,unionist,țărănist, basarabean, deputat Bălți),

discurs la mesaj, 13 dec.'29

(DAD, MO. 13, șed. din 13 dec.'29, p.301- 304)

[**L.D.: discursul integral -xerox. În calculator, dispersat problematic.]**

Leanca / ' 29

▣ **Parlament, parlamentarism.** (Vezi la Parlament)

[**LD:Aluzie evidentă la absența PNL.Din păcate, eludează și el răspunderea PNT -fie PNR, fie PT - care au introdus această practică de boicot în viața parlamentară!]**

/ Importanța dezbaterilor la mesaj : **analiza guvernării , planul de lucru viitor.**

/Este firesc ca toate **partidele și grupurile politice** să-și expună **programele și doctrinele** lor,criticînd pe cele ale adversarilor . (p. 301)

Prin această **confruntare**, toate forțele politice colaborează la **opera de guvernare.**

Noi suntem exponenții masselor largi ale poporului nostru, noi suntem desprinși din **viața reală a satelor**,rămînem în contact cu aceste sate,și din această cauză,

discursurile noastre, firește,nu vor fi așa frumoase cum erau altădată :

nu vor avea eleganța discursurilor de odinioară. (p. 301)

Leanca /'29

▣ Școala.

(vezi la Învățămînt)

▣ Aparatul administrativ- funcționăresc

(vezi la Guvern)

▣ Armata .

(vezi la Armată)

▣ Reforma administrativă.

(vezi la Guvern)

Leanca / '29

▣ Legislația

(vezi la Legislație)

Atenție L.D. Luciditate și previziune rarisimă, la național-țărăniști ! Se va confirma]

Să se facă **Legea privind minoritățile**, atît de mult amînată.

Regretă absența **Legii electorale** din mesaj.

): "**Amînarea ei este desigur o greșală** ,

fiindcă noi spunem că suntem aici expresiunea liberă a voinței acestei țări,

dar **această voință se poate schimba** de azi pe mîine,

și noi nu putem avea pretențiunea să zicem că am monopolizat **încrederea țării** pe 4 ani, căci se poate prea bine întîmpla ca **această încredere să ne lipsească**

peste un an sau peste 3, după cum se poate întîmpla să o avem mult peste 4 ani.[...]

" "**Pentru ce ? Pentrucă** dacă am pune noi ipoteza că printr-o minune noi n-am avea timpul s-o votăm înainte de a pleca la guvern,

credeți că ar fi bine, și că avem noi dreptul să trecem în opoziție înainte de a fi votat această lege

și să lăsăm țara încăodată condamnată să facă alegeri după legea actuală

electorală , pe care noi am condamnat-o și am spus că este o monstruozitate ? "
(aplauze la majoritarii PNȚ)

Leanca /'29

▣ "Stînga" PNȚ."Basarabenismul". (vezi pe larg la Etică,mentalități)

[L.D Etichetele acestea au fost puse aiurea,ca la împărțirea darurilor la ursitoare, de parcă "democratismul" ardelenesc nu era mai de esență ;

sau, la regăteni, pe parcursul a 2000 de ani de istorie"separată" , nu au fost "naționaliști" sau "democrați" !

Dar trebuie să accept, convențional, mentalitatea fiecăruia, pentru a o înțelege]

/ Colegul Crăciun a vorbit despre "naționalismul" ardelenilor,"etatismul" regătenilor și "democratismul integralist " al basarabenilor.

/ "Eu nu cred că a fost o formulă oratorică.Cred că a fost o adîncă convingere a d-sale.

Totuș nu sunt de acord cu d-sa și nu cred că noi reprezentăm democratismul integral, nici măcar în țară la noi ; convin însă că noi, basarabeni , în cadrul partidului nostru, reprezentăm ca să zic așa, stînga."

"Și pentru ca noi să ne înlesnim lupta, a trebuit să ne căutăm aliați.

Aliații i-am găsit în partidele democratice.

Dar ducînd lupta în aceste partide, ne-am asimilat ; ne-am însușit, poate fără voia noastră, aceste principii democratice,la cari noi într-adevăr ținem cu toată puterea sufletului nostru .

Și aici ne-a venit în ajutor, dacă voiți, și poporul rusesc.

Majoritatea poporului rusesc era împotriva regimului țarist." [...] " [...] [...]

[polemică Crainic-PetreAndrei-Șt.Graur pe problema limbii române în Basarabia]
(vezi la Etică,mentalități)

Leanca /'29

/ "Am spus că suntem același popor, că vorbim aceeași limbă și ne închinăm aceluiaș Dumnezeu.Tragedia istorică a pus pe fruntea fiecăruia dintre noi o altă pecetie.

Deosebiri de mediu au creat deosebiri de mentalități, miopii pot să nege acest lucru, însă oamenii politici, oamenii de Stat, nu.[...]

Suntem chemați să zidim o nouă țară din cele patru trunchiuri răslețite pînă ieri.

Din întruchiparea celor patru trunchiuri,din amalgamarea celor patru culturi și patru mentalități, din respectarea deosebirilor istorice, poate naște o cultură românească originală, cu care vom putea păși mîndri în concertul popoarelor civilizate. (aplauze PNȚ)

Mijloacele deosebite de luptă, duse în împrejurări deosebite,urmărind însă același scop,ne-au dus la realizarea visului de veacuri.Visul de ieri, a devenit astăzi realitate.

Misiunea noastră este ca această realitate s-o întărim și să o facem cît mai frumoasă . (aplauze la PNȚ) trebuie să facem din România Mare, o Românie nouă.

[...] aci , unde Ardealul vine cu suferințele milenare ale luptelor pe tărîm național; unde frații din Vechiul Regat vin cu sentimentul etatist și tradiționalist [...]

să ne dați voie și basarabenilor, să punem o picătură din sufletul nostru , așa cum l-a creat suferințele unui veac. " (aplauze la PNȚ)

/ Va vota Răspunsul la mesaj.

(p. 305)

Leanca /'29

37.) N.Polizu-Micșunești (PNȚ, deputat Dorohoi), discurs la mesaj, 13dec.'29

(DAD, MO, 13, șed. din 13 dec.'29, p.286- 301)

[L.D: discursul integral xerox.În calculator , dispersat problematic.

Titlurile, sublinierile, parantezele, coloratul ,imi aparțin]

Polizu/'29

▣ Minoritățile. (vezi pe larg la Statutul minorităților)

O caracteristică a dezbaterilor la mesaj din cea de a II-a sesiune (1929/1930) a primei legislaturi PNȚ , au constituit-o atacurile pe chestiunile ce lipseau

din Mesaj și Adresa de Răspunsul la mesaj,

adică "datoriile", "promisiunile" guvernului Maniu.

"Focul" a fost deschis de minoritățile etnice, pentru că lipsea anunțarea

Statutului pentru minorități. Această chestiune mai trebuie lămurită și pentru că

"trebuie să se isprăvească odată cu echivocul ce se tot încearcă a se arunca asupra felului cum noi înțelegem aplicarea pactului de la Alba Iulia." (p. 286)

Luînd ca punct de plecare declarațiile de la Alba Iulia

[LD: Atenție ! de ce ? Nici o vorbă despre Constituția României ! Nici tratatele de pace ! Nici ceea ce s-a făcut deja, în ultimii 10 ani ! **Totul de la Alba Iulia !**]

statutul minorităților va trebui "să rezolve în materie administrativă, școlară și bisericească, un maximum de libertăți, în raport cu stadiul de adaptare al acestor minorități, la ideea de Stat unitar național român." (aplauze la PNT) (p. 296)

Polizu-Micșunești /'29

▣ PNT-PSD

(vezi pe larg la PSD)

▣ Denunțarea cartelului electoral PNT-PSD

Nu consideră PSD vinovat că a criticat Mesajul. Lupta civilizată parlamentară , catehismele politice ale partidelor, sunt atât de deosebite, încît conduc la aceasta.

"Catehismul nostru burghez este, desigur, foarte diferit de catehismul comunisto-socialist al lui Karl Marx."

Dar se aștepta la o atitudine mai consecventă, pentru că trebuie să fi existat ceva afinități , din moment ce au încheiat cartel electoral cu PNT .

"[...] este cert că **dacă s-a făcut un cartel electoral** între noi,

d-voastră ați făcut un pas spre dreapta ,

noi am făcut un pas spre stînga ;

nu are importanță cine a avut meritul, pentru că aceasta poate preocupa pe dansatorii politici. Pe noi ne preocupă ralitatea.[...] Numai aceasta putea să determine un cartel."

Ce a făcut acest guvern pentru ca PSD să ia această atitudine radicală numai după un an de experimentare a **principiilor acestui cartel ?**

"D-voastră , partid de doctrină, găsiți că este puțin cînd, în această țară,

s-a ridicat starea de asediu, s-a suprimat cenzura și s-au făcut alegeri

așa cum puține alegeri, în puține țări, au fost de libere?"

Lupeni '29.....

" Vasăzică , ați denunțat cartelul pentru două incidente regretabile :

o bătaie la poliție și ceva desigur și mai regretabil, tragic, jalea care a rezultat din conflictul minier dela Lupeni. [...] vă rog să credeți că nu e nevoie să fii socialist, pentru ca să deplîngi moartea a 26 de mineri , dar măcar a unui singur minier."

/ "Din punctul de vedere al realizărilor democratice, incontestabil că **acest partid a creat un adevărat rissorgimento în Țara Românească** și noi, cînd am făcut cartelul, trebuie să recunoaștem, că **pasul care l-am făcut spre stînga , a fost foarte mare și foarte elocvent și promițător** de un viitor și mai fructuos" (aplauze PNT) (p. 297)

[-----]

- **Al.Lucian** : "Cartelul a fost pur electoral."

- **Iacob Pistiner** : "Noi am votat și anul trecut contra Mesajului.[...]

În deplină independență am fost " [-----]

- **Polizu-Micșunești** : "[...] la ce se reduce această tristă și nenorocită afacere de la Lupeni [...] : la o chestiune de dozaj, dacă guvernul nu a stăruit deajuns pentru accelerarea anchetei."

Armata

(Vezi pe larg la Armată)

PSD a criticat Mesajul pe considerațiunea că **guvernul PNT , în mod public, "se înarmează".** A persistat în această critică, chiar cînd i s-a demonstrat că toate precauțiunile sunt "defensive".

Polizu -Micșunești

▣ PND-Iorga.

(vezi pe larg la Iorga)

/ La drept vorbind, Iorga nu le-a făcut o critică ci o "dojană părintească", care , chiar nedreaptă fiind, pornea dintr-o "prea mare dragoste de țară." (p.299)

▣ PT-Lupu

(vezi pe larg la PT)

"Eu nu înțeleg să-l critic pe d.dr.Lupu. Pe d-sa l-am cunoscut cu toții

în **cariera politică** sub două aspecte : ca **un mare și îndîrjit opozant ,**

mai toată viața sa, dar și ca **un om de inimă."**

Regretă, însă, că la Mesaj, **"în dr Lupu, de data aceasta opozantul a învins pe omul de**

inimă", criticile sale au dovedit puțină obiectivitate,
dacă le-a sintetizat în formula sintetică <toată lumea este nemulțumită!>
dr Lupu ar fi trebuit să spună : toată lumea se plnge
dar "nu dvs sunteți de vină , de vină este trecutul" ...
Polizu -Micșunești /'29

▣ Democratismul PNT

[LD : totul raportat la "dictatura" , "despotismul" , "feudalitatea politică" , jandarmii și demagogia PNL]

"În două cuvinte : noi am simțit și am gândit democratic .

Democrația nu este o doctrină , este mai mult un mod de a gândi și simți."

): "De aceea am asistat în această țară timp de 60 de ani
la defilarea a nenumărate programe la București și la Iași,
în care cuvântul democrație revenea pe buzele tremurînde de falsă emoțiune
a tuturor oamenilor de Stat :

dar în Țara Românească , pînă astăzi, totuși, democrația nu a existat !

De ce ? Pentru că trebuia să vină oameni și conducători

nu cari să se prevaleze la doctrina democratică,

dar **care să simtă și să gîndească democratic."** (aplauze PNT)

PNT a găsit o țară "polițistă" , și numai după un an a făcut o țară " pur regalistă".

A pus bazele unei "democrații glorioase" și "ordine fără despotism."

A făcut adevărata reformă democratică agrară , prin ridicarea țaranului din mizerie;

omagiu lui Mihalache (aplauze PNT)

A făcut adevăratul vot universal democratic, prin alegeri cu adevărat libere,

fără jandarmi și furturi de urne;

A redus pe jandarm la datoria lui, a dat deplină libertate alegătorilor,

asigurînd astfel democratizarea drepturilor cetățenești ;

A transformat " feudalitatea politică" , într-un regim de "absolută libertate" ,

de opinione...

... la o egală distanță de "obscurantismul reacționar" și de "democrația turbulentă",

democrația național - țărănistă urmează calea mijlocie

a "libertăților absolute, în ordine." (p. 299-300)

Polizu-Micșunești /'29

▣ Autocritica PNT

▣ " Generația de 50 de ani "

Dacă s-a făcut critica tuturor partidelor, PNT poate fi mulțumit de ceea ce a făcut ?

Un coleg [Ralea] a vorbit în numele generației de 30 de ani ;

altul [Crăciun], în numele generației de 40 de ani;

el va vorbi în numele generației de 50 de ani , ascunzînd cîțiva ani (ilaritate)

Va spune sincer **dacă** ceea ce s-a făcut a fost bine, și **dacă** nu au a-și reproșa ceva.

"da și nu "!

Da, fiindcă elanul și însuflețirea, munca și priceperea,

depușe de Parlament și Guvern, pot da satisfacția că "ne-am făcut datoria" ;

Nu , pentru că, după cum spunea Iorga și Lupu, dau "semne de oboseală" ,

a unei "relaxări în entuziasm" ; (Vezi detaliat la Etică, moravuri)

Selecțiunea valorilor în PNT, trebuie să se facă numai prin "trimful valorilor reale" .

"Să nu ne speriem de cuvinte, pentru că suntem curați în gînd și simțire.

De aceea trebuie să avem curajul să o spunem că în democrația noastră

trebuie să existe elite, însă numai acele ale culturii,

trebuie să existe privilegii, însă numai acele ale muncii,

trebuie să existe și boierii, însă numai acelea ale cinstei. (p.300)

Într-o democrație, primul imperativ este disciplina :

să dăm tot partidului, și să cerem cît mai puțin de la el.

Într-un partid , singura emulație fructuoasă, este emulația în jertfe, nu în pretenții,

nu coborînd partidul la egoismele și vanitățile noastre.

În cei 10 ani de la încheierea păcii, "nu s-a sădit încă pe mormintele eroilor noștri

floarea recunoștinței .Au păcătuit, poate, cu toții.[...] să fim noi aceia cari să sădim pe mormîntul acestor eroi florile recunoștinței, prin înfăptuirea idealurilor pentru cari

ei s-au jertfit cu atîta sublimă generozitate. (aplauze prelungite la PNT) (p. 301)

N. Polizu-Micșunești / 13 dec. '29

38) I.Isac (PNT- deputat Dolj) , discurs mesaj, 13 dec.'29

(DAD, MO. 13, șed. 13 dec.'29, p- 305.)

[L.D.redau cîteva fraze din discurs ,avînd în vedere cîteva **idei mai rarisime.**

Din păcate, xerox incomplet]

Isac /'29

▣ Rugă la Dumnezeu

(Vezi la Etică)

Țăranul, cînd merge să facă un lucru necesar gospodăriei sale, spune **<Doamne ajută !>**

"Potrivit acestei **tradiții**, izvorîta din **simțămîntul religios** de care este pătruns **sufletul**

țăranului, acum cînd **pășesc la tribună** ca să iau parte la discuția proiectului de

Răspuns la Mesaj [...] **îmi ridic gîndul meu la Dumnezeu.**

care **a obladuit neamul românesc**, de la naștere și pînă azi... (**aplauze**) (p. 305)

(Vezi la **Țărănism**)

PNT cunoaște cunoaște **rezervele materiale și spirituale** ale neamului românesc, care are ca temelie solidă **țărănimea.**

"Drumul lor nu merge nici paralel, nici nu se încrucișează, cu al ei, și astfel se împlinește maxima : unde este turma, acolo este și păstorul." (p. 305)

Isac/ 13 dec. '29

39) M.D.Ralea, (PNT, deputat Fălciu) , discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD, MO. 14, șed. din 16 dec.'29 , p. 313- 317)

[L.D: discurs integral, xerox ; în calculator, dispersat problematic

Ar fi bine să-l compari cu cel din 1928.

Mai mult un **pamflet** ,decît un discurs parlamentar ;

mai degrabă un **discurs teoretic, profesional, pentru democrație,**

decît o **argumentare doctrinară pentru țărănism ;**

Mici "**bijuterii doctrinare**" livrești, despre **democrație**,despre **europenism.**]

[L.D: în 1929, **identifică democrația** a fi **exclusiv apanajul PNT !**

Să nu uiți ! Să-i faci portretul după **propria-i schemă propusă în 1929,**

,cînd **va părăsi PNT** ,cînd **va deveni unul din doctrinarii dictaturii carliste (1938) ,**

iar apoi, **colaborator al dictaturii comuniste !**

Dar , în același timp, să -l plasezi la locul lui, cu credințele lui, atunci,

cînd era una din vocile redutabile ale PNT]

Ralea / ' 29

▣ Parlamentul , Mesajul, Răspunsul.

(**vezi la Parlament**)

Evocă imaginea "**admirabilă**" a **primei sesiuni** parlamentare din legislatuara PNT,

care emana un **fluid de tinerețe, de viață,o frenezie creatoare, plină de nădejdi .**

/ **A trecut 1 an**, și multe s-au schimbat: "un drumeț care face un **drum lung și obositor,**

cînd a ajuns **în vîrfurile colinei** se oprește un moment dat

și privește recules drumul făcut în urmă." (p. 303)

Ralea /'29

▣ Partidul Național Liberal

(**vezi la PNL**)

)): "**Partidul liberal** rămîne mai departe în **opoziția lui**,poziție prezentată, mai ales,

cu cinism, **cinismul oamenilor** care au curajul,după ce **au distrus această țară,**

după ce au făcut să înflorească **pretutindeni dărîmarea și dărăpănarea** gospodăriei

noastre, **să ne acuze de propriile lor greșeli.[...]** dărîmîndu-ne popularitatea,

numai ca să plătim păcatele lor. (p. 314)

Ralea /'29

▣ Dușmanii democrației.

(**vezi la Doctrine**)

):**Dușmanii PNT** sunt mai mulți decît în 1928, pentru că **victoria PNT** a însemnat

"victoria ideii de partid politic democrat și de democrație." (**aplauze la PNT**)

Cine sunt **dușmanii democrației** ? prezintă câteva "portrete succinte" :

I . **"Burghezimea îmbuibată "** care are "coșmarul, obsesia deposesiunii" ;

II . **"Snobii firești, oamenii delicați , snobii ideilor reacționare.**[...]

de aceea să-mi dați voie să privesc cu multă liniște suflătească
pe acești **snobi eleganți** cum perorează la **cafeneaua Capșa**
sau pe **Calea Victoriei**, să-i las la rolul lor monden ..."

III. **"Dezamăgiții, acei care au perindat rînd pe rînd toate partidele politice,**
caracterele capricioase care nu pot suporta disciplina colectivă,
cari **și-au epuizat** nu atît conținutul lor doctrinelor politice,
cît însăși **stabilitatea lor de caracter."**

"Toți aceștia, dezamăgiții ,snobii și burghezia îmbuibată ,
sunt cele trei tipuri care ne combat astăzi." (p. 314)

Partidul Poporului - Averescu : "tirania" (vezi la PP)

"În primul rînd, găsim **partidul poporului** care **vrea o dictatură,**
Ceea ce ar putea să realizeze **partidul poporului, ar fi tocmai tirania."**

Liga "Vlad Tepeș" - Filipescu. (vezi la P.C)

Este o **grupare filo-dictatorială** , în jurul dlui Filipescu, "**un grup de diletanți** care intră
în **portretul** de adineaori al **dezamăgiților** (p. 315)

Pro- corporației.... (vezi la **Corporatism**)

"Și d.Șeicaru, și d. Iorga, altădată d.Nae Ionescu, îmbrățișează direct **doctrina lui**
Charles Maurras din Franța, decît doctrina d-lui Mussolini ,
doctrina aceea care **critică însăși ideea democratică."**

"Această **ingrată mizerabilă democrație** este prezentată ca **avînd trei defecte**
Și să facem noi o asemenea experiență numai ca **să satisfacem**
pe cîțiva literați cari vor să dovedească în fiecare zi
că sunt **la curent cu literatura sociologică a străinătății ? "** (p. 316)

Ralea / '29

▣ **Democrația.** (vezi la **Doctrine**)

"Regimului democratic **nu i se poate aduce nici o critică serioasă."**
Relele care i se reproșează, nu sunt ale democrației, ci ale **stadiului său de aplicare.**
"Democrația trebuie lăsată să funcționeze normal"
și după aceea să i se facă **bilanțul.**

Dar a condamna un regim care n-a fost sau care este foarte tînăr,
înseamnă a avea o idee preconcepută și ideile preconceptuate știți cît valorează din
punctul de vedere al adevărului." Există o experiență crucială :

"toate țările de mare civilizație din lume sunt democate și
toate țările necivilizate sau de civilizație mai potrivită, sunt dictatoriale."

Ralea /'29

▣ **Democratizarea României**

▣ **Europeanizarea României** (vezi pe larg la **Doctrină**)

" Democratizarea României înseamnă europeanizarea României,
și europeanizarea României nici nu știți ce formidabilă importanță are.

Mai întîi este **importanța istorică : tot ce este în Statul acesta creat,**

a fost făcut printr-o **europeanizare crescîndă și treptată. [...]**

Pînă și naționalismul român l-am învățat din străinătate."

[Kogălniceanu povestea cît de "înstrăinați" de neam erau boierii români,
care spuneau că dacă ar simți că mai au o picătură de sînge românesc,
și l-ar vărsa ! **Ideea naționalistă** a fost adusă de **"bonjuriștii pașoptiști",**
după **revoluția franceză.**]

[...] "**am creiat bruma de civilizație și de organizație capitalistă**
tot cu ajutorul europeanizării. "

[A asistat la un **congres al Societății Națiunilor** la Atena,
și a ascultat o **diatribă violentă** a vice-președintelui Senatului belgian,
La Fontaine, **contra regimului dictatorial din Serbia,**
mergînd pînă a propune **excluderea Serbiei** dintre Statele civilizate
ale Europei, și **refuzul oricărui credit** dictaturii militare de acolo.
Delegatul Serbiei n-a putut să spună un cuvînt de apărare,

pentru că tot ce propunea, era inutil și respins.] [-----]
" vedeți dvs care ar fi consecințele, dacă ne-am îndepărta de conlucrarea acestei Europe. [...] lăsînd la o parte toate discuțiile aceaste metafizice asupra democrației, după care firește, noi, cei din generația actuală, nu mai credem în egalitarismul acela perfect, așa cum l-au prezentat jacobinii de la 1789, ajungem la concluzia că democrația nu înseamnă un punct de ajungere, ci cel mult un punct de plecare. Democrația înseamnă că fiecăruia din noi să i se permită să-și dezvolte și să potențeze ceea ce face. [...] Plecăm de la o concepție democratică foarte realistă și vrem să o realizăm astăzi [...] în mod absolut sincer și integral " (aplauze prelungite)
Nu putem spune că am făcut totul , în această privință... (p. 316)

Legea electorală...

" Trebuie să venim repede cu ea." (p. 316)

Moravurile..

(Vezi la Etică)

"Am făcut și am ridicat dictatura și regimul de tiranie în mod legal ; dar n-am putut face să-l ridicăm pînă unde trebuie :

"Nici noi nu am putut să degajem aspirațiile acestei personalități autonome; și noi suntem supărați astăzi, cînd ni se spune un cuvînt sincer, cînd cineva ne propune o idee ce nu intră într-un cadru oficial ." (p. 317)

Școala ...

(vezi la Învățămînt)

Mai sunt multe de făcut. Continuarea politicii școlare, "agrarierea" școlii sătosești. "Noi trebuie să facem un fel de misionarism agricol, un fel de propagandă agricolă la sate și această propagandă și acest misionarism agricol trebuie să-l începem de la școala primară , care în sate nu poate fi decît după tipul agrar. " (aplauze PNȚ)

Diplomația..

(Vezi la Politică externă)

Există o "oarecare îngrijorare" pentru diplomația României [...] o diplomație care în toate ocaziile dacă nu este direct ostilă pentru noi , politicește în orice caz se comportă în mod neglijent , într-un mod pasiv. (aplauze la PNȚ)
(p. 317)

Ralea /'29

▀ PNȚ : "Zuruck" la program !

[Fără a o spune explicit și tranșant, Ralea pare nemulțumit de unele politici ale PNȚ Spicuește accentele "autocritice" și aluziva lui frază de încheiere a discursului.]

" D-lor, mai avem de făcut multe, știm bine acest lucru. Dar mai este încă ceva.

Nu suntem navigatorii acei cari navighează în ceață pe o mare deslănțuită,

avem în fața noastră bolta cerească și o stea polară, care ne urmărește,

avem programul nostru, numai cu o condiție, să respectăm mai dese ori,

chiar în opera noastră de legislație ,

litera ortodoxă și strictă a programului nostru." (aplauze la PNȚ)

[În Germania, după Bismarck, cînd P.S. era amenințat în tezele sale, s-a auzit un strigăt teribil: <Înapoi la Marx. Zuruck nach Marx! >]

" Avem nevoie de o revenire la program și cer cu tot strigătul de disperare al unui partizan loial și ortodox, să revenim la acest program ca să-l înlăptuim așa cum se prezintă, să nu deviem dela el. " (aplauze la PNȚ) [...] [...]

"Nu ar fi crimă mai teribilă - și nu este în sînul partidului nostru - decît defetismul . (aplauze PNȚ) Acești defetiști cari au pierdut astăzi speranța, să aibă cel puțin prudența și eleganța să tacă.

În caravanele de pelerini care merg la Meca, sunt pelerini care cad în pustiu și nisipul deșertului îi acoperă, fără să fi apucat să spună nici un cuvînt de blestem.

Noi să nu permitem defetismului să se întindă [...] și să ne aducem aminte de vorbele lui Goethe : <Peste cadavre, înainte! > (aplauze prelungite, ovații PNȚ)

Ralea/ 16 dec. '29

40.) P.C.Andrei (PNȚ, stînga țărănistă) , discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD, MO. 14, șed. din 16 dec.'29. p. 318-324)

[L.D-Discursul integral, xeroxat ;în calculator, dispersat problematic

Titlurile, sublinierile, colorarea ,parantezele drepte îmi aparțin.

Este de observat și de subliniat că PNȚ, are parlamentari redutabili,

care și-au ales drept țintă cîte un aspect politic în care își probau competența.

Nu contează dacă concepțiile lor erau sau nu demne de urmat.

Important era că aveau această **"garnitură" de competență**, în acel moment, nu numai **liberalii**, dar **și alte partide**. Acest lucru spune ceva despre **clasa politică românească** a epocii. Este evident că Petre Andrei reprezenta **"stînga" democratică**. **Dar, ca și Ralea , el adjudecă democrația , exclusiv pentru PNTJ .]**
Andrei /'29

▣ **PNTJ .**

O **privire retrospectivă** asupra activității politice a unui partid, este un **criteriu de apreciere a valorii lui** ; căci **realizările practice** pe care le-a înfăptuit , precum și **concepțiunea** care a determinat aceste realizări, formează o **unitate de măsură a valorii , a forței și a rostului** pe care îl are un **partid în viața Statului."**

Nu se poate trece cu vederea peste **valoarea morală a principiilor** pe care un partid le-a înscris în **programul său**, a **mijloacelor** de care s-a servit pentru realizarea programului. Din acest p.d.v., **PNTJ are un frumos trecut**, căci timp de 10 ani cît a stat în opoziție, a reușit, prin **"superioritatea principiilor"**, prin **"demnitatea ținutei sale morale"**, să cucerească **simpatia masselor populare**, să impună **"respect și teamă"**, **adversarilor politici**.

[Mareșalul armatelor napoleoniene, Lefèvre, întrebat odinioară cari îi sunt strămoșii , a răspuns cu mîndrie <eu nu am strămoși, dar **sunt un strămoș.**>]

" Partidul național-țărănesc, cu fruntea sus și cu conștiința împăcată, poate să răspundă oricui ,că el este **primul partid care a început opera de realizare conștientă a democrației în țara românească ."** (aplauze la **PNTJ**)

Cu toate acestea, i se aduc numeroase critici, i s-a tăgăduit **"pînă și democratismul" !**

"[...] în sufletul nostru este **credința** că **"noi vom realiza tot programul nostru politic și nădejdea** că **aceste realizări vor fi cît mai practice și vor produce efectele dorite de țărănime**. Noi nu trebuie să **oscilăm** , nici să **ne oprim în loc**."

Orice **oprire echivalează cu o dare îndărăt** și **adversarii** noștri nu ne dau răgaz și nu aleg mijloacele de luptă.[...] (ex.ultimul congres bisericesc...**vezi la Biserică**)

Andrei /dec.29

▣ **PNTJ - PSD** (vezi pe larg la **PSD**)

Va stăruia asupra **obiecțiunilor** pe care le aduce **"tînărul" PSD**, al cărui democratism "nu poate fi contestat".

În revista "Mișcarea socială, nr.2/ 1929, (în care își expun concepțiile teoretice și critică guvernarea) **Ilie Moscovici** afirmă categoric că **"nu a crezut niciodată în misiunea istorică " a PNTJ**,dar a sperat că, din interes de partid, **"va face operă democratică "**.

Constată că **guvernul și PNTJ** "nu a dat dovadă de **curaj democratic**" , nici economic, nici administrativ, etc.

"Obiecțiunea este nedreaptă și nejustificată" . (p318)

- **Virg.Madgearu** :**"Unitatea de doctrină este o tradiție a socialismului. "** (**ilaritate**)
- **Petre Andrei** :**"Socialiștii ne critică că nu suntem prea democrați, iar reacționarii ,din contra, că suntem prea democrați . "** (p. 319)

Lupeni'29...

(**Vezi la Muncitorime**)

[**L.D. atenție :de vină sunt mentalitățile** imprimate de **regimul liberal și averescan** Nu se înțelege prea bine dacă la **muncitori** sau... la **cei ce-au tras...**]

Atît **socialiștii** cît și **dr.Lupu**, au comentat **"incidentele"** întîmplute .

- **dr Lupu (P.T.)** : **"Eu m-am referit la fapte**, d-ta te referi la **teorii abstracte**. Întreaga **propagandă** și întreaga **creație a PNTJ** a fost făcută tocmai **pe tema "barbariilor"** guvernelor trecute, cele făcute de **Averescu la 1907**,de **liberali la 1918**, și d-ta ai aerul să **treci cu vederea** faptele de la **Lupeni** unde au căzut **20 de morți!** " (**Sgomot la PNTJ**) [...] Regret dar nu știți ce ați făcut **.Lucrați orbește !** (**Exclamații, ironii la PNTJ**) **Vedeți cît nu vă dați seama ce faceți ! "** (**Sgomot, întreruperi la PNTJ**) [...]
- **P.Andrei** : le va spune un **adevăr psihologic elementar** : **"îi este tot așa de greu sclavului să se deprindă cu libertatea, cum îi este omului liber să se deprindă cu sclavia. [...]**

la fiecare pas ne izbim de acea **mentalitate** veche, rutinară, de **aceiași oameni**, cari cred că pot **continua să facă și sub noi** ceea ce au fost învățați să facă atîta vreme **sub regimul vechiu, liberal și averescan**. **Ce este de vină guvernul și PNȚ** dacă încă **n-a reușit să purifice atmosfera în toate direcțiunile ?**" (p. 319)

Andrei/'dec.'29

▣ **Liberalism (PNL) - Democratism (PNȚ)** (vezi pe larg la Doctrine și Țărănism)

[LD: cum să admit că Petre Andrei putea să aibă o asemenea **confuzie**, de **a contrapune democrația liberalismului**, decît obligat de **servituți de partid** ? Dar , plecînd de la aceste premize doctrinare, ce mai rămîne din demonstrația sa ?! Există la **doctrinarii PNȚ**, după fuziunea cu PNR, dar ,mai ales, după venirea la putere, o mare grijă de **a scăpa de eticheta " țăranism "** și de **"lupta de clasă"** . Cu evidente **elemente doctrinare socialiste** , cu această substituire de termeni, au ajuns la un **impas de identitate**]

PNȚ își desfășoară activitatea într-un anumit cadru care a fost fixat de însăși **Conferința de pace**, căci una din principalele consecințe ale marelui război a fost încercarea de a se identifica **"granițele politice ale statelor cu granițele naționalitare ."** [LD!?!]

"În acest cadru **se dă lupta între două concepțiuni politice**, reprezentate astăzi de două partide importante : **se dă lupta între liberalism însușit de partidul liberal, și între democratism, înscris în programul partidului național-țăranesc."** "Astăzi, **libertățile cetățenești** , cum spune și colegul nostru deputat socialist **Lotar Rădăceanu**, au fost **reîntronate în țara românească.** " (p. 319)

Unul din șefii PNL a scris că **PNȚ se îndepărtează de programul său**.

PNL, de altfel, **suferă de o "bicefalie"** .

- **dr.Lupu** : " **Ca și dvs.astăzi cu Mihalache"**

- **Petre Andrei** : "este o mare diferență. [...]"

" În toate articolele care au apărut în presa liberală, cu ocazia discutării diverselor legi economice, se vedește **tendința lor de a afirma că PNȚ dovedea " tendințe capitaliste"**

iar **dr. Lupu** afirma că **PNȚ tinde să creeze o nouă burghezie** (p. 320)

Libertate - Autoritate ...

[L.D. abordare identică cu a PNL, cu stabilirea unor "diferențe " arbitrare.]

PNȚ, respectînd **libertatea**, a înțeles că ea **nu se poate confunda cu anarhia**, căci orice formațiune politică trebuie să fie bazată pe autoritate.

Diferența era **"enormă"** :

la PNL, **autoritatea** era ceva **"exterior"** ,impus de sus în jos, bazată pe frică ;

la PNȚ, **autoritatea** emană de la popor, se bazează pe voința de existență a întregului popor, bazată pe lege (dovadă, legea administrativă și răspunderea ministerială)

Muncitorimea. Protecția socială. (Vezi la **Muncitorime**)

[L.D.:împrumut doctrinar socialist : **protecția socială, identificată cu democratismul economic**. Alții vorbiseră de "datoria " față de contribuția socialiștilor la emanciparea țăranilor...]

"Dar **concepția noastră este mai amplă și programul nostru mai dezvoltat** ,

căci **democratismul**, a cărei realizare am început-o în formă politică ,

tinde să se extindă și în alte domenii ale vieții publice, în primul rînd în viața economică.

Am început, dlor, și **democratismul economic**. (p. 320)

Andrei / dec.'29

▣ **Agrarianism = Țărănism ?** (Vezi pe larg la Țărănism)

dr. Lupu afirma că **PNȚ tinde să creeze o nouă burghezie** (citînd, mai ales, **Legea circulației bunurilor**).

- **Lupu (PT)** : "Tocmai așa o să fie.N-ar fi bine să te angajezi prea mult.

Ai s-o pățești.**Dacă legea aceasta va avea efect**, ai să ajungi la acest efect :

o sută de mii de kulaci - dta știi ce este un kulak -

și un milion de țărani proprietari..."

- **Madgearu** : atunci atrag atenția opiniei publice că **dr.Lupu nu știe ce este cifra**, sau **exagerează**, ajungînd la miliarde , sau o reduce la zero!

Așa că **putem să fim cît se poate de liniștiți**, în ceea ce privește

spectrul proletarizării pe care **dvs, ca adevărat partid țărănist**,

îl înfățișai opiniei publice." (aplauze la PNT)

dr.Lupu : Nu știe ce va fi mai târziu , în ce privește faptele și teoria.

"Eu mi-am corectat acum discursul,și m-am trezit cu șapte pagini de întreruperi ale dlui Madgearu.Nu-l mai lăsa să te întrerupă, dle Andrei,căci îți strică tot discursul ."

(Aplauze, ilaritate la PNT)

- Ralea : " Noi nu am deviat de la program ; în legile noastre economice nu se văd tendințe capitaliste și atacul care s-a adus legii circulației bunurilor, este neîndreptățit. În primul rând, ceea ce ne preocupă pe noi, ca partid democrat național-țărănist, este ridicarea păturilor de jos. Procesul acesta de ascensiune a păturilor de jos se poate face pe două căi : poate fi vorba de o ascensiune bruscă și de o ascensiune lentă.

Proprietatea țărănească...

(vezi pe larg la Țărănism)

[L.D. interesant este "legitimitatea" țărănismului de... doctrina socialistă !]

"Și atunci, cînd dr. Lupu ne aducea acuzațiunea că noi creem o nouă burghezie, că reprezentăm numai proprietatea mijlocie, nu proprietatea mică, era mai catolic decît Papa."

- dr.Lupu : "Află de la mine că nu cei mai buni cultivatori vor cumpăra loturile de 25 ha, ci cei mai haptici. [...]
vom ajunge să creem o nouă chestiune agrară și să reîncepem munca lui Sisif [...]
trebuie să expropiem iar pe cei cari au pămînt."

- P.Andrei : "dr Lupu , din colaborarea cu partidul liberal la guvern, a folosit măcar atîta lucru :nu mai este acuzat de bolșevism și extremism .[.....]

Legea circulației bunurilor asigură pe micul proprietar ,
îi dă posibilitatea să-și mențină cele 5 ha de pămînt, să le cultive
să-și sporească gospodăria,îi dă însă posibilitatea celui mai muncitor și
mai eonom, să agonisească mai mult și să mărească proprietatea sa.

" Este drept că statele moderne merg spre industrializare,
dar nu trebuie să se uite că nu poate exista într-un stat mai multă industrie
decît poate fi alimentată cu produse agricole, cu mijloace de traiu, și cu materii prime.

De aceea, politica noastră economică trebuie să fie prudentă ; să nu creiem acele
industrii artificiale [...] industrii parazitare. [-----]

Înscriind în programul partidului nostru principiul țărănist,
grija de agricultură și țărănime, suntem noi capitaliști ?

Cooperația....

(Vezi la Economie și Țărănism)

Concepția țărănistă se amplifică printr-o altă idee : cooperația.

Prin ea, se va realiza încă o latură a "democratismului economic".

Cooperația are o organizare burgheză , are nevoie de capitalism și de circulație;

Cu toate acestea, nu este capitalistă.

În interior, cooperația creează solidaritate și ajutor reciproc.

Creditul agricol

Nădăjduiește ca legea votată să-și arate roadele, să nu rămînă pe hîrtie.

PNL, consecvent cu sine însuși, a vrut să lovească țărănimea,
cu acel "Comunicat" prin care condamna PNT
că apelează la capitaliștii străini.

- Pamfil Șeicaru : "S-au răzgîndit a doua zi."

- P.A : Țărănimea nu va putea uita ușor această lovitură
pe care a încercat să i-o dea partidul liberal,
pînă în ultimul moment, în timpul guvernării noastre. (p. 323)

Andrei / 'dec.'29

≡ Stat cultural-democrat - Țărănesc

(vezi pe larg la Cultură)

[Printre puținii oameni politici ai timpului care se ocupa de acest aspect.

Desigur, își punea pecetea , profesia.Dar, ca și în cazul altor probleme abordate,

Petre Andrei se raportează ,pornește chiar, de la susținerile socialiștilor,

pe care le extinde la "democratismul" revendicat ca doctrină a PNT.

Poate unde erau și singura "opopziție" în parlament?

Sau legătura spirituală era mai profundă ? Nu i-am citit opera științifică.]

"Grija noastră trebuie să se îndrepte spre educarea și formarea omului viitorului,

al omului cu spirit democratic." Se impune ca guvernul și ministr.Instrucțiunii,

să precizeze în detaliu care este politica culturală a guvernului ?" (p. 323)

Pînă acum a existat la noi în țară concepția unui stat cultural aristocratic.

căci s-au pus bazele unei vieți în care **o pătură subțire**, câțiva conducători, profitau de cele mai înalte **valori culturale**. În țara noastră există astăzi **două grupe** care **nu se înțeleg între ele**, care **nu vorbesc aceeași limbă** :

de o parte conducătorii care și-au asimilat cultura - și nu poate fi vorba de toți conducătorii - **iar de altă parte, poporul care zace în ignoranță.**

Noi trebuie să realizăm **Statul cultural-democratic**, Statul în care **spiritualitatea** să fie **un scop pentru orice individ**, pentru orice **ființă umană**, oricât de umilă ar fi ea. Numai prin această **politică culturală democratică**

vom putea educa pe om, prin muncă și pentru muncă." (p. 323)

(Aplauze la **PNT** și **PSD**) [L.D.: **prima oară**, primul și singurul **aplaudat**, în acea sesiune.]

Învățămint... (vezi la **Învățămint**)

Felicită guvernul și ministrul Instrucțiunii [Costăchescu] pentru că au anunțat la Mesaj , **reforma învățămîntului superior** (aplaude la **PNT**) " pentru că și-au dat seama că **creațiunea culturii și răspîndirea ei în popor trebuie să înceapă de la conducătorii culturali firești , de la universitate.** (p. 323)

Andrei /'29

▣ Legea electorală . (vezi pe larg la **Regim electoral**)

"O **obiecțiune** care se aduce **democrației** în genere este că **înăbușe personalitatea**, că **massa copleșește pe individ.**

Principial este o **obiecțiune nejustificată** , căci **democrația este regimul cel mai potrivit** în care se poate face **selecționarea valorilor.**

"Și totuși, există în legislația noastră ceva, **este o lege votată de partidul liberal**, și în contra căreia **parlamentarii național-țărăniști** de atunci **au protestat** cu vehemență, **este legea electorală** care pare că **justifică această obiecțiune.**

- **Virg.Madgearu** : "Dl prof **Andrei** trebuie să afle un lucru ,pe care nu-l știe, pentru că **este parlamentar pentru întâia oară.**

Legile electorale nu se anunță în Mesaj;
legile electorale **se fac atunci cînd necesitatea o cere."**

[-----]

- **P.Andrei** : "Mulțumesc dlui ministru **Madgearu** pentru aceste explicațiuni, căci erau necesare. În divergență cu d-sa,

eu cred că ar fi trebuit să avem curajul să o înscriem chiar în Mesaj.

Nu se poate să facem o diferență între legi care se înscriu în Mesaj,

și legi care nu se înscriu. **Dacă avem intențiunea să modificăm legea electorală,**

nu putem să ne ascundem și nici **nu e nevoie de temporizare.**[-----]

"[...] în sufletul nostru este **credința** că "noi vom realiza tot **programul nostru politic** și nădejdea că **aceste realizări vor fi cît mai practice** și vor produce efectele dorite de țărănime." (p. 324)

Andrei /dec.'29

▣ Biserica (Vezi pe larg la **Biserica**)

[... Noi nu trebuie să **oscilăm** , nici să ne oprim în loc.

Orice oprire echivalează cu o **dare îndărăt** și **adversarii noștri** nu ne dau răgaz și nu aleg mijloacele de luptă. "Pînă și biserica, biserica în care **trebuie să domnească** **pacea și liniștea sufletească absolută**, biserica, în pragul căreia trebuie să **amuțească** **orice pasiune politică**(aprobări la **PNT**), **biserica a fost aleasă de teren și armă de luptă în contra noastră.** (aplaude la **PNT**) (p. 324)

Andrei /'29

▣ PNT-PNL (Vezi pe larg la **PNL**)

"Partidul liberal pînă acum a avut o **domnie absolută.**

Partidul liberal a **putut să facă tot ce a vrut** , pentru că **nu a avut în față un adversar** care să-l împiedice de a comite erori și cari **să-i tocească elanul dictatorial."**

" În trecut, a stat în fața partidului liberal **vechiul partid conservator** [...] [...]

"Noi trebuie să ne inspirăm din **nevoile reale ale poporului** dar **să citim cu atenție în cartea trecutului nostru politic.** Un om politic, cu adevărat mare, este acela care știe să **armonizeze aceste forțe** [ambitiția și binele general] și , la nevoie, **să se sacrifice.** Căci, dlor, **guvernul ne reprezintă pe noi**, iar noi **reprezentăm mulțimea** care ne-a trimis aci. **Toți însă ,guvern și Parlament, suntem purtătorii unei idei.**

(aplaude prelungite la **PNT**).**Să nu pîngărim această idee, să nu o coborîm,să o**

facem din ce în ce mai frumoasă și mai strălucitoare .(aplauze prelungite la PNT)

Din punct de vedere programatic, **vechiul partid conservator** era întotdeauna cu cel puțin **zece ani în urma partidului liberal**.

Noi trebuie să inversăm acest raport ,și să fim,din punctul de vedere al programului democratic, cu cel puțin zece ani înaintea partidului liberal."

-Iacob Pistiner: "Prea puțin"

-Petre Andrei : "Totdeauna sunteți nemulțumiți." [...] (p. 324)
Andrei /dec.'29

▣ Realizările guv.PNT (vezi la Guvern)

"Într-un an de zile guvernul și partdul național-țărănesc, a făcut tot ce era omenește posibil să facă. [-----] (aplauze la PNT)

Am dăruit acele ziduri vechi și mușcăite , dar trebuie să construim un edificiu nou, un edificiu în care să pătrundă mult aer proaspăt și înviorător, în care razele soarelui să se reverse din belșug și asupra celor plini de grele păcate, dar mai ales asupra celor mulți și ofensați, care au lăcrămat atîta după dreptate și au implorat atîta vreme bunăvoința conducătorilor ; și poatecă ei, mai mult decît alții,au dreptul să trăiască mulțumiți în țara aceasta , plămădită în durere și crescută în suferință" (aplauze prelungite, îndelung repetate, bravo ! la PNT) (p. 324)

Petre Andrei / 16 dec. '29

41.) **dr.N.Lupu (PT,deputat de Fălciu)**, discurs la mesaj, 11 decembrie 1929

(DAD,MO.11, șed.din 11 dec.'29, p. 218-227)

[LD: voce particularizată în peisajul parlamentar PNT.**Opozant prin " dezertare" și colaborare cu PNL**, Lupu se manifestă ca un autentic **"țărănist"**, amintindu-le începuturile, **regretînd "abdicările"**, bucurîndu-se, parcă, de eșecuri, dar lăsînd totdeauna o **"portiță" de înțelegere**.În fond, Lupu a reprezentat , atunci, pentru PNT, șansa prezenței **unui opozant** mai comod decît absenței liberali , mai apropiat decît socialiștii, și minoritarii]
Lupu /dec.'29

▣ Atmosferă parlamentară (vezi pe larg la Parlament)

"Anul trecut vă prezentați, **majoritate și guvern**, plini de elan, plini de entuziasm, avînd înaintea dvs.o operă mare, prin care vă propuneți să organizați totul [...] ca spectator obiectiv și vechi tovarăș al dvs, **îmi plăcea acest elan juvenil** și această năzuință către ideal, singurele condițiuni creatoare în viață."

" Anul acesta, discuția la Adresă a mers mai greoi. Elanul vă lipsește.
Se simte ceva imponderabil : că ați pierdut din puterea de vitalitate de anul trecut.
Lupu /dec.'29

▣ Legiferomania PNT . (Vezi la Legislație)

"Se mai fac 9 legi în agricultură, 3 legi la instrucție, 3 legi la industrie și comerț dacă erai dta [Madgearu] , făceai vreo 30 , nu numai 3 - 8 la sănătate, 5 la muncă, în total 37 legi noi. [...]

O adevărată legiferomanie - dacă nu s-ar supăra d.Maniu , crezînd că fac aluzie la numele său ."

- **M.Ralea :** "Rău calambur, dle doctor !"

- **Lupu :** "Dar nici **legile dvs. din trecut**, nici **cele de viitor**, nici activitatea dvs la guvern, **nu se ating de problemele ceasului de față , dvs. legiferați alături cu realitatea , alături cu programul partidului dvs, și de multe ori, chiar împotriva programului d-voastră."** (p.218-219)

Lupu /dec.'29

▣ Cultul lui Maniu

[Lupu este întrerupt din discurs la intrarea lui Maniu în Parlament]

"Eram surprins: credeam că mă aplaudați pe mine .(mare ilaritate la PNT)
Dar vă întreb : nu v-ați plictisit și nu te-ai plictisit ; nu te jenează, dle Maniu, această manifestare incontinuu ? (întreruperi la PNT)

De ce să introducem în viața țării românești - **românul e natural, franc, liber** - de ce să introducem în viața țării **asemenea metode** noi cu care **poporul nostru nu era deprins ?**

- **Voce PNT** : "De ce vă amestecați în trecutul nostru ? " (p. 219)

Lupu /dec.'29

▣ Criza economică. (Vezi pe larg la Economie)

/ " [...] astăzi **țara are** desigur alte **mari probleme** .

Dvs nu le știți: nu ați pus degetul pe rană, **nu ați găsit boala**, nu ați căutat nici **remediul.**" Le-o va arăta el .

Agricultura ..Creditul (Vezi pe larg la Economie)

El a atras atenția lui Madgearu privind aceste dobânzi,și a propus o **Lege a cametei**, dar acesta i-a spus că fenomenul nu poate fi oprit.

- **Virg.Madgearu** : " Nu, dle doctor, d-voastră **sunteți într-o mare eroare** (explică, argumentează)

- **Lupu** : "**Ajunge, ajunge.**O să vă auzim la buget.**Abuzați!**

În toate lucrurile există o măsură.Înteruperea e întrerupere , dar dvs. ne faceți un discurs. " Atrage atenția președ.Camerei că **nu mai permite nici o întrerupere** a ministrului de Finanțe.

"D-tale nu-ți permit,dle Madgearu.**Teoria și capacitatea mea economică , nu uit că de la d-ta le-am învățat .** (mare ilaritate la **PNT**)

Și așa prost elev n-oi fi eu.[...] Noi știm că împreună, **zece ani** duceam lupta necontenită în contra biuracrației și **căutam să învățăm pe țărani** ceea ce este **bancocrația**

- ce dracu o fi aia ?! - **Și acum când ești la guvern**, ne faci dta **expuneri savante**, cari au aerul să ne arate că trebuie să înnotăm în mocirlă și **să murim așa.**

"Oricât **d-ta te războiești** cu celălalt antagonist de teorii economice, cu d-**Vintilă Brătianu** , însă **semănați amîndoi ca două picături de apă.**

Este imposibil ca cineva să poată să vă convingă." (mare ilaritate la **PNT**)

Lupu/'dec.'29

▣ Țărănism (ante- și post- fuziune) (Vezi pe larg laȚărănism)

▣Exproprierea a III-a ?

▣ Legea circulației bunurilor !

" [...] un partid țărănesc - pentru că oricît ar dori d.Petrovici să dispară particula aceea, **partidul se cheamă partidul național-țărănesc** -

cuvîntul **țărănesc** este la coadă și **accentul se pune pe țărănesc** și cei mai mulți **miniștri sunt țărăniști** " (mare ilaritate la **PNT**)

): "Ceea ce este inexplicabil e cum puteți d-voastre fi în **permanentă contradicție** cu **programul** pe care l-ați afișat **zece ani**, și cum puteți dvs.,ca **prin legile** pe care le faceți, sau **prin măsurile pe care nu le luați**, să lăsați **țărănimea în situațiunea în care se găsește astăzi.**

Ați preconizat înainte de fuziune a treia expropriere.

Nu se mai vorbește de dînsa nicăeri.**Era la temelia partidului dvs.**

-**Iuliu Maniu** (primministru) : "**Niciodată !**"

- **dr.Lupu** : " **La țărăniști...**"

- **Iuliu Maniu** : " **Nici la țărăniști.**"

- **Dr Lupu** :"**Ai să știi dta mai bine decît mine,** care eram de la început **țărănist!"** (mare ilaritate la **PNT**)

): " În **pertractările interminabile**, cari s-au introdus acum ca un **factor nou** în viața **politică a țării**, citiți în gazete că :d.**Maniu** s-a închis cu d.**Mihalache**

și 3 ceasuri l-a hipnotizat - cum hipnotizează găina, trăgînd o dungă de cretă și punînd-o cu pliscul pe ea - și în una din aceste **cociliabule ale d-voastre**

desigur că **ați înmormîntat exproprierea a treia**, ați pus-o în **zidul partidului**, cum a pus meșterul Manole pe femeia sa, în zidurile de la Argeș."

[-----]

Deputați marcantî [ai PNT] mi-au declarat, dle doctor, am dori și noi să vorbim acolo[...] dar nu putem , pentru că ar trebui **să-l atăcăm pe Mihalache** , că **nu se face nimic pe chestia asta** .(întreruperi , protestări la **PNT**)

Eu vă declar **pe cuvînt de onoare** că sunt oameni care mi-au făcut această mărturisire, dar iarăși **declar pe cuvînt de onoare că nu-i voi spune.** "

- **Iuliu Maniu** : "Eu nu cred că în majoritate, și nu numai în majoritate, dar în întreaga țară, se poate găsi un om obiectiv care să poată ataca pe d. Mihalache, pentru opera mare pe care a făcut-o și o face în politica agrară a țării."

- **dr.Lupu** : " D-le Maniu, oricît respect și prietenie am și pentru d-ta și pentru d. Mihalache, eu cred ce văd cu ochii , nu ceea ce îmi spui d-ta."

Legea circulației bunurilor. (Vezi pe larg la **Legislație**)

[**L.D.**: delimitare netă între "**țărănismul lupist** " de stînga și "**țărănismul liberal**" care s-a **limpezit în PNȚ** .Replici **Maniu și Madgearu**]

" Mă întrebați dvs., de multe ori, care este **deosebirea programatică** între mine și dvs. V-ați delimitat singuri : sunteți **partidul proprietății mijlocii** a chiaburilor și circiumarilor, și eu rămîn **partidul proprietății mici țărănești** ." (Exclamări, zîmbete , la **PNȚ**)

"**Rîdeți, rîdeți**, căci n-o să mai aveți ocazie să rîdeți , și va rîde mai bine cel ce va rîde la sfîrșit."

Lupu /' dec.'29

▣ **Etică politică.**

(**Vezi la Etică, Moravuri**)

" **Stați d-voastră , oare, mai bine din punct de vedere moral ? Stă țara mai bine ?**

Păi doar , noi **10 ani de zile am dus împreună lupta pentru dreptate, pentru democrație, pentru respectul legilor, libertatea manifestăției cetățenești**, tot ce vreți. Alături de dvs. **am primit eu lovituri și în față și pe la spate , închis, lovit, bătut , insultat. Și să nu vă supărați, din 10 pietre, am pus eu 9 la edificiul d-voastră**

"Ei ! aceasta nu mai depindea nici de factorii economiei mondiale, și nici de teoriile financiare ultra-financiare. Aceasta depindea de sufletul dvs și de înțelegerea dvs cetățenească cinstită. **Oare aici v-ați comportat cum trebuie ? [...]** și mi-am zis : < este imposibil ca față de mine , cu care au suferit împreună, să se poarte barbar [...] **ia să-i văd ! > [privind spre Maniu] "** Și am plecat la dvs., în Ardeal , de unde **numai d-ta să poți să fii prim-ministru în România întreagă , și eu să nu mă pot duce să candidez în Ardeal?**

(**Vezi pe larg critica guvernării la Guvern și Țărănism**)

Dr.Lupu / 11 dec.'29

42.) N.Lupu, (PT) Întrebare : -privind aplicarea Legii administrative pe malurile Prutului.

(DAD, M.O. 7, șed. din 3dec.'29, p. 137-138)

[**LD :Ed.Mirto (subsecretar la Interne) , îi promite răspuns.Din păcate nu-l am . Semnalez chestiunea ca atare, dar nu cunosc rezolvarea ei definitivă]**

Lupu /'dec'29

▣ **Aplicarea Legii administrative .** (**Vezi pe larg la PT**)

"Se pare că **Legea administrativă** , care a prilejuit deja **retragerea opoziției din Parlament** - lucru de care am auzit plîngîndu-se de la tribună - este pe cale să vă facă **buclucuri noi**, și în ce privește **aplicarea ei.**"

"Se tinde aici să se **inventeze un principiu. Și ce principiu ?**

Că Prutul trebuie să fie hotar.

D-lor, în tot trecutul Țării Moldovei, Prutul nu a fost niciodată hotar, a fost , la 1812 , deodată făcut hotar , de Alexandru I , în mersul rușilor de cucerire întreagă a Moldovei, pînă la Carpați.

-**I.Buzdugan (PT)** : "**Vor să facă o republică din Basarabia "**

(**sgomot, vociferări laPNȚ**)

- **Lupu** : "Eu nu vreau să fac o **chestiune de luptă** între **basarabeni și basarabeni**, între o **fracțiune** și **altă fracțiune**; eu mă țin de **nedreptatea** care se face , fiindcă **nu este just** și nici în **interesul** acestor nenorociți de **locuitori**, cari s-au unit cu noi, să-i siliți să meargă pînă la Cahul.

Lupu /dec.'29

43.) dr.Iacob Pistiner, (PSD,deputat Cernăuți), discurs la mesaj, 27 nov.'29

(DAD, MO 4, șed. din 27 nov.'29, p 43- 51)

[L.D.: gata cu cartelul, cu colaborarea PNȚ-PSD.S-a încheiat "luna de miere"; PSD se pregătește pentru preluarea puterii , pentru revoluție , pentru socialism. Nu va face vreo comparație între **gouv.Maniiu** și **gouv.averescane** sau liberale ; va analiza doar guvernarea de un an, în raport cu **Programul PNȚ.**]

Pistiner/ dec.'29

▣ **Critica guvernării liberale.**

Parlament "burghez". (Vezi la **Parlament**)

"[...] **libertățile politice** , oricât de importante ar fi ele, **fără egalitate economică** , **n-au o valoare prea mare** .Înțelegem foarte bine că o societate , care se bazează pe **clase** și deci și pe **lupta de clase**, **nu poate acorda egalitatea drepturilor, așa cum noi o înțelegem."**

"D-voastră însă **n-ați făcut nici măcar ceea ce putea face un guvern burghez.**

Ați vorbit foarte mult,mai ales când erăți în opoziție, despre necesitatea înființării unui **adevărat regim parlamentar** , însă ,deși poate că Parlamentul de astăzi are mai multă influență decât Parlamentul de atunci, **stăpînul Parlamentului a rămas guvernul."**

Politia : bătaia ! (Vezi la **Politie**)

PSD a spus de anul trecut că prin **legea poliției** , nu se va rezolva nimic ; că **Siguranța** imitează **Ohrana țaristă rusească** ; că se va ajunge ca, în loc de poliție , să avem **doar o Siguranță a Statului** ;

Armata... (Vezi la **Armată**)

Critică cu ironie **manevrele regale** ; " Vă faceți un titlu de glorie că ați făcut manevre regale ? Și **că veniți cu cheltueli noi pentru înarmare în loc să purcedeți la dezarmare ?!**" (protestări la PNȚ)

Pistiner / dec.'29

▣ **PSD versus PNȚ** (Vezi la **PSD**)

[LD: transcriu numai pentru a avea o nouă "**mostră**" de **gîndire social-democrată românească**,după părerea mea, **cu nimic deosebită de cea comunistă .**]

/ "**Rolul dvs., d-lor deputați, și al partidului național -țărănesc**

este de a înființa societatea burgheză.

Ați început prin **distrugerea micii proprietăți**, prin **legea circulațiunii pămînturilor rurale**, **distrugînd pe țaranul mic și muncitor**, în folosul **țăranilor bogați**.

Prin legile fiscale și prin cartelurile favorizate de guvern,

veți distruge și mica burghezie de la orașe.[...]

/ "**În acest timp rolul nostru este cu totul altul.** [...] **asa cum dvs ați venit** , în mod fatal ,**după regimul feudalist dinainte** [PNL]

, **tot așa noi vom fi moștenitorii societății burgheze** " (înteruperi, sgomot la PNȚ)

- **Pamfil Șeicaru** : " Așa era și **manifestul comunist de la 1848** "

- **Pistiner** : "**Ideile noastre** , dlor, pătrund adînc în **masse** (înteruperi la PNȚ)

Da, acum **rîdeți**, dar îmi aduc aminte cum **acum zece ani liberalii rîdeau**

la fel de dvs.atunci cînd spuneati **că veți veni la guvern și**

veți face cutare și cutare lucru.[...] **Aș va fi și cu noi** " (înteruperi, rîsete la PNȚ)

- **Petre Andrei** : "**Nu distrugeți iluziile dlui Pistiner** " (ilaritate la PNȚ)

- **Pistiner** : " Nu distrugeți nici iluzia dlui vicepreședinte care crede că va rămînea mult timp aici (sgomot la PNȚ) după cum **feudalismul** [regimul liberal !]

n-a putut opri mersul dvs. , tot așa **burghezimea nu ne va putea împiedica din**

drumul nostru. Noi știm f. bine că **veți mai încerca să provocați incidente**

ca cel de la Lupeni" [-----] (sgomot, înteruperi la PNȚ)

- **Pistiner** : " **Rolul nostru este de a pregăti populația muncitorească pentru viitor** , [...] **de a controla guvernul dvs.**, știind foarte bine că pentru noi,

lupta de clasă începe într-adevăr acum.[...] **acum, cînd burghezia a venit la cîrmă,**

acum începe pentru noi adevărata luptă de clasă [...]

vă răspund cu cuvintele lui **Marx** : dacă nu putem trece peste **fazele necesare ale evoluției** , **putem scurta aceste faze** și aceasta este ceea ce **vrem noi...**"

- **Pamfil Șeicaru** : "**Deci, revoluție socială?**"

- **Pistiner** : " Dle Șeicaru , **să lăsăm aceasta acum** (înteruperi la PNȚ)

[...] **partidul național -țărănesc a avut un rol istoric;**

acum începe rolul nostru istoric , rolul de a scurta epoca de mizerie , de sărăcie , care este acum și vom face acest lucru , repet, cu toate jertfele, dacă vor fi necesare , pentru cucerirea democrației sociale , pentru asigurarea păcii , într-un singur cuvânt : pentru socialism !" (aplauze prelungite la grupul PSD) (p. 51)

Pistiner/ 27 dec.'29

44.) I.I.Mirescu (PSD , deputat de Ilfov) , discurs la mesaj , 2 dec.'29

(DAD, MO. 7, șed. din 2 dec.'29. p. 124-133)

[L.D. : text integral xeroxat.În calculator, dispersat problematic, parafrizat, rezumat, schematizat,cu subtitluri , etc....]

Mirescu /'dec.'29

▣ Guvernul Maniu . (vezi pe larg la Guvern)

Să fie atenți , pentru că vor asculta "altă muzică" decât cea a majoritarilor ;

Răspusul la mesaj, este tare în "promisiuni" ;

Promisiunile din 1928 nu s-au îndeplinit : [...] (p. 124)

Mirescu / dec.'29

▣ Traficul de carne vie ; Casele de toleranță . (vezi la Moravuri)

" Nu v-ați gândit la poliția Capitalei și numai după ce a fost înlăturat d.Milozi ați avut curajul să faceți controlul tripourilor.[...] poliția de moravuri, care a ajuns astăzi o imensă pepinieră de proxeneți, o pepinieră de agenți plătiți de casele de toleranță, o imensă pepinieră de agenți ai caselor mari de trafic de carne vie.

Mirescu/dec.'29

▣ Învățământul religios. (vezi la Învățământ)

[L.D: socialiștii , caută pretext pentru scoaterea oricărei religii din școală!

Deci învățământ ateu... restul sunt pretexte]

Cere desființarea obligativității învățământului religios .

(exclamații, întreruperi ,la PNȚ)

Mirescu /'dec.'29

▣ Industria - ca "interes politic". (vezi pe larg la Economie)

"Industria pe care dvs.o numiți parazitară, nu este în întregime parazitară, și măsurile pe care dvs.le-ați luat pornite din răzbunare , răzbunare fără a cerceta situația fiecăreia în parte.[...]

Mirescu / ' dec.'29

▣ PSD versus PNȚ

(El critică fugitiv și superficial legislația muncii: asigurările sociale, sindicatele etc.)

- D.R.Ioanițescu (subsecretar de stat la Interne) : "În parlamentele în cari am fost ales după război, știți foarte bine, mi-am luat sarcina de a fi și purtătorul de cuvânt al partidului social-democrat , atunci când, din cauza fraudelor în alegeri și a abuzurilor electorale nu aveți reprezentanți în parlament.[...]

V-am așteptat aci timp de 10 ani , să vă vedem în postura de reprezentanți ai puternicului - cum îl numiți - partid social-democrat.

[...] Ați venit la tribuna ca deputat; dar dvs. sunteți și secretarul Confederațiunii generale a Muncii.[...] în discursul dvs. ați vînturat toate problemele , fără să prezentați soluțiile partidului ce-l reprezentați." [...] (p. 132-133)

Mirescu-D.R.Ioanițescu / 2 dec. dec.'29

45.) Iosif Jumanca (PSD) , discurs la mesaj, 11 dec.'29

(DAD. MO 11, șed. din 11 dec.'29. p. 228-238)

[Discurs integral xeroxat.În computer, dispersat problematic]

Jumanca / dec.'29

▣ PSD - partid independent. (vezi pe larg la PSD)

Se imputa **PSD că prea a devenit " independent"**, avînd în vedere că au fost aleși pe listele PNTJ. Această chestiune s-a discutat și în sesiunea trecută, cînd d.**Goga susținea că PSD este o "creațiune" a PNTJ**, căruia i-a imputat aducerea în Parlament....

Astăzi, **PNTJ, majoritarii, par a-și fi însușit obiecțiunile d.Goga ...**

Jumanca / dec.'29

▣ **Guvernarea Maniu .**

Pe lîngă cele spuse de tov. Pistiner și Mirescu, el vrea s-o **caracterizeze:**

I "Lipsa de curaj în aplicarea de sancțiuni împotriva celor ce au furat și sărăcit țara timp de 10 ani (aplauze PSD), împotriva celor pe cari , în timpul opoziției , nu odată, ați promis că le veți aplica sancțiunile cele mai severe."

II. "Tolerarea arbitrarului tuturor acelor potențați din provincie, cari ,chiar contrar ordinelor primite de la centru, fac diferite lucruri , cari nu sunt nici în folosul partidului dvs.și cu atît mai ușin în interesul țării" (aplauze PSD)

III. " Încurajarea unor formațiuni ,unor organizațiuni a căror activitate nu cadrează nici cu principiul libertății cetățenești , asigurată prin Constituție , nici nu sunt de natură să asigure în țară, adevărata ordine care trebuie să domnească." (p. 230)

["Voinicii"] - vezi mai departe , va explica .

Jumanca /dec.'29

▣ **"Voinicii " țărăniști versus "sportivii " socialiști**

A spus că o **caracteristică a guvernării** de un an a PNTJ, este **încurajarea unor organizații** care nu cadrează nici cu spiritul libertății cetățenești garantate de Constituție , nici cu asigurarea ordinii.**PSD a fost și el indus în eroare,**

crezînd că **"cetele de voinici" vor fi "simple organizații culturale ale tinerimii" .**

Realitățile au dovedit contrariul.

- **Nichifor Crainic** [dir.la "Curentul"] : **"Nici nu au căderea să asigure ordinea.**

Sunt organizațiuni politice culturale."

- **Jumanca** : Asemenea "cete" sunt și în Austria,în Germania și Ungaria.

"Închipuți-vă ce ar fi dacă și PSD și alte partide, și-ar face astfel de cete"...

-**Voci PNTJ : Faceți !**

- **Jumanca** : "[...] **închipuți-vă** ce s-ar putea produce la noi în țară,chiar cu ocazia unor întruniri, nu mai vorbesc de **alegeri**, unde ar participa și **voinici social -democrați și voinici național-țărăniști**, și **voinici liberali**, înarmați cu **ciomege** și căutînd să se substituie **poliției**, pentru a menține ei ordinea..."

-**Voicu Nițescu** : **"Voinicii nu poartă ciomege , nu sunt înarmați."**

-**Nichifor Crainic** : **"Dle Jumanca, dvs nu aveți organizat tineretul social-democrat ?"**

- **Jumanca** : **"Cazul de la Lupeni nu este altceva decît produsul activității acestor cete de voinici (proteste, întreruperi, vociferări la PNTJ) Rezultatul introducerii cetelor de voinici pe Valea Jiului este ziua de 6 august . (p. 234)**

(întreruperi, protestări la PNTJ)

- **Ilie Lazăr** : **Dle Jumanca, dvs cunoașteți cetele de voinici ale dlui Lucian , organizate în cluburi sportive ?Sunt în realitate bătauși cum nu vă puteți închipui .**

Noi le cunoaștem foarte bine.Și în acele organizații "sportive" aveți un conglomerat de toate naționalitățile.Și dvs., dle Lucian ,sunteți șeful !"

(aplauzela PNTJ ; proteste la PSD)

- **Al.Lucian** : "[...] dacă cetele dvs. de voinici , vor fi și mai departe așa de agresive cum sunt... **(întreruperi,vociferări la PNTJ)**

- **Toader Rosnovan** :**"Ne vom apăra și noi ..."**

Al .Lucian: ...atunci ,dlor deputați,și noi **ne vom forma cetele noastre de voinici și în loc să mergem cu dvs.împreună contra oligarhiei , vom merge și contra dvs.și contra liberalilor ."****(întreruperi la PNTJ)(Polemica continuă , cu învinuiri reciproce)**

(p. 234-235)

Jumanca / 11 dec.'29

46.) Eftimie Gherman (PSD), Chestiune personală , 12 dec.'29

(DAD,MO 12, ședința din 12 dec.'29, p.274-279)

[L.D: implicarea PSD, a lui personal,în mișcarea sindicală, în tragedia de la Lupeni.]
Integral xeroxat ; în calculator, dispersat problematic.]

Gherman / dec.'29

Timp de 4 ore [Ghiulea, Bogdan] s-au adus acuze PSD, lui personal, despre cele întâmplate la Lupeni. De aceea consideră necesar să lămurească niște lucruri.

▣ Cazul "Munteanu" : PCR (retro) (vezi pe larg la PSD)

/ D.Bogdan a spus că PSD, prin "dictatură", a exclus o serie de reprezentanți ai sindicatelor la **Congresul din 1923**. [-----]

Gherman s-a simțit obligat să propună , în 1924, excluderea lui Munteanu din sindicatul minerilor. (p. 274-275)

Prin 1919-1920, **Munteanu** făcea propagandă printre muncitori să treacă la baptism; apoi (pînă a fost exclus) , **a luat bani** și de la **Uniunea** sindicatelor miniere **și de la comuniști** ; după aceea, a trecut pe față la **comuniști** și primea **subvenții și de la Siguranță** ; iar apoi, **merge braț-la-braț** cu ...

d.Rozvany și d.Bogdan îl prezintă ca pe **un erou național !** (p. 278)

- **Iuliu Maniu** : " D-le deputat, binevoii **a nu face confuziunea** spunînd că ceea ce a hotărît sindicatul d-voastre, a hotărît întreaga muncitorime depe Valea Jiului .Aici este deosebirea dintre noi. [...] **sindicatul dvs.**, la un moment dat, **nu a știut să apere adevăratele interese ale muncitorimii, și muncitorimea din Valea Jiului, [...]** înstrăinîndu-se cu totul de dvs, ceea ce a avut drept urmare ca **sindicatelor naționale sau alte organe [comuniste]** de acolo, **să prindă puteri ,peste puterile dvs."**

(aplaude **PNT**)

Gherman / dec.'29

▣ Mentalitatea minerească (vezi pe larg și context la Muncitorime)

"Din păcate, e dureros dar așa este, la noi **muncitorimea minieră** încă nu a ajuns la **nivelul acela cultural**, încît să **știe a judeca și raționa singură.**" **[LD!!!]**

[...][...] **nu judecă [L:D:!!!]** și **se ia după curente și după fraze [LD!!!]** [...]

Se mulțumește în parte acțiunii întreprinse de **oameni descreerați și fără nici o răspundere [LD!!!]** , **aderenți ai comuniștilor** și, în mare parte - **cu durere trebuie s-o spunem - și unor oameni cari spun că sunt național-țărăniști."**

Gherman / 12 dec. '29

47) **Lotar Rădăceanu (PSD)**, discurs la mesaj, 16 dec.'29

(DAD, MO.14, ședința din 16 dec.'29, p. 325-331)

[L.D.discursul integral xeroxat.In calculator,dispersatproblematic

Ultimul orator social-democrat, la mesaj ;dupa toate discursurile, disputele si polemicile **PNT-PSD**; după "provocarea" lansată de **Petre Andrei**]

Rădăceanu / dc.'29

▣ Regimul PNT

"**Ar fi într-adevăr lipsit de obiectivitate dacă** noi, chiar cu această hotărîre de opoziție, chiar cu aceasă hotărîre de critică neîndurată

a greșelilor actualului regim, **nu am recunoaște** franc că **prin schimbarea de regim** care s-a produs în noiembrie 1928 **s-au schimbat multe în această țară** și că într-adevăr **s-a realizat o nouă bază pentru viața politică a țării.**

Fiindcă în cei **10 ani de dictatură liberală** nu exista o **viață politică normală**

în țara românească, **nu exista posibilitatea unei lupte libere** între curentele politice și **între clasele sociale**. **Tot poporul, toate clasele sociale gemeau sub această apăsare politică** care nu permitea nici o manifestare liberă de idei și de aspirațiuni.

Și atunci **schimbarea de regim** de anul trecut a avut menire, această **misiune istorică** ,dacă vreți, **să dărîne un regim de opresiune** care a răpit întregului popor libertățile politice , pentruca **să pună în locul lui ceea ce am recunoscut că s-a pus : un început timid de democrație** , un început, de bine de rău, instaurat." (p. 325)

[trece la argumentarea acestei teze, punctual.Vezi mai departe]

Concluzia finală : laturile politicii guvernului, oricum ar fi examinate, **"toate au un caracter capitalist, o orientare spre capitalism,** că în forma acestei **democrații** , **abia la început, astăzi dvs.faceți o politică burghezo-capitalistă."** (p. 330-331)

Lotar Rădăceanu/ 16 dec. '29

48) N.Iorga (PND,deputat Brăila; supleant la Dolj;), discurs la mesaj, 9 dec.'29

(DAD, Mo.9,șed.din 9 dec.'29, p. 181-188)

[**L.D.:** discurs complex, xerox.În computer, dispersat problematic.

Ca și altădată, greu de sistematizat, de condensat.

De aceea ,voi reproduce pe larg fraza lui.Sublineri, paranteze,supratitluri, îmi aparțin.

Pînă în acea zi, Iorga lipsise din Parlament, dar nu făcea "boicotare"

Anunță o "**declarație**", în realitate... **ține un discurs.**

Eu consider **discursul programatic** - pe termen imediat și în perspectivă -

Vezi **polemicile** lui cu **Maniu** (armata)și **Mihalache** (agricultura)]

Iorga / dec.'29

▣ Partidele și Legea electorală

(**vezi pe larg la Regim electoral**)

A auzit că sunt mai multe păreri.A auzit că se cere reformarea acestei legi.

[LD: din păcate , o coloană de discurs este ștearsă, la xeroxare...dar...]

"Sistemul mussolinian al legii " - silește orice partid să aibă organizații în toată țara! Nu le ai, nu te poți prezenta cu șanse în lupta electorală !

" Dar **poți s-o faci** într-o țară ca a noastră, în care încă **Vechiul Regat** este de un fel, **Bucovina** de alt fel, **Basarabia** păstrează obișnuințele sale , **Ardealul** este asemănător cu trecutul său , **să ai organizații serioase, sincere**, de oameni care **să te înțeleagă, să te iubească**, care să vrea **să te urmeze**, pentru altceva decît că **le-ai făgăduit** cutare sau cutare lucru pe care nu le poți îndeplini , și el , sărmanul își poate închipui că, a doua zi după ce ai venit la putere, îl satisfaci pe deplin ? Crezi că **între aceste părți ale României** poți să creezi **adevărate organizații de partid** ? Aceasta este o închipuire."

Exemplu :

PNT " Dvs.înși-vă ați fost siliți să apropiați două partide a căror origine era deosebită, al căror crez nu a fost totdeauna același, ci au avut și lupte între dîsele, dvs. ați fost siliți să le apropiați, ca să aveți de la un capăt la celălalt al țării o organizație."Și ați fost siliți să faceți anumite **făgădueli în Cadrilater [bulgari]** , ați fost siliți să faceți **ochi dulci ucrainenilor** din nordul Bucovinei, ați fost siliți să vă uniți cu tot felul de reprezentanți ai unui **ideal național** , nu numai **străin [evrei sioniști]** , dar **dușman idealului național** al acelor care au fundat România , **fiindcă așa cere neapărat această lege**, și legea mai **dă și primă** , pe care **dvs. o disprețuiți** , dar multe lucruri **disprețuește omul** și totuși **se folosește de dîsele.**

(p. 183)

Iorga / 9 dec. '29

49) Hegedus Nandor(PNM, gazetar, deputat Bihor) , discurs la mesaj, 26 nov.'29

(DAD, MO 3, șed. din 26 nov.'29, p. 25-35)

[L.D: discurs integral, xeroxat.În calculator, este dispersat problematic.

[LD: discursul va fi socotit unul dintre cele mai documentate ,inteligente ,elegante ,pledoarii de gen. Eu îl consider o **mostră de logică partizană** ,un șantaj iscusit, recurs la sentimentalism personal, scos din context, inversat în cauzalități, folosind **argumentele adversarului** ,în propria cauză : o **capcană** în care trebuiau să cadă, din orgoliu, mai întîi, **ardelenii și PNT** , apoi , **regătenii și PNL** !

Nimic nu a rămas neexploatat : **recunoaștea** întîietății și rolului de precursori acoradat românilor, în ideologia "națională" europeană ; **echivalarea** artificioasă și subversivă a **statului multinațional și poliglot austro-ungar**, cu **statul național unitar român ; asigurarea** , pentru ungurii din România , a ceea ce ceruseră (dar nu obținuseră !) românii în regimul maghiar ; **ardelenii -regătenii** , fiecare cu merite și legitimități... din **p.d.v al respectării drepturilor minorităților**.

Și totul, **cu argumente istorice exclusiv românești !**

Și totul raportat la **rezoluția de la Alba Iulia, la Ardeal**, de parcă ungurii ar fi trăit într-o **Transilvanie autonomă, nu în România.**]

(vezi pe larg și exemple **la Maghiari**)

Hegedus / nov.'29

▣ Argumente istorice românești ,pentru cauza minorităților..

"D.Alexandru Vaida, fiul combatant al Ardealului, a spus într-un discurs ținut în parlamentul maghiar,cu o mândrie îndreptățită, că un străbun al domniei sale și al d-lui Maniu era acel Iosif Miheș, cancelar la Curtea din Viena , care înainte cu aproape 150 de ani , a redactat importantul memoriu politic al românilor din Ardeal: <Suplex libellum valachorum >

În acest memoriu se prezenta **dezideratul românilor** - care este și **baza adevărată a administrației perfecte** - anume că

funcționarii români să stea în fruntea ținuturilor locuite de români."

" Desigur este un **joc al fatalității istorice** că un descendent al acestui Miheș, a depus primul proiect de lege al administrației descentralizate în România,[1929] ceea ce ne-a dat prilej nouă , **minorităților**, să subliniem încă odată **drepturile noastre indiscutabile enunțate în rezoluția de la Alba Iulia [1918]** , în chipul următor :

<Fiecare popor se va instrui , administra și judeca în limba sa proprie , prin indivizi din sânul său. >

- **Pamfil Șeicaru :** " Deasupra rezoluțiilor de la Alba Iulia este Constituția .

D-voastre trebuie să vă raportați la Constituția țării.

Credeți dvs. că rezoluțiile de la Alba Iulia sunt o supra-Constituție ?

Am vrea să ne lămurim asupra acestui punct , fiindcă sunt lucruri care există în Constituție și **dvs. vorbiți de o supra-Constituție ?"**

(Cicio-Pop, Ed.Mirto, Hegedus Nandor, îl somează pe Șeicaru să nu mai intervină) .

Hegedus Nandor / nov.'29

▣ Rezoluția de la Alba Iulia .

Va răspunde **dacă au sau nu** "o valoare obligatorie morală și politică. "

"**O parte a lumii politice românești a deschis focul** , acum 7-8 ani, în **contra punctelor rezoluțiilor de la Alba Iulia**, și în campania aceasta joacă un rol important mai ales **publicistica și politica liberală**.

S-a ridicat **acuzățiunea** contra **conducătorilor români din Ardeal** că ei **au făurit rezoluțiile de la Alba Iulia** exclusiv sub **stimulațiunea efemeră a epocii**, sub influența unei **ideologii eronate**.

S-a spus că **fruntașii români din Ardeal au lucrat la Alba Iulia în antagonism cu însuși Națiunea română din Ardeal**, că **n-au fost prevăzători**, **n-au urmărit orizonturi reale**, că **ar fi primejduit** cu preocupările lor naive și teoretice **chiar unitatea Statului român**,

dacă ei, liberalii și averescanii , mari și serioși oameni politici , **n-ar fi contribuit mai târziu, în practică, la eșuarea realizării acestor puncte."**

): Crede că atît **românii din Ardeal, cît și minoritarii** , sunt **îndreptățiți** și au datoria să **apere pe domnii care au redactat rezoluția de la Alba Iulia**, să **dovedească** că au fost **oameni realiști**, că acele puncte s-au rezemat pe **o tradiție seculară a românilor din Ardeal**, că **au corespuns unei necesități internaționale și diplomatice**, că **Iuliu Maniu și amicii săi** nici nu ar fi putut preceda altfel.

Hegedus / nov. '29

▣ Tradiții istorice și principii administrative românești

"Poporul român din Ardeal a judecat și a solicitat vreme de un secol , **dreptul de afirmare a unei minorități [!!!]** în viața publică , în chipul și în spiritul **cum a enunțat-o în punctul al treilea al rezoluțiunii de la Alba Iulia; al doilea : conținutul și spiritul acestei rezoluțiuni are și o îndeplinire a postulatelor internaționale [!!!]** , și , **prin ea**, **poporul român din Ardeal a contribuit într-o măsură extraordinară de mare la înlăptuirea României Mari** ;

Hegedus / nov.'29

▣ "Ardelenii "

- Hegedus: **ardelenii au făcut asigurări că vor respecta drepturilor minorităților.**

" Iuliu Maniu [nov.1918?] a declarat oficial lui Oscar Iassy :

<Națiunea română recunoaște competența congresului de pace , la fixarea limitelor definitive la teritoriul reclamat de această națiune pentru Statul său propriu ,precum își ia obligamentul față cu celelate popoare conlocuitoare pe acest teritoriu , va respecta punctele wilsoniene și

este gata să asigure pentru fiecare popor condițiunile unei dezvoltări naționale.>

Aurel Vlad : a promis că nu vor fi "răzbunări" ;

- Hegedus: **Al.Vaida** despre care "**Consiliul Național al unității naționale**" (Paris, Take Ionescu, 1918) spunea: < Împrumutăm frumoasele și justele cuvinte ale deputatului român **Vaida**, în Parlamentul opresorilor din Budapesta, care a declarat că de la întronarea creștinismului , cel mai mare eveniment în istoria omenească este mesajul președintelui Wilson. >

Al.Cicio-Pop : a promis că vor fi respectate punctele wilsoniene;

Hegedus : **Iuliu Maniu** a spus la **Adunarea națională de la 1 dec.1918** :

<Pentru ca intrigile dușmanilor să amuțească, în proiectul de rezoluție am precizat principiile de care ne vom călăuzi.[...]

Vrem să întronăm pe aceste plaiuri **libertatea tuturor neamurilor și cetățenilor**; nu voim ca din oprimați și asupriți să devenim oprimatori și asupritori .Nu răpim individualitatea etnică a neamurilor conlocuitoare și fiecare om e liber să-și aleagă limba și credința în care vrea să trăiască , atît în relațiile particulare cît și în legăturile cu viața de Stat. >;

iar în conferința de la Institutul Social Român spunea:

<Trebuie să precizăm că **Adunarea de la Alba Iulia a acordat acele drepturi , nu numai pentru ținuturilor de dincolo de Carpați, ci pentru întreaga țară românească.>** cerînd ca noua Constituție

să se facă pe baza principiilor cuprinse în hotărîrea de la Alba Iulia. (p. 29- 30)

" **Alba Iulia** constituie deci o făgăduință sărbătorească precumpănită și o obligațiune irevocabilă față de toată lumea." Dar ...

"E de prisos să amintesc că în Constituție nu se reoglîndesc nici spiritul nici principiile de la Alba Iulia " (p. 31)

Hegedus / nov.'29

▣ Paralelă : regimul maghiar - regimul român

[**LD**: Atenție! La ce jonglerie, prin **omisiune și inversare** , a putut recurge! Și-a pus chiar și cenușă în cap!]

"Dacă vrem să facem o paralelă între **legea naționalităților** [maghiară, 1868] și **rezoluțiunea de la Alba Iulia**,[1918] trebuie să constatăm că ,

pe cînd **Românii din Ardeal n-au acceptat** atunci deloc **legea naționalităților, opinia publică a minorităților actuale din Ardeal, după ratificarea** Tratatului de la Trianon

- sașii chiar mai înainte -**au recunoscut rezoluțiunea de la Alba Iulia, [LD _!_] neopunînd nici o rezervă și nedisprețuind drepturile oferite prin aceasta."**

... deși ...situația lor "însemna tot o decădere " [ca a românilor în 1868 !]

"**Legea aceasta a naționalităților [maghiară]** , de altfel, **a fost pusă în vigoare imediat după unirea Ardealului, printr-un decret al Consiliului Dirigent, cu singura modificare că s-au înlocuit cuvintele**

<Statul maghiar> , <limba maghiară>, cu **<Statul român >, <limba română>**, **decret care** însă, încet încet , ca să vorbesc cu frazeologia Memorandumului, **a devenit literă moartă și în Țara Românească.** (p. 33)

"D-lor, nu se poate rezema opinia publică romnă și mai ales Partidul național român, pe un argument al unor politicieni maghiari.

Unii bărbați de Stat maghiari [!!!] au încercat să dovedească , din cuvînt în cuvînt aproape, **neexecutabilitatea legii naționalităților**, după cum , **acum, presa șovinistă [!!!] vrea să înfierize Rezoluțiunea de la Alba Iulia ca neexecutabilă în viața practică."**

Ș.a ș.a.

Hegedus / 26 nov.'29

50) Mihail Ghelmegeanu (PNT, raportor la Răsuns la mesaj, deputat Ismail)

Discurs -concluzie , 17 dec.'29

(DAD, MO 16, șed. 17 dec.'29 , p. 355-366)

[**LD** : discursul integral, xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Deși a spus că nu va polemiza cu PNL, **întregul lui discurs** nu a fost altceva ,

decît o antiteză PNT-PNL Accentul pe o argumentare metamorfozată semnificativ :
PNT - partid de "centru", de "echilibru", de "arbitraj",
între stînga (PSD) şi dreapta (PNL); **Regimul PNT: regim democratic**
(ţărănism , agrarism, industrialism, protecţionism)]
Ghelmegeanu / dec.'29

▣ Tradiţie parlamentară.

/ **Discuţia la mesaj**, stăruie la noi în puterea unei **tradiţii** (printre puţinele tradiţii!),
a fost totdeauna un **prilej de a se examina opera de guvernare, raporturile dintre**
partide şi ideologii în lupta politică.

/ **Discuţia la mesaj**, într-o viaţă publică atît de agitată , nelipsită uneori de laturi
misterioase, înseamnă şi "**un moment de reculegere în care omul politic** , peste
faptele mărunte, peste faptele cotidiene, **se poate ridica la înălţimea unei discuţiuni de**
idei, pentru ca de acolo să-şi dea seama mai bine de **opera îndeplinită şi de liniile de**
evoluţiile în viitor." (p. 355)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ PNT-PSD

[**LD: ironia soartei ! etapele s-au scurtat, iar Ghelmegeanu, nu Pistiner,**
a servit regimul comunist !]

Fiind socialist, **Pistiner** şi-a adus aminte de "**scurtarea etapelor de evoluţie**" ,
şi , socotind că PNT a luptat 10 ani în opoziţie, a bănuît "cu oarecare certitudine" ,
că **spre 1940 , va veni rîndul PSD să ajungă la guvern !**

" [...] **din această iluzie a scurtării etapelor de evoluţie,**
d-voastră să nu faceţi mijloc de apăsare asupra clasei muncitoare ,
care nu poate încontinuu să rămînă nici victima iluziilor,
nici victima neînţelegerii d-voastre." (p. 358)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ Iorga...

D.prof.Iorga ne-a vorbit "**mai puţin în numele unui partid politic**, şi mai mult în numele
vechilor sale convingeri , potrivit **parlamentarismului de club**. [-----]

În ce priveşte "**sfatul economic**", aminteşte că în proiectul de **Constituţie al PT**,
se prevedea ca alături de **Cameră** (aleasă prin sufragiu universal) ,
se prevedea un "**sfat economic superior**" (cu toate breslele profesionale) . [-----]

Nu este vina PNT şi a lui Iorga şi poate că " în faţa unui istoric sever al vremurilor de
mîine va fi vina noastră a tuturor " [?!?] că Constituţia s-a votat în condiţiile ştiute şi că
va rămîne neschimbată un lung şir de ani. (p. 355)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ PT-Lupu (vezi pe larg la PT-Lupu)

/ PT a participat la dezbateri prin întreruperile lui Buzdugan (pe chestiunile minorităţilor)
şi prin chestiunile de "înalţă politică" ale dr.Lupu , (**ilaritate la PNT**)

- **Lupu** : "Te rog să nu dai faţă de mine dovadă de **ingraturitate** şi să-ţi aduci aminte
că **dacă astăzi reprezînţi Basarabia** , Basarabia care în 1926 n-a primit nici pe d.
Virgil Madgearu, nici chiar pe d.Ralea, nici pe d.Mihalache... te-a primit pe d-ta ,
care ai mers sub aripa mea protectoare , deşi nici ghetele d-tale orange-fraise ,
nici mănuşile d-tale, nici educaţia d-tale , **nu erau pe placul lor.**

Te rog deci **să nu--mi adresezi mie ironii** , d-ta, şi **să-mi fii recunoscător** pentru
locul unde te-am pus " (**ilaritate la PNT**)

Ghelmegeanu : Este ştiut că **partidul vă datorează foarte mult** ...

Lupu : Dar d-ta mai mult decît oricine

Ghelmegeanu : în ce mă priveşte, vă rog să vă rezervaţi, pentru că **vă anunţ că nu sunt**
decît la prima salvă, şi aceea trasă în aer, spre înştiinţare . (ilaritate)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ PNT

"Majoritatea a luat parte la dezbateri cu o **stăruinţă care nu ar denota decît un**
singur lucru , **că forţele comprimate atît de multă vreme au, în mod firesc, nevoie de o**
revărsare împotriva adversarilor, [L.D : !!!] pe cari de data asta nu l-au avut din

cauza **golurilor**, cari sunt în această incintă."

Amintește de " trecerea prin sabie a corporatismului", făcută de **Ralea**;
judecarea social - democraților (mai sinceri acasă la ei decât în parlament) ,
de **Petre Andrei** ; cuvîntarea **eminentului orator Petrovici**

(care are și o altă valoare pentru PNȚ) (aplauze la **PNȚ**)

[în acest moment în incintă intră **Iuliu Maniu**, întîmpinat cu ovații și aplauze prelungite]

"Pentru noi, **prezența d-lui Petrovici** pe aceste bănci, este **dovada** cea mai bună
că **prestigiul partidului nostru** este atît de sus ,încît el rămîne un **punct de raliere al**
tuturor forțelor anti-liberale ,oriunde se găsesc și de oriunde vin." [**LD:!!!**]
(aplauze la **PNȚ**) (p. 356)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Sistem de partid .** (Vezi pe larg la **Sistem de partid**)

"**A susține regimul partidelor politice** , nu este numai o chestiune de **logică și de**
dialectică, este , în primul rînd, o chestiune de **psihologie a masselor** ,
raportată la momentul în care trăim.

Sunt însă astăzi **semne că ici și colo** se ivesc **mișcări dictatoriale** ,
desigur **ridicole** [**LD : !!!**] , dar care **pot să-și aibă influența lor** ,
într-o stare de mizerie economică , în care ne aflăm în mod trecător." [-----]
ceea ce este **mai grav**, chiar acolo, **în mijlocul satelor**, a pătruns **ideea** ,
că **noi suntem ultimul partid** , de la care **se așteaptă o îndreptare**
după experiența nenorocită a celor 10 ani de guvernare trecută. "

"Vă închipuiți , d-voastre, **ce s-ar întîmpla** dacă **partidul nostru nu ar putea**
să facă față așteptărilor cari s-au pus în el ; **ar fi** , d-lor , o lichidare chiar a **noțiunii**
de partid politic , a **rolului** pe care partidele politice sunt chemate să-l joace într-o **viață**
constituțională." (p. 357) [-----]

"Contribuția pe care **partidul nostru a adus-o** , pentru **însănătoșirea regimului politic**
al partidelor, este de a fi **emancipat cauza politică a Statului român**,
de **cauza economică a partidului liberal.**" [...] [...]

N-ar fi , d-lor deputați, **un păcat** mai mare, decât ca acum **să înlocuim exclusivismul**
liberal , cu exclusivismul nostru politic [**!!!**] , pentru a da acel mizer spectacol al
Statului, care trece ca pradă politică din mîna unui partid, în mîna celui alt partid. "

" **Statul** , într-un **regim politic al partidelor**, trebuie să rămînă **ferit de acapararea de**
sus, ca și de jos, și aș invoca în acest sens vechea concepție juridică a **Statului**
-persoană morală - care simbolizează **națiunea pe deasupra partidelor**.
Partidele să trăiască **prin ele însăși**, prin **puterea lor proprie**, prin **prestigiul ideilor**
lor, iar **nu** ca pînă acum **agățate de puterile politice ale Statului și de averea publică**.
Partidele politice să îndrumeze numai **viața de Stat** , după **nevoile fiecărei epoci**,
și potrivit **curentelor de opinie publică și a voinței scrutinelor libere.**" (p. 357)
[-----]

▣ **Stînga -Centru -Dreapta**

[L.D: și această problemă, prin prisma **poziției de "centru"** , de **"arbitru"** a **PNȚ**,
între **"stînga"** și **"dreapta"**.)

" Pe de altă parte, **situația partidului nostru** este **destul de delicată**,
fiindcă **suntăm un partid de echilibru social**,
și partidele de echilibru social își îndeplinesc opera lor salutară pentru viața unui Stat ,
în mijlocul unor **mari poveri** și a unor **mari răspunderi**.
Din ce în ce mai mult va trebui **să fim arbitru**
între stînga socialistă și dreapta liberală,
va trebui să stabilim și să **integrăm toate interesele în cadrul interesului general al**
Statului." [----]

▣ **Dispută Tărănistă** (Vezi pe larg la **Țărănism**)

-**Ghelmegeanu** : Tocmai în momentul cînd și **PSD este de acord cu orientarea**
agricolă a economiei , recunoscînd temeinicia politicii **PNȚ**,

tocmai dr Lupu crede că avem greșeli!

"**Față de dr.Lupu** avem astăzi **sentimente calme**, pentru că între noi și d-sa procesul
politic a fost închis. Îmi aduc aminte în ședința memorabilă a acestei Adunări ,
cînd d. **dr.Lupu citea declarația de formare a noului Partid Țărănesc**,

d. Ion Mihalache a dat un singur răspuns:

< procesul dintre noi și d-voastră îl va rezolva țara. >

Și țara l-a judecat , așa că astăzi ne putem privi în față...

Ghelmegeanu /dec.'29

▣ **Legea circulației bunurilor.**

(Vezi pe larg la Legislație)

În programul PT dinaintea fuziunii, stă scris:

<între alte măsuri, se vor stabili normele

de circulație ale pământului țărănesc.>

La **Congresul din 1925**, Ion Mihalache a prezentat o broșură **cu programul partidului.**

"Noul regim agrar" - pe care l-a subscris și susținut și Lupu -

că **se vor lua măsuri ca să se înlesnească "disparițiunea proprietății pitice "**,

să se ajute **concentrarea proprietății "în limitele puterii de muncă a familiei"**,

în care scop **"se va lăsa libertatea circulației pământurilor date țăranilor"**,

pînă la limitele **"anunțate și fixate de lege după regiuni și împrejurări"** ,

în scopul "selecționării naturale a plugarilor serioși ." (aplauze la PNT)

Ghelmegeanu /dec.'29

▣ **Formula "Guvern național"**

Dr Lupu dorește **" guvern național"** , dar este de văzut **cu cine ?!**

"cu toți neîmperecheații ? [...] cu **reprezentanții călăilor și ai victimelor la un loc?**

Acest guvern național n-ar însemna decît **cea din urmă înfrîngere** pentru viața publică

a acestei țări, înfrîngerea ultimei rămășițe **de moralitate publică"** (aplauze la PNT)

- **dr.Lupu: "Așa au vorbit patru veacuri dearîndul boierii moldoveni și munteni:**

unii acuzau pe ceilalți de dușmani ai patriei,

și fiecare urmărea tăierea capului adversarului.

Există și în partidul advers [PNL] , cît l-ați urî d-voastră,ca și în partidul d-voastră,

destule elemente patriotice care într-un ceas de grea cumpănă a țării,

pot să se unească , chiar și peste aceste chestiuni economice.

Dacă ne-am unit pe chestiunea războiului, ne va sili însăși țara să ne unim și

pe aceste chestiuni economice.D-le Ghelmegeanu, d-ta ești încă tînăr, și patru ani de

viață politică nu însemnează nimic, trebuie să ai 40 de ani , ca să capeți maturitate

politică" (Ilaritate)

- **Ghelmegeanu : "Dați-mi voie să constat - și constat cu regret - că încă odată**

căile noastre politice se despart." [...]

- **Dr.Lupu: "De sigur ,am mers împreună pînă te-am ales deputat în Basarabia**

și de atunci ne-am despărțit.[...] Îți aduci aminte cînd mergeam la Ismail și tremurai

și d-ta și tremuram și eu ...Cînd te-au văzut țăranii cu ghetrele d-tale leegante,

parfumat , evident că s-au speritat: Leanca, Măță și alții , dar i-am domolit și te-au

lăsat să vorbești..." (Ilaritate)

(p. 362)

Ghelmegeanu / dec.'29

▣ **Parlament , parlamentrism**

"[...] nu putem să practicăm decît **parlamentarismul** întemeiat pe **o disciplină**

voluntară, care înseamnă **a exercita un control,**

pentru ca guvernul să îndeplinească opera partidului ,

pentru ca opera îndeplinită să fie respectată de toți reprezentanții puterii executive,

în gradele ierarhice pînă la cel din urmă, de toți acești reprezentanți cărora le este

încredințată aplicarea operii de guvernămînt.

Cînd însă ne-am exercitat acest control - [...] credem că cu adevărat am practicat

parlamentarismul [...] care **respectă opera de guvernămînt ,** întrucît ea este

întemeiată pe programul partidului și am întemeiat un parlamentarism demn ,

care nu are să-și reproșeze nimic, fiindcă este veghea continuă pentru îndeplinirea

crezurilor , pe care le sevim cu toții." (aplauze prelungite la PNT) (p. 366)

Ghelmegeanu / dec.29

▣ **Regimul PNT**

"Muncim cu toții, muncesc miniștrii ,muncim noi ca parlamentari, și totuși **din marele**

bine care se încearcă , mai puțin poate să ajungă la cei care suferă din cauza acelor

trepte ierarhice [birocrăția] unde , firesc,

fiecare chestiune trebuie să vină cu referat, și să plece cu referat.

Trebuie dar o voință aproape iacobină [!!!] , ca să se împingă această administrație de a lucra într-un ritm mai tineresc, ca în modul acesta toată opera de guvernare să poată ajunge pînă acolo , jos, în mijlocul satelor ." (aplauzela PNȚ)

[Atenție LD!]

" Guvernăm astăzi , de fapt, cu marele sprijin al puterii de așteptare a poporului nostru .Și care este omul politic care să poată preciza , pînă unde se poate întinde această răbdare și pînă unde se poate întinde această așteptare ?" [!!!] [...] [...] / "[...] și un guvern își are îndatoririle sale și ele sunt, acelea de a crea un regim politic care să nu îngăduie nici anarhizarea cadrelor , dar nici anarhizarea personalităților." [???

Ghelmegeanu / dec.'29

PNȚ : Pedagogie politică

" Un mare organism cum este partidul politic, nu poate să îndeplinească scopurile sale sociale , decît dintr-un serviciu reciproc , care are loc între cei care organizează masele populare , pentru a duce țara sus pe culmea realizărilor utile , și între aceia cari ,reprezentînd elita intelectuală a unui partid, luminează căile viitorului și ale evoluțiunii.

Un partid cu răspunderea zilei de astăzi, ca al nostru,

nu trebuie să tolereze nici anarhizarea cadrelor, nici anarhizarea personalităților, cu atît mai mult că din mijlocul nostru , nimeni nu se poate considera mai presus de partid, pentrucă nimeni nu poate să aibă iluzia temerară că este mai presus de scopul național și de idealurile sociale pe care le urmărim cu toții.

Să ridicăm ,însă, mai presus de noi ,spiritul de jertfă , către care trebuie să tindem , pentru a ridica , într-o ascendență continuă , acest partid al nostru ,

născut din flacăra idealismului,

păstrat prin puterea credinței și

ridicat la locul de răspundere , prin triumful conștiinței cetățenești

pentru a apăra destinele neamului nostru ." (aplauze prelungite la PNȚ) (p. 366)

Ghelmegeanu (raportor) / 17 dec.'29

51) Voicu Nițescu (Ministru de Stat) , discurs final la Mesaj, 17 dec.'29

(DAD, MO.16, șed. din 17 dec.'29, p. 367-373)â

[L.D : este cea mai sugestivă evocare a "descălecării" politice a ardelenilor în România Mare.După opinia mea, a fost o victorie redusă doar la membrii și simpatizanții PNȚ ; a fost plătită cu prețul adîncirii adversităților cu forțele politice opozante ;a fost o revărsare de răfuială acumulată în cei 10 ani după unire, care nu putea decît să umilească și să revolte pe regățeni .

Au fost puse la stîlpul infamiei și execuției cele 2 partide și liderii lor - Brătienii , Averescu , Goga ș.a. - care duseseră războiul reîntregirii, care tutelaseră unirea și consolidarea . Ca și cînd unirea s-a făcut , înșfîrșit, abia în 1928 !

Dar trebuie să înțelegi și de ce s-a ajuns acolo .

Trebuie să tre ferești de mentalitatea ta de " regățeană " , de admirația față de PNL, și să împarți vinovățiile.]

[L.D : discurs integral, xeroxat;în calculator, dispersat problematic;

Parantezele, sublinierile, culorile, semnele ... îmi aparțin .

Vorbește în numele guvernului, trăgînd concluziile la dezbaterile la Mesaj.]

Nițescu / dec.'29

■ "Împăcarea " națională.

"Poate că cel mai de seamă rezultat , pe care l-a avut evenimentul din Noiembrie , anul trecut , a fost acela că , în sfîrșit , s-a ajuns la acel echilibru sufletesc ,

pe care l-au dorit deopotrivă frații Vechiului Regat, pe care l-au rîvnit cu însetoșare ardelenii , pe care l-au așteptat basarabenii și pe care l-au voit bucovinenii .

S-a ajuns, în felul acesta,ca să nu se mai vorbească de năzuințe < regionaliste >

și de <gînduri separatiste>.Suntem astăzi, în Cameră, reprezentanții unei nații unite, unite în gînduri, unite în simțiri, unite desăvîrșit sufletește ." (aplauze la PNȚ)

(p. 366- 367)

▣ basarabeni -ardeleni - regățeni

[omul extrage din experiența lui din timpul războiului, a foștilor voluntari ardeleni]
/ " Noi ardelenii am cultivat de multă vreme efortul de bună frăție cu basarabeni.
Mocanii din Ardeal duceau pe vremuri, în dăsații lor, **cărți în Basarabia**, pe care le distribuiau moldovenilor, **dornici de slovă românească**.

În timpul războiului, **voluntarii ardeleni** au avut strânse **legături cu intelectualii basarabeni** și împreună au pus la cale **înfăptuirea visului de unire**.

Frații din Vechiul Regat, când momentul părea propriu, s-au grăbit la rîndul lor să treacă Prutul pentru a da basarabenilor **mină de ajutor ca să înfăptuiască**, cu un ceas mai degrabă, **unirea dorită de toți**

"Astăzi, sub guvernare național-țărănistă, în Basarabia e liniște și mulțumire. [...]

Nimeni nu mai aduce învinuiri ireale și supărătoare poporului basarabean dornic și rîvnitor să rămînă încadrat pe vecii vecilor în ființa acestui Stat românesc, așa cum ne-au arătat reprezentanții lui. (aplauze la PNT)

Orice acuzațiune pretinzînd că **acest popor basarabean ar avea alte vederi, decît acela al neclintitei sale alipiri față de această patrie și ale devotamentului său, pentru ordinea și întocmirea socială și legală din Statul român, nu poate face decît jocul vrăjmășesc al celor potrivnici consolidării noastre interne.** "

(aplauze prelungite la PNT) (p. 373)

Nițescu / dec.'29

▣ PNT

[Atenție LD: prima oară cînd un oficial, recunoaște aceasta, chiar dacă ca "zvon"]

"Svonuri interesate au circulat, **sustînîndu-se că majoritățile ar fi despărțite în două : partidul național și partidul țărănesc de odinioară**.

Față de aceste zvonuri, noi ținem să se știe că **fuziunea celor două partide, național și țărănesc, sau mai bine contopirea lor în partidul național-țărănesc, s-a făcut pentru totdeauna.** (aplauze prelungite la PNT)

"**Toți membrii lui știu și simt că cele două componente, așa de viguroase întotdeauna, ființează astăzi ca un singur și unitar partid, avînd un program unic și o ideologie unitară.** " (aplauze prelungite la PNT)

"Și este bine să se știe mai departe că **persoanele aflătoare pe banca ministerială sunt desprinse din același partid unitar și că deci guvernul trebuie să reprezinte chintesența solidarității de partid.**" (aplauze prelungite la PNT)

"**Toată lumea - guvernul și majorități - regretă plecarea d-lui Mihai Popovici, ministrul stabilizării, de pe banca ministerială.** Această plecare s-a făcut însă,

s-o știe toți amatorii de intrigi, **din voia d-lui Popovici și cu respectarea deplinei și intactei solidarități a partidului.**" (aplauze prelungite la PNT) (p. 373)

Voicu Nițescu / 17 dec.'29

52) General Averescu (P.P.) despre regimul PNT, nov.'29

(Cf. "Parlamentul românesc", an III, nr. 19, 23 nov.'29, p. 239 ;
extrase din manifeste și articole din "Îndreptarea")

▣ Regimul PNT

" **Din oamenii pentru cari ați votat, nici unul nu săvîrșise în țară vreo faptă în trecut, care să fie o cheazășie pentru viitor. Șeful însăși a partidului [Maniu], a luptat în război pe frontul dușman, nu alături de voi.**

): Au venit, este drept, cu făgădueli ieftine, și cu defăimare în contra altora, fără a le dovedi, însă, în vreun fel. Dar toate cele spuse de ei, au fost numai vorbe goale. Aceasta o dovedește faptul că numai după puține luni de cîrmuire, s-au arătat neputincioși de a se ține de cuvintele date și că, în loc de îndreptare, nu au făcut decît să înrăutățească starea de lucruri ce au găsit-o"

): "Prin legiuiri nechibzuite, se zdruncină însăși temelia pe care este așezată alcătuirea noastră socială și politică. "

General Avrescu / '29

▣ Reforma administrativă.

) : Prin ultimul **proiect de lege** asupra **organizațiunii administrative**, prezentat de guvern Corpurilor legiuitoare, **se aduce o lovitură fățișe unității noastre naționale. Ideea unității de stat**, preconizată de sbuciumul unei istorii milenare, **e înlocuită cu formula statului federativ**, inventată odinioară pentru salvarea imperiului habsburgic polietnic, prăbușit prin însăși inconsistența sa. "

) : **" Reforma administrativă**, prin înființarea celor **șapte provincii**, cu **șapte capitale, șapte parlamente provinciale**, nu numai că **pulverizează unitatea țării**, **opriind brusc procesul** de liberă circulațiune a energiilor acelui organism , nu numai că **recheamă** la viață , cu toate impulsurile primejdioase **hotarele de ieri**, **codificând o dureroasă diversitate** de simțire rămasă pe urma **apăsării străine** și stăvilind adaptarea infiltrațiilor minoritare, **dar fărâmițează însăși patrimoniul de unitate al României vechi**, și , pe ruinele unui **solid edificiu** clădit de generația **primei uniri și mărit de doi regi**, **readuce românismul la starea de cneziate** care i-au pricinuit robia de veacuri."

Averescu / nov.'29

53) I.G.Duca, Declarație la Congresul PNL de la Orhei, nov.'29

(Rev."Parlamentul românesc" , an III, nr.19, 23 nov.'29, p.239)

▣ Regimul PNT Vezi integral la Guvern)

"**Partidul național-țărănesc** a crezut de cuviință să **sărbătorească** prin întruniri în **toate județele această aniversare.Dreptul lor**. Mă întreb **ce sărbătoresc ?**

[-----]

Sau sărbătoresc invenția **demisiilor în alb** , menită să ridice atât de sus prestigiul Parlamentului ?

Poate sărbătoresc organizarea **cetelor de voinici** chemate să asigure României întregite respectul libertății și grija legalității ? [-----]

Oare sărbătoresc toate **făgăduielile neîndeplinite** și toate **desilusiile** create?

Și acestea sunt **atât de numeroase** încât merită o sărbătorire , o mare și sgomotoasă sărbătorire " [-----..]

"Un an de guvernare național-țărănească a dovedit ceea ce am susținut mereu că **acest partid** și-a creat **o popularitate trecătoare** printr-o **demagogie vinovată** și că , **adus la putere**, nu va face decât **dovada evidentă** , dovadă strălucită a **nepriceperii sale organice."**

I.G.Duca / nov.'29

▣ Poziția PNL

De aceea **datoria noastră astăzi** , mai mult de când oricând , este ca să **trezim conștiința publică** , s-o **luminăm**,

să facem imposibile pe viitor asemenea amăgiri, asemenea rătăcirii.

La această luptă își consacră în momentul de față **partidul liberal toate eforturile"**

I.G.Duca / nov.'29

54)N.N.Matheescu , "Afacerea Stere" , 30 aprilie'30

(Rev."Parlamentul românesc", 30 aprilie 1930, p. 12.)

[L.D : **Matheescu** ,tineret **țărănist**, a fost printre puținii care au luat atunci **apărarea lui Stere**.(notă la subsol)] (vezi pe larg al **PȚD-Stere**)

Făcînd o comparație între "Afacerea Dreyfus" și scandalul izbucnit în jurul lui Stere , considera **cazul Stere** , "**cazul democrației române**" .

/ " [...] **prof.Constantin Stere** este **exponentul cel mai autentic și mai autoritar al democrației românești** , cele adevărate."

- " apostol și luptător al **principiilor de stînga** " ;

creator "**de politică românească de idei**" ,

alături de Kogălniceanu, Nădejde, Gherea, Iorga, Xenopol;

principal animator al revistei și curentului de la "**Viața Românească**" ;

susținător al **votului universal și al împrăștiării** ;

din care s-a încheiat o **"ideologie democratică"** , în păturile intelectuale;
preocupat de situația provinciilor românești asuprite ;
realizator a unei omogenități a generației unioniste ;
"profesorul de idei " al generației unioniste ;
Matheescu / '30

▣ Stere și Unirea.

/ Stere a crezut că **"unitatea națională nu se va putea realiza decât după prăbușirea Rusiei ; că drumul spre Ardeal duce prin Basarabia.Și așa a fost"**

În lumina acestei convingeri a luptat el , de aceea a rămas sub nemți și a scos **"Lumina"** (1 sept.1917) , la o lună după Mărășești.

A se spune despre Stere , că a fost **"plătit" de nemți** (deoarece a luat bani pentru gazeta de la Banca generală a țării românești) ; **a ignora** faptul că **Stere a determinat hotărîtor unirea Basarabiei** ; **a ignora** faptul că a fost în fruntea luptei democratice ... este un lucru inadmisibil. (p. 12)

Matheescu / apr.'30

55)Alexandru Topliceanu, "Constantin Stere" , 10 apr.'30

(rev."Parlamentul Românesc", an III, 10 apr.'30, p. 4-5)

Topliceanu considera că **Stere a căzut** pentru că **toți cei pe care "i-a inventat"** , **l-au părăsit.**

/ Maniu și Vaida, dar mai ales **"tăciștii" din PNR, nu l-au iubit niciodată ;**

Cei ce l-au urmat cîndva, **s-au rupt de el**, pentru a nu rupe **unitatea partidului;**

/ Stere este o "victimă" a **propriei concepții nenorocite** , care l-au determinat , cîndva, **să-l părăsească pe Ionel Brătianu ; a ridicat în rang oameni mai puțin capabili** (ex.Halippa) care **acum îl părăsesc !**

56) N.N.Matheescu , " Profesorul țărănismului" , 6 iunie'30

(rev."Parlamentul Românesc", 6 iunie '30, p. 6- 7; 25iun.'30p.11;)

/ Vorbind despre originile țărănismului român, NNMatheescu le lega organic de studiile, cercetările și acțiunea politică ale lui C.Stere :

animator al curentului țărănist, de prin 1905;

conducător al "cuibului de spiritualitate " de la "Viața românească" ;

promotor al problemelor politico-sociologice din 1907-908;

fondatorul poporanismului .

/ Studiul său capital : **"Social-democratism sau poporanism ?"** ("Viața Românească")

în care a demonstrat **"încapabilitatea doctrinei socialiste în țările agrare "**

și a formulat **teoria " progresului social pentru țările agricole ,**

în mișcările politice țărăniste , animate de datoria poporanistă " .

/ Preluînd, după război, conducerea spirituală a țărănismului, de numele lui sunt legate :

ante-proiectul de Constituție al PT;programul și rezoluțiile programatice ale PT .

" Dacă d. Stere a fost creierul țărănismului, d.Ion Mihalache a fost unealta sa ."

Matheescu / ' iun.'30

▣ Abandonările lui Mihalache .

Mihalache a abandonat succesiv programul și spiritul PT :

în Cameră, sunt doar 65 deputați țărăniști, restul ardeleni și ex-conservatori ;

la organizațiile județene, țărăniștii sunt sistematic omiși;

chiar dacă a fost anihilat Popovici, prezența lui Vaida în guvern este hotărîtoare;

a lăsat să fie sacrificat Iunian și Stere ; (p. 7)

Matheescu / iun.'30

Matheescu / iun.'30

▣ PNT

/ **Guvernarea lui Maniu este dominată de elementul "ardelenesc"** , preponderent în păturile de comandă din provincie (95%) și guvern.

" Se pot găsi la oricînd la noi **partide și guverne de dreapta** ,

începînd cu **liberalii care sunt un excelent partid de dreapta**, modest și inteligent -

și sfârșind cu național-țărăniștii -care sunt un perfid partid de dreapta. "
Cum **Partidul averescan** era considerat tot un partid de dreapta ,
N.N.Mateescu emitea **dezideratul** unui "**partid și guvern de "stînga"** ,
văzînd în **Gr.Iunian** un purtător al "**adevăratelor concepții de stînga țărăniste**".
(25 iun.'30, p. 11)

57.I.Paleologu , "Între Stere și Maniu" , 6 iunie'30

(rev."parlamentul românesc", 6 iunie'30, p.13)

[În urma publicării în "**Adevărul**" a celor 21 articole

"Documentări" și "**Preludii**" - ale "Jupiterului de la Bucov" :

a crezut că va conduce , ca pe niște **marionete, pe Maniu și Mihalache** ;
ș.a.șa .

Restaurația. Carol II .8 iun.1930. Vezi în fișier PNȚ, III
